MEDYA GÜNEŞİ
Haber –Yorum Gazetesi 16–31 Aralık '93 Sayı:40 Yıl: 6 12 000 TL

PKK'NİN GÜNCEL BAZI POLİTİKALARI ÜZERİNE –II

Kürdistan sorununu siyasal bir çözüme kavuşturmak temel amacımız olmalıdır. Şiddet de tümüyle siyasal çözümü güçlendirecek ve ona hizmet edecek şekilde organize edilmelidir. TC'nin askeri çözüm arayışlarına tepki olarak, biz de tümüyle askeri araç ve yöntemlere boğdurulmuş bir yönelime girmemeliyiz.

Sinan Doğru'nun değerlendirmesi Sf. 4 ve 5'te

İNSAN, HAKLARIYLA İNSANDIR!
VE HAK VERİLMEZ ALINIR!

Gündem: DEP Birlik Ruhunu Yaşatılabilecek mi? 2
Panorama:Di pey Kongra DEP'ê de.....3
Kürt Aşiret Reislerine Bir Hatırlatma:.....6
Stêrka Geş: Kulamekî bibêje, Kirîv.....7
Rusya'da milliyetçilik rüzgarları:.....11
Azerbaycan Kürtleri:.....14
Tajdîn Biroyev re hevpeyvîn.....16

CİZRE'DE LİCE PROVASI

Şırnak Cizre ilçe merkezinde devlet güçleriyle gerillalar arasında 10 Aralık'ta çıkan çatışmada 4 köy korucusu, 3 gerilla ve 3 sivil yaşamını yitirdi. Çatışmanın 11 Aralık Cumartesi gününe kadar devam ettiği; çatışma sonrasında sokağa çıkma yasağı ilan edilerek 150 yurtseverin gözaltına alındığı bildirildi.

(Haberi sf.7'de)

DEP Kongresi beklendiği gibi sonuçlandı:
HATİP DİCLE GENEL BAŞKAN

Haber Merkezi- Demokrasi Partisi 1. Olağanüstü Kurultayı'nı 12 Aralık pazar günü Ankara Atatürk Kapalı Spor Salonu'nda yaptı. Yeni genel başkanı ve parti yönetim organlarını belirlemek üzere yapılan kurultayda Adıyaman milletvekili Mahmut Kılınç, Diyarbakır milletvekili Hatip Dicle ve DEP Genel Sekreteri İbrahim Aksoy genel başkanlık için yarıştılar.

12 bin kişinin izlediği Kurultaya katılan birçok delegenin yaptığı konuşmaların ardından genel başkan adayları birer konuşma yaptılar. Daha sonra geçilen oylamaların birinci ve ikinci turunda hiçbir adayın salt çoğunluk sağlayamaması üzerine yapılan üçüncü turda Hatip Dicle oy kullanan 239 delegeden 212'sinin oyunu alarak genel başkanlığa seçildi.

Mahmut Kılınç'ın ikinci tura girilirken adaylıktan çekilmesi üzerine sonraki oylamalar Dicle ve Aksoy arasında yapıldı. Dicle'nin genel başkan seçildiği üçüncü tur oylamada Aksoy 24 oy aldı. Kurultayda yeni parti meclisi de delegelerin oylarıyla belirlendi.

(Haberi sf. 3'te)

Genel başkan adayları Kongre salonunda birarada

www.arsivdergi.com

MEDYA GÜNDEMİ

DEMOKRASİ PARTİSİ BİRLİK RUHUNU YAŞATABİLECEK Mİ?

Yeni DEP yönetiminin, yukarıda aktarılan ve bizim de paylaştığımız kaygıları haklı çıkaracak ya da yersiz kılacak olası yönelimlerini izleyerek ve buna bağlı olarak gündemimize alacağımız çeşitli alternatifleri değerlendirerek tavrımıza şekil vereceğiz. Genel olarak Kürt halkının ve siyasal güçlerinin, özelde DEP'in kritik görev ve sorumluluklarla karşı karşıya olduğu bir süreçte, ulusun çıkarları ve ulusal politikanın gerekleri, bizim için herşeyin üstündedir.

Demokrasi Partisi, I. Olağanüstü Kongresi'ni geçtiğimiz pazar günü yaptı. Mahmut Kılınç, Hatip Dicle ve İbrahim Aksoy'un genel başkanlık için yarıştığı kongrede, Hatip Dicle, üçüncü tur oylama sonucunda genel başkanlığa seçildi.

Kongre öncesinde, aday sayısını bire, olmazsa ikiye indirmek amacıyla adaylar ve onları destekleyen çevreler arasında yapılan görüşmeler olumsuzlukla sonuçlandı.

Bizim de içinde bulunduğumuz bazı çevreler, DEP'te çalışan bütün çevre ve eğilimleri kucaklayabilecek, mümkünse herhangi bir politik angajmanı bulunmayan, birlik ve beraberliği gözetmede azami duyarlılık gösterebilecek, deneyimli ve partinin iç dinamiklerini harekete geçirebilecek, mücadeleci bir politik çizgiyi yaşama geçirip siyaset kulvarında tecrit edilmek istenen DEP'i daha geniş kitlelerle birleştirebilecek bir genel başkana ve yönetim bileşimine ihtiyaç duyulduğunu; içinde bulunduğumuz sürecin daralma ile gelebilecek olan güçsüzlüğe ve dinamizm yitimine tahammülü olmadığını; dolayısıyle bütün çevrelerin üzerinde anlaşabileceği bir genel başkan adayı ve yine herkesçe kabul görecek bir yönetim listesi ile seçimlere girilmesi gerektiğini savundular.

Biz, bu anlayışla, Hatip Dicle ve İbrahim Aksoy'un, sözkonusu niteliklere sahip olmadıklarını belirttik. Aksoy'un zaten böyle bir şansı bulunmadığından, Dicle'nin genel başkan olması durumunda, dar grup çıkarlarıyla egemen olma çabasının; yanısıra, güdümlü bir siyasetin partiye dayatılabileceği endişesi ile hareket ettik. Böyle olması durumunda, kaçınılmaz sonun, DEP'in marjinalleşmesi ve HEP'in akibetine uğraması olacağı kaygısını taşıdık. Mahmut Kılınç'ın, herşeye rağmen, üzerinde anlaşılabilecek bir isim olduğunu ve sahip olduğu imajın, partinin önündeki sorunları aşmada, zorlukları göğüslemede de yardımcı olacağını savunduk.

Ancak, son ana kadar devam eden bu konudaki girişim ve çabalarımız, sonuç vermedi.

Kürdistan ve Türkiye kamuoyu, kongre öncesinde yaşanan tartışmalar, yöneltilen suçlama ve eleştirilerle; devletin giderek yoğunlaşan saldırılarının kapatma davası açılmasına vardırılmasıyla sancılı bir sürece giren DEP'i, kongrede ortaya çıkan tablodan sonra nasıl bir geleceğin beklediğini merak ediyor. Konuyla ilgili spekülatif görüşleri bir yana bırakarak, bazı gözlemlerimizi aktarmak ve şimdilik yorumunu okurlara bırakmak istiyoruz.

Hatip Dicle'nin genel başkan olması ve Parti Meclisi'nin bileşimi ile diğer yönetsel organlarda oluşması beklenen tek sesin egemenliğindeki yapının, başta birçok milletvekili olmak üzere, DEP'te yeralan hemen tüm çevreler; partinin, ulusal birlik ve beraberliği, çok seslilikle mümkün olabilecek demokratik ahengi sürdürme ve pekiştirme noktasında yetersiz kalabileceği, muhtemel ayrılmaların ve tekil egemenliğin ortaya çıkarabileceği diğer sorunların yolaçacağı güç kaybının, partiyi saldırılara daha açık bir konuma sürükleyeceği ile ilgili yoğun kaygılara ve olumsuz beklentilere sevketti.

HEP sürecini yakından izleyenler ve bugünlerde devlet basınında kalem oynatan bazı yazarların, Hatip Dicle'nin genel başkan seçilmesi durumunda DEP'i İrlanda'nın Sinn Fein'i, Bask'ın Herri Batasuna'sı gibi illegal bir hareketin legal uzantısı olarak görmek gerekeceği yönündeki yorumlarını okuyanlar için, sözkonusu kaygıların hiç de haksız olmadığı açıkça görülebilirdir.

DEP hakkında bir süre önce açılan kapatma davası ve devletin yerel seçimlerle ilgili politikasında ortaya çıkan bazı eğilimler de, bu kaygıları arttırmaktadır.

Tüm bunlara rağmen, DEP'e, herşeyin bittiği gözüyle bakmak için henüz erkendir. Bu konuda daha sağlıklı bir sonuca varabilmek bakımından -görünen köy kılavuz istemese de-, bazı politikaların, uygulamaların nasıl biçimleneceğine bakmak ve beklemek gerekmektedir. Halkımızın kanı ve canı pahasına yaratılan ulusal kurumlarımızın bir çırpıda gözden çıkarılmasına, halka ve mücadeleye saygı adına; ulusal birlik ve ulusal direniş ilkemize hassasiyetle yaklaşmak adına, gönlümüz ve bilincimiz razı olmamaktadır.

Yeni DEP yönetiminin, yukarıda aktarılan ve bizim de paylaştığımız kaygıları haklı çıkaracak ya da yersiz kılacak olası yönelimlerini izleyerek ve buna bağlı olarak gündemimize alacağımız çeşitli alternatifleri değerlendirerek tavrımıza şekil vereceğiz. Genel olarak Kürt halkının ve siyasal güçlerinin, özelde DEP'in kritik görev ve sorumluluklarla karşı karşıya olduğu bir süreçte, ulusun çıkarları ve ulusal politikanın gerekleri, bizim için herşeyin üstündedir. Ulusal birlikçi olma niteliğini yitirmedikçe, bütün kurumlarımıza ve değerlerimize sahip çıkma ve yaşatma zorunluluğumuz vardır.

Biz, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da bu anlayışla davranmayı sürdüreceğimizi ifade etmek istiyoruz.

***

Geçtiğimiz haftanın dünya halkları ve insanlık için önemli ve anlamlı bir günü vardı: Dünya İnsan Hakları Günü... Bu günün, zulüm ve sömürü ile inleyen bir coğrafyadaki anlamı ile, örneğin bir İsveç'teki anlamı ve günlük hayata yansıması, kuşkusuz farklı olmuştur. "İnsan, hakları ile insandır"ın, sosyal, siyasal ve kültürel yaşamın en azından saygı duyulan bir ilkesi olarak tartışmaya konu olmadığı diyarlarda, ne bilelim, bilimsel-akademik çalışmalarla, kültürel-sanatsal etkinliklerle karşılanan bu gün; Türkiye ve Kürdistan'da da "idrak" edildi. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bu günü, somut bazı eylemlerle anlamlandırmak için yoğun çaba sarfetti. İlk önemli icraat, Özgür Gündem gazetesinin başta İstanbul'daki merkez bürosu olmak üzere birçok yerdeki temsilciliklerinin polis tarafından basılması ve toplam 200'e yakın çalışanının gözaltına alınması oldu.

Hemen ardından, Cizre; bu cefakar Kürt ili, tank ve toplarla ateşe verildi, 150 kadar yurtsever gözaltına alındı.

Özgür Gündem'i talan eden polisler, gazete çalışanlarına, insan hakları günü dolayısıyla, zorunlu "tatil" hediye ettiler.

İstanbul DGM Savcılığı ve bazı Emniyet müdürlükleri, hukuk bir yana Anayasayı ve yasaları ihlal edecek biçimde, günlük bir gazete hakkında, henüz yargısal bir hüküm ve ciddi bir kanıt yokken suçlayıcı açıklamalarda bulunabilmişlerdir. Devlet basını, dilimiz benzetmeye varmıyor ama "meslektaş"larının maruz kaldığı bu çirkin uygulamaya çanak tutmuş, bir-iki istisnayla, baskın haberlerini geçiştirirken, Savcı ve Emniyet müdürlerinin açıklamalarını, kendi yargısını da ekleyerek manşetten verebilmiştir.

PKK'nin Kürdistan'da basına getirdiği yasaklamaları tepkiyle karşılayan; düşünce ve basın özgürlüğünden çığırtkanlık derecesinde dem vuran ikiyüzlü "gazeteci"lerin bu ibret verici tavrı; özgürlüklerin çifte standartlarla savunulamayacağını; savunulursa, gülünç ve hilkat garibesi bir duruma düşüleceğini de, güzelce göstermiştir.

Tam da bu bağlamda olmak üzere, -başta PKK'nin kendisi- devrimci, yurtsever ve bazı "sosyalist" çevrelerin, PKK'nin basın yasağı karşısındaki açık ya da örtük onaylarını gözden geçirmeleri gerekmektedir. Savaşın haklı tarafında bulunuyor olmanın, her uygulama ve eylemi "doğallıkla" haklı kılmaya yetmediği; demokratik kamuoyunun bazen, hatta çoğu kez, hangi saflarda olunduğuna bakmaksızın ne yapıldığını ölçü olarak kabul ettiği görülmelidir.

Çifte standarttan uzak ve tutarlı bir hak ve özgürlükler savunuculuğunun, ideolojik ve moral açıdan mücadelemize, mücadelemizin haklılık vurgusuna yapacağı katkılar zaten açık olduğundan, bu tutumun manevra alanımızı genişleteceği ile ilgili bir gerçekliği de, bu vesileyle hatırlatmak isteriz.

Haksız olduğu için güçsüz de olan terörist odakların, başta Özgür Gündem, devrimci ve sosyalist basını susturmaya güç yettiremeyeceğini söylemeye bile gerek yok.

DEP Kongresinde Beklenen Sonuç:

HATİP DİCLE GENEL BAŞKAN

Dicle'nin genel başkan seçilmesi birçok çevrede rahatsızlıkların artacağı kaygısına yolaçarken; Dicle, partinin daha da güçlü kılınması için birlikte davranmak gerektiğini vurguladı.

ANKARA(Medya Güneşi)– Demokrasi Partisi, 1.Olağanüstü Kurultayı'nı 12 Aralık Pazar günü, Ankara Atatürk Kapalı Spor Salonu'nda yaptı. Yeni genel başkanı ve parti yönetim organlarını belirlemek üzere yapılan kurultayda Adıyaman milletvekili Mahmut Kılınç, Diyarbakır milletvekili Hatip Dicle ve DEP Genel Sekreteri İbrahim Aksoy genel başkanlık için yarıştılar.

Kurultaya 6'sı Kürdistan'dan olmak üzere toplam 18 ilden delegeler katılırken, belirlenen tarihlerde kongresini tamamlayamamış iller delege gönderemediler. Adana, Adıyaman, Ankara, Antalya, Ağrı, Bursa, İstanbul, Aydın, Manisa, Antep, Hatay, Kocaeli, Mardin, İzmir, Mersin, Urfa, Erzurum ve Konya illerinden katılan toplam 472 delegenin oy kullandığı kurultayı, delegelerle birlikte yaklaşık 12 bin kişi izledi.

Kurultay salonunda, "Barış ve Demokrasi İçin DEP", "Yaşasın Halkların Demokratik Birliği", "Önce Yerel Yönetimler, Sonra İktidar" gibi sloganların bulunduğu pankartların yanısıra Genel Başkan Yaşar Kaya ve şehit milletvekili Mehmet Sincar'ın büyük boy posterleri asılıydı. Öncekilerin aksine, Türk bayrağının da asıldığı kurultayda, içinde PASOK'lu eski bakan Kostas Batuas'ın da bulunduğu bir Yunanlı heyet, Uluslararası Halkların Hakları ve Özgürlükleri örgütü temsilcisi Eleni Leondizitis, Rusya, ABD ve Küba konsolosluklarından temsilciler ile SHP ve RP'den bir grup milletvekili de davetli olarak hazır bulundu.

DEP Genel Başkan Yardımcısı Murat Bozlak'ın açış konuşmasıyla başlayan kurultayda Osman Özçelik'in Divan Başkanlığı'na seçilmesinin ardından gündem okundu ve aday yazımına başlandı. Genel Başkan Yaşar Kaya ve aralarında Remzi Çakın, Tülay Geyik, Nevzat Sağnıç ve Osman Aytar'ın da bulunduğu çok sayıda delegenin yaptığı konuşmaların ardından genel başkan adayları Hatip Dicle, İbrahim Aksoy ve Mahmut Kılınç birer konuşma yaptılar.

Hatip Dicle, yaptığı konuşmada DEP'in birliğini koruma konusunda duyarlı olduğunu, PSK, Kawa, Rizgari, Yekbûn ve diğer yurtsever örgütlerin dostluğuna değer verdiğini vurguladıktan sonra; PKK'nin terörist bir örgüt olmadığını, milisi, ordusu ve milyonlarca taraftarıyla siyasal bir örgüt olduğunu belirterek; Kürt sorunun PKK'siz çözümünün mümkün olamayacağını kaydetti. Konuşmasında , savaşan tarafların savaş kurallarına uyması, sivillerin öldürülmemesi, basına ve partilere saldırılmaması gerektiğini de vurgulayan Dicle, PKK'nin esir askerleri serbest bırakmasını takdirle karşıladığını belirtti. Yenilenin açıklanmayacağı onurlu ve çift taraflı bir ateşkes istediklerini, akan kanın durması için ne gerekiyorsa yapmaya hazır olduklarını da ifade eden Dicle, Direnmeye ve kazanmaya mecbur edildiklerini söyledi.

Hatip Dicle'den sonra söz alan DEP Genel Sekreteri İbrahim Aksoy ise dünya ve ülke gerçekliğini değerlendiren bir girişten sonra "Savaşa son verilmelidir. Savaşa son verildiği takdirde, paralar yatırımlara akacak ve gelir düzeyi artacaktır." dedi. Çözümün Türkiye'ye demokrasi ve Kürtlere özgürlükten geçtiğini ifade eden Aksoy, DEP'le ilgili bazı değerlendirmelerde de bulundu.

Son konuşmacı olarak kürsüye gelen Adıyaman milletvekili Mahmut Kılınç, Özgür Gündem'in kapatılmasını kınayarak konuşmasına başladı. "Siyasi partilere konulan yasakların Gündem, Aydınlık gibi sol muhalif basına baskıların artmasını beraberinde getirdiği"ne değinen Kılınç, PKK'nin Kürt sorunu konusunda çözüm sunan bir siyasal hareket olduğunu, sorunun PKK'den önce de var olduğunu fakat PKK ile yeni bir boyut kazandığını belirtti.

Genel başkan adaylarının konuşmasından sonra yapılan ve 373 delegenin oy kullandığı seçimlerin ilk turunda Dicle 217, Kılınç 85 ve Aksoy da 65 oy aldı. İlk turda hiçbir adayın salt çoğunluğu sağlayamaması üzerine yapılan ikinci tur oylamaya, Mahmut Kılınç'ın çekilmesi üzerine iki adayla girildi. Dicle'nin 268, Aksoy'un 64 oy aldığı ikinci turda da salt çoğunluk sağlanamayınca, üçüncü tur oylamada oy kullanan 239 delegeden 212'sinin oyunu alan Hatip Dicle genel başkanlığa seçildi.

Oylama sonucu oluşturulan Parti Meclisi ise şu isimlerden oluştu:

Leyla Zana, Remzi Kartal, Zübeyir Aydar, Orhan Doğan, Ahmet Türk, Sırrı Sakık, Sedat Yurttaş, Selim Sadak, Murat Bozlak, İsmail Aslan, Mahmut Kovan, Melik Aygül, Muharrem Keklik, Reşit Deli, Refik Karakoç, Fehmi Demir, A.Latif Epözdemir, Zeki Albayrak, Ali Beyköylü, Kasım Fırat, Veysi Aydın, Nevzat Özbay, Aynur Gürbüz, Hizni Çınar, M.Zeynettin Onay, M.Nuri Güneş, Vecdi Köylüoğlu, İshak Tepe, Şeyhmus Çağro, Kemal Okutan, Ahmet Karataş, Ayşe Zarakolu, Ahmet Cihan, Osman Özçelik, Bahattin Günel, Kemal Yüksel, Felemez Başboğa, Harun Çakmak, Kemal Bilget ve

"Kongra DEP'ê nîşana biryardariyê ye"

ENQERE (Medya Guneşi)- Nivîskarê rojnameya me Osman Aytar di Kongra Giştî ya DEP'e de ku di 12'ê Çileyê Pêşîn ê 1993'yan de li Enqerê çê bû, bi Kurdî axaftinek kir. Aytar, di destpêka axaftina xwe de li ser polîtîka û armancên TC'e sekinî û weha got: "Ji warên legal dûrxistina Kurdan yek ji armancên dewletê ye. Ji bo vê yekê jî serokê DEP'ê hat girtin û dawaya girtina partiyê hat vekirin; dijî dezgehên netewî cûrbicûr dawa tên vekirin; biryarên girtina rojname û kovaran, cezayên hepsê û peran tên dayin. Operasyona dijî rojnameya Ozgur Gundemê jî perçeyek ji vê polîtîkayê ye."

Aytar, behsa hatina Enqerê ya hin serokeşîrên Kurdan kir û axaftina xwe weha domand: "Li vir ez dixwazim ji van serokeşîran re jî çend gotinan bêjim. Divê ev serokeşîr baş bizanibin ku suwarên hespên xelkê tim peya ne. Di vî warî de di dîroka gelê Kurd û gelên bindest ên dinê de zaf mînak hene. Dewletên dagirker wexta ku van kesan dixebitînin û êdî muhtacê van nabin, wek paçek gemar vana davêjin, hetta bi destê xwe dikujin. Hinek ji van jî dûre riya rast dibînin û beşdarî tevgera netewî dibin, lê êdî wext derbas dibe. Bila encamên bûyerên Hesen Xeyrî, Rêber, Îbrahîm Paşayê Millî, Husên Paşayê Heyderanî, serokên din ên Alayên Hemîdî, cahşên ku bi salan li Kurdistana Başûr xizmeta rejîma dagirker a Irakê kirin, ji Tahirê Kero, Dirbas û yên dinan re ders bin."Aytar, li ser gotina "pirsa Kurdî tune ye" jî peyivî û got :"Serokkomar Demirel, Serokê Qumandariya Giştî Dogan Gureş, wezîr û karbidestên din ên dewletê her çuqas di agahdariyên resmî de bêjin 'pirsa Kurdî tune ye' jî; ew jî, dinê alem jî zane ku ev pirs heye, di piştê deriyan de dibe mijarê gellek planên gemar."

Di rewşek weha de bi beşdarî û alaqeyek baş civandina Kongra DEP'ê ji alî Aytar ve wek gavek muhîm û ji dewletê re jî bersîveke aşkere hat şîrovekirin. Aytar weha dom kir: "Ji bo ku DEP wek partiyeke serbixwe nasname (huwiyet) bisîtîne, di hemû waran de xwedî bîr û baweriyeke aşkere bibe, bi dezgeh be û li gor armancên xwe rola xwe ya dîrokî û rojane bileyize, ne tenê jî karrêvebirên partiyê re, ji hemû endam û alîgiran re jî vatinî dikevin. Hilbijartina serok û karrêvebirên partiyê de pivan, divê kêrhatiya xizmetê be. Wusa ne be DEP wê nikaribe rola xwe ya esasî bileyize. Hêvî û îmkanên vê tiştî henin. Divê ev fersend neyê wendakirin."

Aytar axaftina xwe da li ser hilbijartinên îdareyên herêmî jî sekinî û got: "Dewlet ji hin encaman ditirse û ji bo vê yekê gellek tedbîran disitîne. Heta dewlet piştê deriyan de ji bo partiyên bûrjûwaziyê 'namzedên muşterek' jî munaqaşe dike. DEP di hilbijartinan de divê bi hişyarî û berpirsiyardarî namzedan tespît bike. Ji sosyalîstan heta dîndarên welatperwer, kî dijî polîtîkayên dewletê derkeve û berjewendiyên gelan biparêze, di pirsa Kurdî de çareserkirina demokratîk daxwaz bike, armanca wî ji gel re xizmetkirin be, divê wek namzed bê nîşandan. Ji bo peydakirina mirovên weha divê DEP baş bixebite."

Aytar, di dawiya axaftina xwe da ehemiyeta yekîtiyan anî ziman û got: "Divê em di vî kongreyê de jî berpirsiyartiya xwe bînin cîh."

PANORAMA

Osman AYTAR

Di pey Kongra DEP'ê de

Kongra Giştî ya DEP'ê roja 12'ê Çileyê Pêşîn ê 1993'yan de li Enqerê çê bû. Ji bo serokatiyê sê namzed hebûn. Mahmut Kilinç, Hatip Dicle û Ibrahim Aksoy. Ji van Hatip Dicle qezenc kir û di pey Yaşar Kaya de bû Serokê Giştî yê DEP'e. Ji bo meclîsa partiyê jî 40 kes hatin hilbijartin.

Him di derheqê tevayiya kongrê de him jî di pey encamên hilbijartinê îhtîmalên ku dikarin di pêşerojê de werin rojevê, ji nuha de dîtinên cuda cuda tên gotin û nivîsandin. Hin rojname û kovarên Tirkan jî nivîsandin ku, di gel hemû asteng û tehdîdên dewletê beşdariya hewqas mirovan hêjayê gotinê ye. Kongre bi disiplîn meşiya û hema hema hemû kesên ku peyivîn li ser bi dezgehbûna partiyê, parastina yekîtiyê sekinîn; ehemiyeta pêvajoyê anîn ziman.

Di pey encamên hilbijartinê de hin şik û îhtîmalên ku di kulîsên kongrê de dihatên gotin, hîn zêde bûn rojane (aktuel). Gelo bi vê serokatî û meclîsa partiyê, wê DEP bikaribe mudaxaleyî pêvajoyê bike, nasnameyeke (huwiyeteke) serbixwe bigire, bi dezgeh be, yekîtiya xwe biparêze, dijî polîtîkayên dewletê ber xwe bide? Çewtî û kêmasiyên kongrê çi bûn? Dewlet wê çawa encamên kongrê şîrove bike? Pirs û pirsgirêk pirr in.

*

Di guftûgoyên berê kongrê de ji bo serok û meclîsa partiyê lihevhatin çê ne bû. Lihevhatinên ku bi çewtî û kêmasiyên xwe ve heta vê kongrê çê bûn, îcar pêk ne hatin. Her sê namzedên serokatiyê, bi biryardarî gotin "emê beşdarî hilbijartinan bibin". Ji bo endamên meclîsa partiyê jî lîsteyeke hevbeş (muşterek) ne hat çêkirin. Bi vê rewşê kongre dest pê kir û meşiya.

Namzedên serokatiyê di axaftinên xwe da li ser pêvajoyê, DEP'ê û pêşerojê dîtinên xwe anîn ziman. Axaftina Hatip Dicle. li gor a Ibrahim Aksoy û Mahmut Kilinç hîn zêde tesîr li ser guhdaran kir. Li gor axaftinên Aksoy û Kilinç, axaftina Dicle zêdetir hîtabî "hîssan" dikir û ev rastî bi her awayî li ber çavan bû. Him Dicle him jî Kilinç di derheqê PKK'ê de îddiayên TC'ê qebûl ne kirin û gotin PKK "partiyeke siyasî" ye.

Dicle her çiqas di cara sêyemîn de hat hilbijartin jî, divê bê dîtin ku muxalefeta ku heye ne hindik e. Ya din jî nerazîbûna ku di nav parlamenteran û hin kesan de heye, wê çawa ji holê bê rakirin? Ji nuha de behsa îstîfakirina hin kesan tê kirin. Çi mixabin fersendên ku hebûn nehatin bikaranîn; ji çewtî û kêmasiyên dema çûyî ders nehatin sitendin.

*

Kongra DEP'ê ji alî beşdarbûn û îhtîrama dîtinên hevûdûgirtinê de mînakeke nû bû; lê ji alî hesabên grûbî û demdemî mirov dikare bêje rewş hîn xera bû. Der û dora ku li ser delegan giraniya wê hebû, herçuqas navê lîsteya xwe kiribû "lîsteya hevkariya demokratîk" jî, rastî ne wusa bû; pivan ne kêrhatiya karkirina kesan bû. Ji bo ku giranî di destê hinekan de be, hin mirovên ku bi rastî nikarin karrêvebiriya DEP'ê bikin, ketin meclîsa partiyê. Di kar û barê partiyê de ev tablo wê bibe sebebê gellek astengan.

Heger hesabên biçûk di tespîtkirina namzedên hilbijartinên îdareyên herêmî de jî hebin, wê ev xwe di vî warî de jî baş nîşan bide. Di axaftinan de her kes rola navgîn (wasite) û armancan baş tîne ziman; ehemiyeta armancan dixe pêş. Lê çi heyfe ku wexta gav avêtinê tê, ev rastî gellek caran tê jibîrkirin; navgîn dikevin şûna armancan; hemû tiştê dikevin xizmeta navgînan. Ji xwe wusa nebûya ji kongra DEP'ê dikaribû serokatiyeke hevbeş derketa; meclîsa partiyê bi giranî ji kesên kêrhatî pêk bihata. Ev jî ji bo pêşveçûnê wê bibûya gavek nû.

Lê di gel van bûyer û encaman, ji îro pê ve jî îmkanên telafîkirina çewtî û kêmasiyan hene. Di vî warî de gellek vatinî û berpirsiyariyên serok, endamên meclîsa partiyê, hemû karrêvebir û endamên din ên DEP'ê henin. Rojên pêşîn wê her tîştî nîşan bidin; û yê muhîm jî, bi kêmasî, çewtî û rastiyên xwe ve hemû kes li hember dîrok, gel û pêvajoya rojane xwedî berpirsiyariyê ne. Divê ev rastî baş bê dîtin, zanîn û li gor wê gav bên avêtin.

PKK'NİN BA POLİTİKALA

Sinan Doğru

(Geçen sayıdan devam)

Öğretmenlerin Öldürülmeleri, İstifaya Zorlamaları ve Okulların Yakılması

Son dönemlerde PKK tarafından yoğun olarak gündemleştirilen bir uygulama da okullara ve öğretmenlere yönelik olanıdır. 1984'ten bu yana PKK tarafından değişik boyutlarda başvurulan okul yakma eylemleri "TC'nin Kürdistan'daki otoritesini sarsmak ve sömürgeci eğitim kurumlarını tasfiye etmek" ile gerekçelendirildi. Bu uygulama, son dönemlerde hem yoğunlaştırıldı, hem de öğretmenlerin öldürülmesiyle daha farklı bir boyuta vardırıldı. Ve en son, PKK "Dersim Eyalet Komutanı" Dr. Baran'ın, öğretmenleri "siyasi askerler" olarak nitelendirip tüm öğretmenleri görevlerini, bırakmaya çağırmasıyla sorun çok daha ciddi bir noktaya vardı.

Türkiye ve Kürdistan'da Kürt ulusunun varlığını, dilini, kültürünü, tarihini, ülkesini ve tüm benliğini yok sayan; asimilasyona dayalı ırkçı, gerici, şoven bir eğitim sistemi uygulanmaktadır. Bu eğitim sisteminin dayandığı ideoloji Kemalizm'dir. TC, Kemalizmle beyinleri yıkanmış, kendini inkar eden bir nesil yaratmak istiyor. Kimi dönemlerde bu konuda başarılar gösterse de, gelinen aşamada, ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi, TC'nin bu politikasını önemli oranda iflasa sürüklemiştir. Bugün uygulanan eğitim sisteminin bir yönü bu iken, diğer yandan da; bilime, bilgilenme ve öğrenmeye, dünyayı ve kendi gerçekliğimizi tanıma ve kavramaya büyük bir kapı açmaktadır. Doktoru, mühendisi, öğretmeni, avukatıyla, toplumun yeniden organizasyonunda büyük rol oynayabilecek kesimleri yaratmaktadır. Yani bir yandan toplum köreltilmek, gerici şoven ideolojilerle yıkanmış beyinler yaratılmak isteniyor; ama bir yandan da kendisinin mezar kazıyıcılarını yaratıyor. İşte, eğitimin bu ikili karakteri iyi kavranmalıdır. Bizler, eğitimi bu ikili karakterinden arındırıp, halk için, bilime dayalı, Kürt halkının tarihsel, kültürel, toplumsal gerçekliğinin en özgür bir ortamda araştırılıp öğrenileceği, açığa çıkarılacağı bir yapıya kavuşturmak göreviyle karşı karşıyayız. Elbetteki bu, esasında bir ulusal kurtuluş, bir devrim sorunudur. Fakat, bütün sorunlarımızı devrim sonrasına erteleyemeyiz. Bugünden elde edilmesi için mücadele edeceğimiz birçok kazanım da vardır. İşte, yaşadığımız süreçte, dünya, ülke ve halk gerçekliğimizi objektif bir şekilde gözönünde bulundurduğumuzda, bugün atılacak doğru adımın okulları yakmak değil; gerici, şoven eğitimin demokratikleştirilmesi ve anadille eğitim için mücadele etmek ve okulları ulusal kurtuluş mücadelesinin birer mevzisi haline getirmek olduğu görülebilecektir. Alternatifini yaratamadığımız bir eğitim sistemini, alternatifi oluşuncaya değin, kendi amaçlarımız doğrultusunda biçimlendirmenin mücadelesini verebilmeli, bunu küçümsememeliyiz. Varolan eğitimiyle de olsa, okulları yakmakla, kitleleri, insanlarımızı tümden karanlığa itmiş, dünyayı tanıma ve bilgilenme yollarını kapatmış oluruz. Bunu, TC herkesten daha çok istiyor. Yakılan okulları onarmakla, "güvenliğinizi sağlayamayız" diyerek öğretmenleri dolaylı yollarla köy okullarından uzaklaştırmakla, aslında devletin kendisi de Kürdistan'da okulların kendi mezar kazıcıları olmaya başladığını görmeye başlamıştır. Nitekim, bugün ulusal kurtuluş mücadelemizi omuzlayan binlerce Kürt aydını, savaşçısı, bu eğitim sisteminden geçmediler mi? Demek ki, duygusal tepkiye dayalı yanlış politikalar, özünde apolitikliğin bir ürünüdür ve kitlelerin apolitikleşmesine hizmet eder.

Okullara yönelik politikanın daha etkili olması için, artık öğretmenler de öldürülmeye başlandı. Bir eğitim emekçisi olarak yaşam kavgası için bu mesleği sürdürmek durumunda olan öğretmenlerin, demokratik, halktan yana ve Kürt gerçekliğini insanlara anlatan bir yaklaşımla eğitim vermeleri istemimizdir. Ve onların bu yönde çaba göstermeleri için politik çalışmalar da yapılmalıdır. Fakat açıktır ki, bu, salt öğretmenin istemiyle olacak bir şey değildir. Bazı politikaların yaşam bulması süreç ve ortam sorunudur. Herşeye rağmen, öğretmenlerin, bu vb. istemleri yerine getirmiyorlar diye, ya da caydırmak amacıyla öldürülmesi tümüyle "askerileştirilmiş" bir yaklaşımın ürünüdür ve hiçbir şekilde onaylanamaz. PKK ulusal kurtuluş mücadelemizin haklılığını ve meşruluğunu bu tür yanlış eylemlerle zedelememelidir.

PKK'nin öğretmenlere karşı aldığı tutum, "istifa etmeleri" isteminde bulunulmasıyla çok daha tehlikeli ve olumsuz bir noktaya vardırılmıştır. Eğer, öğretmenler istifa edecekse, öğretmen yetiştiren tüm fakültelerde okuyan öğrencilerin de okullarını terketmeleri gerekir; çünkü, okuyup öğretmen olmanın bir anlamı kalmıyor. Eğer bu böyle ise, TC'nin bayrağı altında ve onun ideoloji ve yasalarına göre iş yapan, onun maaşını alan tüm devlet memurlarının da işlerini bırakmaları gerekir. TC'nin milli marşı, bayrağı ve sömürgeci resmi ideolojisi ile eğitim gören tüm öğrencilerin de okulları bırakması ve böylelikle, öğretmenlerin "istifa ettirilmelerini" daha anlamlı kılması lazım. Evet, bu mantık yürütme gerçekten de abartılı bir yaklaşım değildir. Tam da uygulanmak istenen politikanın doğal ve olması gereken sonuçlarıdır. (Bu yazı PKK'nin üniversiteleri kapatma kararından önce kaleme alınmıştır. Bu arada gerçekleşen PKK'nin üniversite ve liseleri kapatma kararı, yazarın vurguladığı sonucu ortaya çıkarmıştır. M.G.)

PKK'nin öğretmenlere ve okullara karşı aldığı tutum, kesinlikle bilimsel, politik bir yaklaşımın ürünü olmadığı gibi; halkımızın, eğitim veren ve gören tüm insanlarımızın, içinde bulunduğu gerçeklikten uzak, yanlış ve büyük tahribatlar yaratan bir nitelik taşımaktadır. Okulları yakıp, öğretmenleri istifaya zorlayacağımıza, öldüreceğimize; öğretmeniyle, öğrencisiyle, işçisiyle, memuruyla, kadınıyla,erkeğiyle, tüm Kürt halkını demokratik bir eğitim için, anadille eğitim için, güncel somut politik-kültürel talepler için, boykot, iş bırakma, kepenk indirme, kontak kapatma, kitle gösterileri, propaganda faaliyetleri vb. etkinliklerle, mücadeleye kanalize etmek; gericişoven eğitimi bu yolla değiştirmeyi ya da daha demokratik bir niteliğe kavuşturmayı önümüze hedef olarak koyup sömürgeci güçleri bu yolla mahkum etmek daha sağlıklı, daha sonuç alıcı olmaz mı?

İçki, sigara, vb. yasaklar

PKK, son dönemlerde bazı metropol şehirlerde ve Kürdistan'ın belli bölgelerinde dağıttığı bildirilerle ve fiilen gerçekleştirdiği saldırı eylemleriyle "içki ve belli sigaraların içilmesini" yasakladı. Ve bu doğrultuda da, içki satan birçok işyerine saldırılar düzenledi, ciddi zararlara yolaçtı. Peki bu yasakların nedeni neydi? Bu konuda söylenen "özellikle içki ve belli sigaralardan alınan vergilerin daha fazla olduğu ve bunun da Kürdistan'daki savaşa kanalize edildiği, içkinin yozlaşmaya yolaçtığı" vb.'dir.

Şayet sorun alınan vergiler sorunu ise, bugün verginin alınmadığı, Kürdistan'daki savaşa finansmanın sağlanmadığı hemen hemen hiçbir iş alanı yoktur. Hatta en son, Tansu Çiller "terör zammı" adı altında, tüm tüketim maddelerine uygulanan KDV oranlarını arttırdı. Yani yaşamın tümü vergilendirilmiş, savaşa endekslenmiştir. Son zam ise, açık bir şekilde, bir "savaş fonu"dur. O halde savaşa para akışını engellemek gibi bir yaklaşımdan hareket ediyorsak, yalnızca içki ve sigarayı değil, tüm giyim ve gıda maddelerini, yani yaşamı yasaklamamız gerekiyor. Bütün bunlardan dolayı bana kalırsa, sorun daha çok, içkiye dinsel yargılarla yaklaşılmasından kaynaklanıyor. Bir nevi "günah" görüldüğü için içki yasaklanıyor. Bugün, içkinin yasak olduğu ülke sayısı, bir elin parmak sayısını geçmez; onlar da gerici diktatörlük rejimleri ya da benzer yönetimlerdir. Hiçbir, lâik, ilerici, demokratik, sosyalist yaklaşımla içkinin yasaklanması açıklanamaz. Ayrıca, içkiyi yasaklamakla herhangi bir sonuç alınamayacağını tarih tartışmasız bir şekilde kanıtlamıştır. Aynı şey sigara için de geçerlidir. Bunun dışında, içki içmek isteyen insanların bu hakkını yasaklarla, onlara karşı şiddet uygulamakla ortadan kaldırmaya çalışmak, çözümsüzlüktür; demokratiklikten tümüyle uzak bir yaklaşımdır. Bu nedenle, PKK gibi kendisine ilerici, demokrat, hatta sosyalist diyen bir partinin içki yasağı koyması, hem ilginç, hem düşündürücü, hem de gelecek açısından kaygı verici bir durumdur. Bu uygulamayı Hizbullah ya da başka bir islami örgüt yapsaydı anlamak mümkündü. PKK'nin bu tutumu islami örgütlerle bir yarış içinde olduğu izlenimini vermektedir. Bu da, gelecekte çok daha geri, yanlış, toplumların gelişimini engelleyen, tehlikeli yönelimlere yolaçabilir; gericiliğin, Kürdistan'da daha da kökleşmesine zemin hazırlayabilir.

İçkinin insan sağlığına ve toplumsal ilişkilere zarar getirecek boyutta kullanılması yanlıştır. Fakat buna karşı mücadele, bilimsel bir eğitim ve propaganda faaliyeti ile mümkündür. Yasak ve şiddetle bunun önüne geçilemez. Bu alanda şiddet ve yasakla çözüm arayışı, diğer toplumsal sorunlarda da benzer eğilimleri güçlendirme tehlikesi taşımakta ve bu da gelecek açısından kaygı yaratmaktadır. PKK'nin bu uygulamaları gözden geçirerek, gelecekte daha ciddi tahribatlara yolaçmasının şimdiden önüne geçmesi, istemimizdir. PKK tarafından geri, feodal vb. şekillerde suçlanan G. Kürdistan Hükümeti'nde, parlamentonun açılışı Kur'an ile yapılmış olmasına rağmen içki yasağı konulmamıştır; insanların bu konudaki özgürlüğüne dokunulmamıştır.

Zorunlu Askerlik Uygulaması

PKK'nin dönem dönem uygulamaya soktuğu ve son süreçte tekrar gündemleştirdiği diğer bir politika da zorunlu askerlik uygulamasıdır.

Ulusal kurtuluş savaşları, gönüllülük esasları üzerinde yürütülen haklı savaşlardır. Bu bağlamda Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi de gönüllülük esasına dayanır. İnsanlar zorla, baskı tehdit vb. politikalarla savaştırılamazlar. Savaştırılmaya başlandığında ise "kaş yapalım derken göz çıkarmaya dönüşür" ve ciddi tahribatlara, tehlikelere yolaçar. İşte bu anlamda zorunlu askerlik uygulaması, ulusal kurtuluşun gönüllülük ilkesine ters düşmektedir. Birçok ülkede, devletleştikten ancak birkaç yıl sonra bu uygulamaya geçilirken; Kürdistan gibi henüz sömürgeciliğin esaret zinciri altında inleyen bir ülkede, böylesi bir uygulama ciddi bir yanlışlıktır. Ulusal kurtuluş savaşına katılım, TC'ye askerlik yapmaktan çok çok farklıdır; biri gönüllülüğe dayanırken, diğeri de baskıya, zora dayanmaktadır. Bunun için "TC'ye askerlik yapıyorsunuz, bize de yapacaksınız" denilerek insanların zorla, ya da PKK "Dersim Eyalet Komutanı" Dr.Baran'ın deyimiyle" yarı gönüllü" (aslında, insanların açık bir şekilde kaçırıldığı, zorla götürüldüğü birçok örnek herkesçe biliniyor; sorun 'yarı gönüllülük' de değildir.) bir şekilde savaşa sokulması, hem ahlâki değerlerimize ters düşer, düşmanla aramızdaki net ayırımları silikleştirir; hem de yarar yerine zarara yolaçar. Bir Kürt deyişi vardır: "Tajî yê bi zorê here seydê xêr jê nayê" (Zorla ava gönderilen tazıdan hayır gelmez). Nitekim PKK'nin bu konudaki pratiği, sözkonusu gerçekliği net olarak ortaya sermiştir. Zorla, gönülsüz savaştırılanların bir bölümü sonuçta ya devlete teslim olmakta, ya da PKK'den bir kaçış yolu aramaya yönelmektedirler. Bu da devletin karşı propogandalarına büyük bir malzeme sağlamaktadır. Ayrıca, çocuklarını zorla gerillaya vermek istemeyen ailelerin küçümsenemeyecek oranda devletin kucağına itildiği de bizzat örnekleriyle görülebilmektedir. PKK, insanları zorunlu askerlikle değil, gönüllü bir şekilde mücadele saflarına katmayı politika edinmeli ve gönülsüz savaşan insanın, PKK'ye de Kürt halkına da çok ciddi zararlar getireceğini akıldan çıkarmamalıdır. Ulusal kurtuluş mücadelemizin zorla, baskıyla savaştırılan insanlara ihtiyacı yoktur. Hiçbir ulusal kurtuluş savaşı bu şekilde başarıya ulaşmamıştır. Kendi ülkesi için gönüllü savaşacak yüzbinlerce insanımız vardır; nitekim binlerce insanımız şu ya da bu alanda, bu savaşımın gönüllü neferleri olarak bugün bu yükü omuzlamaktadırlar. Bütün bunlardan hareketle, mücadeleye hiçbir katkısı olmayan, çeşitli tahribatlara yolaçan bu uygulamaya son verilmesi, halkımızın ve ülkemizin çıkarınadır.

"Hizbul Kontra" Nitelendirmesi

Son bir-iki yıldır yoğun olarak gündeme giren Hizbullah adlı İran'daki mollalar rejimine bağlı olarak faaliyet gösteren siyasal oluşuma karşı PKK tarafından alınan tutum da yanlışlıklarla doludur. Nitekim bu yanlışlıkları süreç daha net bir şekilde açığa çıkardı.

Bilindiği gibi, Hizbullah, 12 Eylül sonrasında oluşan siyasal boşluktan yararlanarak, Kürdistan'daki çalışmalarını daha da yoğunlaştırdı. Devlet de, sosyalist, devrimci, yurtsever güçlerin Kürdistan'dan tasfiye edilmesi yönünde yürüttüğü çok yönlü saldırıların yanısıra; açık bir şekilde, Hizbullah'ın örgütlenmesi ve Kürt halkının içinde ayrı bir kanal açmasına büyük ölçüde gözyumdu. Ve bu politikasında belli ölçülerde başarılı da oldu. Tabii ki devlet bununla yetinmedi. Bir yandan "asıl düşmanına karşı" Hizbullah'ın gelişmesine yolverirken; bir yandan da Hizbullah'ın dinsel birliği esas alan anlayışından dolayı her türlü insanı barındırmaya açık olması nedeniyle polisi, subayı, MİT'i vb. oluşumlarıyla çok rahat bir şekilde Hizbullah'ın içinde örgütlenme zemini yakalayabildi. Böylece Hizbullah, Kürt halkının içinde örgütlenen, Kürt gençliğini potasına çeken bir yapı oluştururken, bir yandan da devletin belli boyutlarda at oynatabileceği bir nitelik aldı. Nitekim bu ikili yapı, devletin Kürdü Kürde kırdırtma politikasında önemli bir rol oynadı. Son iki yıldır Hizbullah içindeki ajanlar eliyle yüzlerce yurtsever öldürüldü. Buna, bizzat Kontr-gerilla eliyle işlenen yüzlerce cinayet eşlik etti. Tabiki Hizbullah adına işlenen cinayetler, hedef şaşırtmaya ve Kürtleri birbirine kırdırtmaya yönelikti. Ve sonuçta da durum oraya vardı. Karşı karşıya getirilenler, Kürt yurtseverleri ve Hizbullah içindeki Kürtlerdi. Elbetteki Hizbullah'ın, çatışmaların yoğunlaşmasıyla, bu konuda yurtsever güçlere karşı açık davranmayışı, hatta bu puslu ortamdan kendisini güçlendirmek için yararlanmaya çalışması ve belli yerlerde yurtsever güçlere saldırılar yöneltmeye başlaması, sorunun tümden karmaşıklaşmasına yolaçtı.

İşte gerçekte Hizbullah adında Kürdistan'da örgütlenen bir oluşum varken ve devlet belli bir boyutta bu örgütün içine sızıp, kullanabiliyorken; PKK, daha ilk günden böylesi bir örgütün Kürdistan'da varlığını reddetti ve Hizbullah'ın, aslında devletin bir yan kolu olduğunu söyleyerek "Hizbul-Kontra" nitelendirmesinde bulundu. Yani, buna göre, Hizbullah adında bir örgüt yoktu; onun adını kullanan Kontr-gerillanın bir şubesi vardı. Ve bu nitelendirme gittikçe geniş bir kesimde kullanılmaya başlandı. Fakat PKK, Hizbullah diye bir örgüt yok diye dursun, islami düşünceler ve ulusal kimliğin reddi temelinde, Hizbullah adındaki örgüt gittikçe Kürt halkı içindeki örgütlenmesini geliştirdi ve birçok yerleşim biriminde neredeyse en etkili güç oluverdi.

Sonuçta "Hizbul-Kontra" nitelendirmesi, "at iziyle it izi"nin birbirine karışmasına yolaçtı. Hangi saldırı Kontr-gerilladan, hangisi Hizbullah'tan geliyor, seçilemez oldu. Hizbullah'ın belli yerlerde etkinlik kurmak için saldırılar düzenlediği ve buna sahip çıkmadığı görülmeye başlandı. Bütün bu saldırılar "Hizbul-Kontra" adıyla Kontr-gerillaya maledildi. Diğer yandan da, tüm Hizbullahçılar Kontr-gerilla elemanı olarak görüldü. Ve bu yanlış yaklaşım, hem Kürdün-Kürde kırdırtılmasını hızlandırdı; hem de devletin "faili meçhul" cinayetleri örtbas etmesini kolaylaştırdı. Bunda, baştan beri sağlıklı, doğru bir tutum alınmayışının büyük bir rolü olmuştur. Nitekim, sorun karmaşıklaşmaya başlayınca, PKK, Hizbullah'ın Kürdistan'daki varlığını kabul etmeye ve hatta bazı yerlerde onlarla "ateşkesler" imzalamaya başladı.Madem sorun "Hizbullah-Kontra" sorunuydu, nasıl oldu da "Kontra"larla saldırmazlık anlaşmaları yapılabildi?

Hizbullah ve Kontr-gerillanın özdeşleştirilmesi çok yanlış ve tehlikeli bir tutumdur. Kürdistan'da Hizbullah'a karşı ideolojik mücadele verilmelidir. Ama bütün olanaklar kullanılarak (devletle bütünleştikleri kesinlikle belirlenenler dışında) sorunun şiddet boyutuna vardırılmaması için tüm çabalar gösterilmelidir. Bu konuda, Hizbullah'ın içinde son dönemlerde gelişen ayrılık ve çatışmalar da sağlıklı bir şekilde tesbit ve tahlil edilmelidir. Saldıran taraf biz ol-

ZI GÜNCEL RI ÜZERİNE

mamalıyız,şiddetimiz savunma amacının dışına taşırılmamalıdır. Devletin Kürdü Kürde kırdırtma politikalarına, her türlü provakasyonlarına her şeyden önce bizlerin yol vermemesi, bunları boşa çıkarmak için çok akılcı davranması gerekir.

Güney Kürdistan Hükümetine Karşı Tutum

PKK'nin G.Kürdistan'daki siyasal güçlere karşı aldığı yanlış tutumlar, geçen sene kuzeylisiyle, güneylisiyle yüzlerce Kürt gencinin bir kardeş kavgasında şehit düşmesine yolaçmıştı. Elbette ki, bu kardeş kavgasında güneyli güçlerin de büyük sorumlulukları vardı; yanlışa yanlışla çözüm bulmaya çalıştılar. Ama PKK, çatışmaya yolaçan nedenlerde tümüyle haksızdı. Herşeyden önce G.Kürdistan'da elde edilen tarihsel kazanımı, açık bir şekilde yokedeceklerini, "Erbil'deki parlamentoyu başlarına yıkacaklarını" vb. söylüyorlardı. TC'nin G. Kürdistan'a saldırısının da gerekçelerini yine PKK kendi yanlış eylem ve politikalarıyla güçlendiriyordu. Bunun sonucunda istemediğimiz, onaylamadığımız bir kardeş kavgası başladı. İnsanlarımız boş yere öldürüldü ve sonuçta PKK ile G. Kürdistan hükümeti arasında imzalanan bir protokol ile çatışmalara son verildi. Fakat o günden bu yana izlenen politikalarla, protokol gereklerini ilk çiğneyen, G. Kürdistan'ı tekrar TC'ye hedef haline getiren yine PKK oldu. PKK'nin bu yanlış tutumu, bugün G.Kürdistan hükümetiyle aralarındaki ilişkileri tekrar zedelemeye ve ortamın alabildiğince gerginleşmesine yolaçtı. Bu ortam, G. Kürdistanlı güçleri de tekrar bazı yanlışlıklara yöneltti. Örneğin, PKK'nin bazı büroları ve gazeteleri kapatılmaya başlandı, baskılar arttırıldı. Bu tutum, G.Kürdistan demokrasisi açısından büyük bir eksikliktir. Çünkü, Kürt halkının eli kanlı katili Saddam Hüseyin'in çıkardığı tüm gazeteler, hiçbir engellemeye maruz kalmadan serbest bir şekilde satılabiliyor ve bu, G. Kürdistan Hükümeti tarafından demokrasinin bir övünç kaynağı olarak gösterilebiliyorken; PKK'nin G. Kürdistan'da çıkardığı Welat gazetesinin kapatılmış olması hiçbir haklı gerekçeye dayandırılamaz. PKK'nin yanlış tutumlarına, yanlışlarla cevap vermek, haklıyken haksız duruma düşmeye yolaçabilmektedir.

PKK'nin protokol şartlarına uymadığı ve özellikle KDP'ye karşı yanlış bir tutum içinde olduğu açıktır. G. Kürdistan Hükümeti, TC'nin saldırılarını, suçlamalarını bertaraf etmek için, ısrarla PKK'nin sınır bölgelerinde kamplarının olmadığını söylerken; PKK de bunun tam aksine ve bunu yalanlamak istercesine, TC–Irak devlet sınırlarının birleşim noktasındaki Türk karakollarına saldırılar düzenleyip, tekrar G. Kürdistan'a geri dönmektedir. Hatta bizzat Öcalan, sınırda haraketli birliklerinin bulunduğunu basına açıklamaktadır. Ve bununla açık bir şekilde, TC'nin G. Kürdistan'a saldırmasına davetiye çıkarmaktadır. Bu tutum Kürt halkının çıkarına değildir. Onbin civarında gerillasıyla ülkenin büyük bir bölümünde eylem yapabilme yapısına sahip olan PKK'nin, özellikle G.Kürdistan sınırındaki karakollara yönelmesi düşündürücüdür. Ayrıca aynı tutumun Suriye sınırında sergilenmeyişi de dikkat çekicidir. PKK, bu gücüyle iç kesimlerde de istediği şekilde eylem koyabilir; G. Kürdistan sınırında eylem yapması şart değildir.

Bugün, Türkiye'de varlığı bile yeni yeni, zorla kabul edilmeye başlanan Kürt halkının, hangi koşullar ve nasıl bir sürecin ürünü olursa olsun; G. Kürdistan'da ordusu, polisi, üniversitesi, eğitimi, parlamentosu, hükümeti ve yarattığı birçok ulusal kurumuyla fiili bir federe devlet yaratmış olması, tüm Kürt ulusu için tarihi bir fırsat ve kazanımdır. Dört sömürgeci devletin vargücüyle bu kazanımı yoketmeye çalıştığı çok açıktır. Durum böyle iken, sömürgecilerin bu planlarına karşı daha sıkı bir şekilde G. Kürdistanlı kardeşlerimize sahip çıkmak, onlara sorun çıkaracak tutumlardan elden geldiğince kaçınmak, hepimizin omuzlarında duran tarihsel bir görevdir. G. Kürdistanlı siyasal güçlerin yanlış, halkımıza zarar verebilecek politika ve uygulamalarına dostça, yapıcı ve kardeşçe eleştiri–önerilerimizle karşı çıkmalı, onları uyarmalıyız; TC'nin ve diğer sömürgeci güçlerin saldırı hedefi haline getirmemeliyiz. Aynı tutumu G. Kürdistanlı kardeşlerimizden de beklemek hakkımızdır. Kaldı ki, tarihimizde en büyük onur kaynaklarımızdan biri olarak sahip çıktığımız Mehabad Kürt Cumhuriyeti'nden on kat daha ileride, daha büyük, daha kurumlaşmış ve üstelik federe bir devlete niye sahip çıkmayalım. Cahşından yurtseverlerine kadar tüm Kürt ulusunun başkaldırısı ve dış koşulların yarattığı fırsatların bütünleşmesiyle gerçekleşen G. Kürdistan devrimi, henüz bitmemiştir. Ne emperyalizm halkımızın özgür iradesine dayalı bir federasyona bile onay ve destek veriyor; ne de bölge sömürgeci devletleri. Nitekim 3 yıldır sorunu muğlakta bırakan, insanlarımızın açlık ve yoksulluk içinde binbir zorlukla boğuşmalarına göz yuman "demokrasinin beşiği" büyük devletler ise; O'nu yıkmaya çalışanların ilki Saddam, ikincisi de TC'dir. Kürdistan sorunu tek parça sorunu değildir. Bir parçada başlayacak bir çözülmenin önü alınamayacaktır. Dost da düşman da bunu çok iyi biliyor.

Gerillaların Yaş, Nicelik ve Niteliksel Durumları

İnsanların biyolojik ve siyasal açıdan kabul gören, seçme yaşı 18'dir. Bu, bilimsel olarak birçok deney ve araştırmalar sonucu belirlenmiş bir yaş sınırıdır. Bu sınır, aynı zamanda savaşa katılımda da bir ölçüttür. Yani 18 yaşına gelmemiş bir çocuğun eline silah verilmemesi gerektiği de siyasal anlamda belirlenmiş, savaş hukukunun bir kuralıdır. Bu kural, idamı yasallaştırmış birçok ülkede bile kanunlarda ifade edilmiştir. Yani 18 yaşına girmemiş birinin idamı bile yasaktır. Tabii ki biz idama tümden karşıyız ve bu anlamda idama herhangi bir yaş biçecek değiliz. Buradaki kastım, 18 yaşın belli konularda getirdiği sınırlamadır.

TC'nin kuralsız, kirli bir savaş yürütmesi; bizlerin de aynı mantıkla, tepkimeci bir tutumla uluslararası insani değerleri hiçe saymamıza yolaçamaz, açmamalıdır. Çünkü biz haklı, insani bir amaçla mücadele ediyoruz; yöntem ve araçlarımız da böyle olmalıdır. Bu anlamda PKK'nin savaşan gerilla potansiyeline baktığımızda, en az beşte ikisinin 18 yaşın altındaki (14–17) çocuk ve gençlerden oluştuğu görülebilmektedir. Bizler, halkımızın kurtuluşu için, 14–15 yaşlarındaki insanları savaştırmak zorunda değiliz. Savaşabilecek daha geniş bir potansiyel, Kürt halkının bağrında mevcuttur. 18 yaşın altındaki gençleri savaşa sokmamayı (bunların siyasal, askeri eğitimden geçirilmeleri ayrı bir şeydir), siyasal–ilkesel bir tutum olarak benimsemeli ve savaşın evrensel kurallarına pratikte uyduğumuzu tüm dünyaya açıklayabilmeliyiz. Bu, bizi dünya demokratik ve hümaniter güçlerine daha da yakınlaştıracağı gibi, haklı savaşımıza daha geniş bir dost güç potansiyeli yaratacaktır.

Ayrıca, TC'nin çözümsüzlükten de olsa, gittikçe daha profesyonel, özel eğitimli ve daha dar bir özel ordu ile savaşı sürdürmeyi planladığı bir süreçte, PKK'nin de bu konudaki politikasını gözden geçirmesi gerektiğini düşünüyorum. Daha birikimli, askeri–siyasi tecrübesi ve bilgisi daha yüksek, belli bir yaş kesitini içeren ve biraz daraltılmış bir askeri organizasyonla, bugünkünden daha verimli sonuç almak ve daha az zaiyatla düşmanın çıkmazını derinleştirmek mümkündür. Yani 10 bin gerillanın içinde 18 yaşın altında olanları eleyerek, deneyimsiz insanları çok az sayıda savaş alanına sürerek; daha profesyonel bir güç yaratmak mümkündür. On bin yerine iki bin, hatta daha az bir güçle bugünkünden çok daha akıllı, verimli bir pratik sergilemek mümkündür. Gerillanın sayısının düşürülmesi, birçok problemi ve yükü de önemli oranda hafifletecektir. Ama PKK mücadelenin içinde bulunduğu koşulları gözönüne alarak buna uygun yeniden organizasyonu ele alacağına, PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan, 1994 yılında gerilla sayısını 30 bine çıkarmayı hedeflediklerini söylüyor. Peki bu neyi çözecektir? Daha akılcı, bilinçli bir askeri organizasyon yerine; çocuk, deneyimsiz insanların yoğunlukta olduğu birçok gereksiz, yanlış eylemle büyük bir zaiyatın yaşandığı bir "ordu" ve savaş anlayışı ile Kürt halkı büyük zarar görecektir. Bu nedenle de, PKK'nin yaş, nicelik ve niteliksel gelişimleriyle gerillayı yeni koşullara uygun bir şekilde yeniden gözden geçirmesi ve buna uygun düzenlemelerde bulunmasının hem kendisi, hem halkımız için büyük yararlar getireceğine inanıyorum.

Basına ve Partilere Getirilen Yasaklar

PKK'nin son dönemlerde uygulamaya soktuğu ve en çok tartışılan politikalarından biri de, burjuva basını ve devlet partilerine uyguladığı yasaktır. Burada, öncellikle dikkatimi çeken bir noktayı dile getirmek istiyorum. Bu yasaklar, önce Dersim'de, sonra Amed'de, ardından da Garzan vd. yerlerde, o yörelerdeki "Eyalet Komutanlıkları"nın kararlarıyla açıklandı. Bu durum birçok önemli politik tutumda da görülmüştür. Ülkenin siyasal kaderini, gidişatını önemli oranda etkileyen kimi politikaların yerel düzeylerde tesbit edilerek uygulanması çok düşündürücüdür. Madem ki PKK böyle düşünüyor ve tüm Kürdistan'da bunu uygulayacak; niye merkezi olarak bu politikalar açıklanmıyor da, tek tek birimlerin birbirlerinden etkilenerek başlattığı uygulamalardan sonra merkezi anlamda sahipleniliyor?

Gelelim yasakların kendisine. Herşeyden önce, bu yasaklardan en çok zarar gören yine Kürt halkı ve onun siyasal güçleri olmaktadır. Çünkü, devletin tümüyle yoketmeye çalıştığı demokratik, legal çalışma alanlarını kanıyla, canıyla korumaya çalışan yurtsever güçler; PKK'nın bu yasaklarıyla, varolan küçük hava deliklerini de tümüyle kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilirler. Çünkü burjuva gazetelerinin yasaklı olduğu bir yerde, bizlerin kendi gazetelerimizi çıkarmamız, satmamız hemen hemen imkansız hale gelecek, devlete daha çok saldırı için fırsat verecektir. Yine burjuva partilerinin yasaklı olduğu bir ortamda, zaten çalıştırılmak istenmeyen DEP'lilerin siyasal faaliyet yürütmesi beklenemez.(Nitekim, bu makalenin ilk bölümünü yayınlamamızdan sonra, DEP hakkında kapatma davası açıldı, Özgür Gündem gazetesi polis tarafından basıldı ve çalışanları gözaltına alındı. M.G.)

Devletin bize yönelttiği politikalara, tepki temelinde karşı politikalar üretmekle, haklılığımıza rağmen, kendimizi haksız duruma düşürebilir, sorunu daha da çıkmaza sürükleyebiliriz. Ayrıca, bize yapılmasını istemediğimiz şeyleri, biz de karşıtlarımıza yapmamalıyız. Doğrudur, burjuva basın "Mehmetçik Basın" olmuştur. Burjuva partileri, sürdürülen savaşın birer sözcüsü olarak çalışıyorlar. Fakat bunların gerçek yüzünü geliştireceğimiz siyasi tutumlarla deşifre edebiliriz. Burjuva gazetelerine karşı başlatacağımız genel etkili bir boykot; sömürgeci burjuva partilerine seçimlerde vuracağımız güçlü bir tokat; hem her türlü yasaktan daha sonuç alıcı olur, hem de daha haklı bir zeminde tüm dünya kamuoyunda savunulabilir. O zaman bizzat kendileri tabelalarını indirmek durumunda kalacaklardır. Ayrıca, yasakların uzun vadede uygulanamadığı, sonuç getirmediği ve getiremiyeceği de defalarca görülmüştür. Bugün senin yasaklarına evet diyenler, yarın başka bir güç daha baskın gelirse, sana konulacak yasaklara da hemen evet diyecektir. Bu nedenle ulusal kurtuluş mücadelemizin çifte standartlar, duygusal tepkimeler üzerinde değil, dünya kamuoyunun da desteğini alabilecek haklı, gerçekçi ve doğru politikalar üzerinde boyutlandırılması temel anlayışımız olmalıdır.

Birlik ve Cephe Politikası Üzerine

PKK'nin, çıkışından bu yana, kendi dışındaki Kürt ulusal demokratik güçlerine karşı sürdüregeldiği yanlış ve birlik ruhundan uzak yaklaşımın doğurduğu zararları bugün daha iyi görebilmekteyiz. Tabii ki PKK dışındaki güçlerin de dönem dönem aynı yanlışa düştükleri, hatta kimilerinin PKK'nin silahlı mücadelesini "terörizm" olarak nitelendirdiği de görüldü. Bu olumsuz gidiş, istenen oranda olmasa da, 1993 Mart'ıyla birlikte gelişen protokoller süreci ve Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi oluşturma çalışmalarıyla bir ölçüde yavaşlatılmıştır. Yavaşlatılmıştır diyorum; çünkü PKK'nin, bu konudaki yanlış yaklaşımlarını henüz tümüyle bir tarafa bıraktığı söylenemez.

Bir süre öncesine kadar, kendi dışındaki siyasal güçlere kendilerini feshederek, tek tek bireyler şeklinde "ama kendi düşüncelerini taşıyarak", "cephe" olarak nitelendirdiği ERNK saflarında toplanma çağrısı yapan PKK; bugünkü cephe çalışmalarını da "onları bataktan çıkardık" şeklinde yorumlayıcı yaklaşımlarda bulunmaktadır. Yine, tüm Kürdistanlı siyasal oluşumların iradelerini açık bir ipotek altına alma amaç ve tehlikesini taşıyan "ulusal meclis" girişimi, cephe çalışmalarıyla durdurulmuş; fakat bu kez, yerine aynı hedefe başka bir isim altında varmayı amaçlayan "eyalet meclisleri" oluşturma girişimi başlatılmıştır. Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi'nin dışında, O'nun iradesine ipotek koyma tehlikesi taşıyan hiçbir "meclis" girişimi onaylanamaz. Bu tür girişimlerin, Kürt halkının birliğine zarar vermekten öte bir işlev göremeyeceğini kavramak durumundayız. Dileriz PKK, gerçekten de ülkemizin kurtuluşunu omuzlayacak, güven verici bir birliği yaşama geçirmek için daha duyarlı davranır, bazı yanlışlıklarından kendisini arındırır. Aynı görev ve sorumluluk, cephenin oluşumu ve bozulmaması için, PKK dışındaki tüm siyasal güçlerin de omuzlarındadır. Duygusal tepkiye dayalı, önyargılar üzerine kurulmuş politikalarla sorunların çözümlenmeye çalışılması, bizleri tekrar eski tehlikeli ve yanlış noktaya getirecek, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine büyük zarar verecektir.

Sonuç olarak

PKK'nin ele alınabilecek daha birçok güncel politikası vardır. Örneğin, kendi içinde "ajan", "işbirlikçi" olarak nitelendirip ihraç edilen, öldürülen insanların durumu düşündürücüdür. Çoğu MK, Eyalet vb. yerlerde yönetici olan bu insanlar, ayrılır ayrılmaz "zaten yıllardır işbirlikçi, ajan özellikler gösteriyordu" denilerek damgalanıyor. Peki, "işbirlikçi özellikler gösteriyordu" da, nasıl temsilciniz, yöneticiniz durumunda olabiliyordu? Ayrıca, PKK'nin "vergilendirme" adı altında birçok insandan gücünün üstünde bir para istediğinin ve bunun sözkonusu insanların ciddi oranda mücadeleden soğumalarına yolaçtığının sayısız örnekleri vardır. Daha birçok yanlışlık ayrıca ele alınabilir.

Evet, TC savaşı yoğunlaştırarak, kirli–açık her araç ve yöntemi, uluslararası tüm hukuki, insani değerleri ayaklar altına alarak, Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesini askerileştirilmiş politikalarla, şiddetle çözmek istiyor. Ve bu konuda hiçbir sınır tanımıyor. Bu durum, aynı zamanda kendi mezarını kendi eliyle kazışını ifade ediyor. Ergeç bu gerçeklik yaşam bulacaktır. İşte bizler, Kürdistanlı sosyalist, devrimci, yurtsever güçler olarak ulusal kurtuluş mücadelemizi tümüyle haklı, meşru temellerde sürdürmek, araç ve yöntemlerimizi de ona göre belirlemek durumundayız. Kürdistan sorununu siyasal bir çözüme kavuşturmak temel amacımız olmalıdır. Şiddet de tümüyle siyasal çözümü güçlendirecek ve ona hizmet edecek şekilde organize edilmelidir. TC'nin askeri çözüm arayışlarına tepki olarak, biz de tümüyle askeri araç ve yöntemler boğdurulmuş bir yönelime girmemeliyiz. TC'nin ayaklar altına aldığı savaş hukukunu düzenleyen Cenevre Sözleşmesi başta olmak üzere, tüm evrensel insani değerlere sahip çıkalım; sahip çıkalım ki, Türk halkına, Türkiye ve dünya kamuoyuna, sömürgeci güçlerle ayrımlarımızı ve haklı taleplerimizi daha net bir şekilde açıklayabilelim, savunabilelim. Yöntemlerimizi iyi seçelim ki, dünyadaki, Türkiye'deki dostlarımız bizleri her yerde, her koşulda savunabilsinler.

O halde, tepkilere değil, politik bir öze dayalı, halkımıza ve mücadelemize zarar vermeyecek yaklaşımları geliştirmek için; tüm PKK'li dostlara, kendi dışındaki ulusal demokratik güçlerle daha yakın, daha sıcak ve dostça, yapıcı bir diyalog ve tartışmaya yönelmeyi öneriyor; bunu hemen, bugünden yaşamda somutlaştıralım diyorum.

Kürt Aşiret Reislerine Bir Hatırlatma

Munzur Çem

Türk hükümeti geçtiğimiz günlerde bazı Kürt aşiret reislerini Ankara'ya davet ederek kendileriyle bir dizi görüşmede bulundu. Reisler, Kürt halkına, barışsever ve demokrat insanlara kapalı olan sömürgeci basın tarafından bol bol pohpohlandılar ve hatta Tahir Ağa konuşsun diye Kürtçe yayın yasağı bile delindi. Aslında yapılan işte bir yenilik yok. Bu, Türklerin Anadolu'ya ayak basmalarından bu yana, Türk yöneticilerinin oynadıkları oyunun bir tekrarından ibarettir. Başka bir deyişle böl ve yönet politikası, Türk toplumunu yönlendiren güçler bakımından her gün, her saat ve her dakika yürürlükte olan bir politikadır. Bu, bazen aşiretleri birbirine kırdırmak şeklinde gerçekleşir, bazen farklı dinden veya mezhepten insanları, bazen de değişik politik düşünceye sahip olanları. Açıktır ki, son bin yıl içerisinde bu konuda en büyük kazığı yiyen de Kürtlerdir. Kürdistan'ın feodal bölünmüşlüğü, Kürt toplumundaki güçlü aşiretsel yapı, dinsel ve mezhepsel farklılıklar vb. etkenler, sözkonusu politika için her zaman uygun ortam yarattı.

Daha gerilere gitmeyi ve bilinen şeyleri tekrarlamayı bir kenara bırakarak, kimilerinin adına "aydınlanma çağı" demekten pek hoşlandığı cumhuriyet dönemine kısaca bir gözatalım.

Mustafa Kemal, Samsun'a çıkıp da kendisini görevlendiren padişaha kazık atmaya başlarken Kürt aşiret reisleri, büyük toprak sahipleri ve dini liderleriyle sıkı bir ilişki içerisine girdi. Ne yazık ki, o zaman Kürt toplumunun önde gelenleri, kurulmakta olan tuzağı farkedemediler ve İslamiyetin de etkisiyle ona yardımcı oldular. Böylece M. Kemal, onların sırtına basa basa Erzurum ve Sivas kongrelerini topladı. Tabi bu arada şimdiki yöneticilerin yaptıkları gibi eşitlik, kardeşlik lafları eksilmiyor, hediyeler, imtiyazlar birbirini izliyordu. Ardından bir kısmı milletvekili olarak tayin edilip Ankara'ya götürüldüler. Orada 72 Kürt milletvekilinin oluşturduğu grubun adı "Kürdistan Grubu"ydu. Kürtler, Mustafa Kemal yönetimine destek olurlarken o, elaltından emperyalistlere göz kırptı, onlarla uzlaştı ve sonunda da Lozan'da Kürt halkının ülkesini dört parçaya böldü. Böylece Ankara yönetiminin ne tür bir "anti–emperyalist" ve "ulusal kurtuluşçu" olduğu da açığa çıktı. Ama yapılanlar bu kadarla sınırlı kalmadı. Kemalist yönetim, yeni devletin sınırları üzerinde Türkler dışında herhangi bir halkın kendi diliyle, kültürüyle, kimliğiyle yaşamasını istemiyordu. Türk olmayanlar ya kölece boyun eğerek ulusal kimliklerini kaybedip gidecek ya da fiziki olarak yokolacaklardı. "Ne Mutlu Türküm Diyene"!

İşte o andan itibaren de Mustafa Kemal büyük desteğini gördüğü, yakın "dostluklar" kurduğu, kimine "babam", kimine "kardeşim" diye hitab ettiği Kürt milletvekilleri içerisinde, şöyle veya böyle, kendi politikasına karşı çıkanları ya da çıkma ihtimali olanları ezdi geçti. Kimi darağacında sallandı, kimi zehirli kahve ile öteki dünyayı boyladı, kimi kurşunlandı, kimi de ya zindanı boyladı ya da çareyi ülkesini terketmekte buldu. Üstelik Mustafa Kemal'e destek olan liderler baltayı sadece kendi ayaklarına vurmakla kalmamış, Kürt halkının, yüzyılımızın en acımasız ve barbarca zulüm dalgalarından biriyle yüzyüze kalmasına neden olmuşlardı.

Ancak elbet oyun bitmiş değildi. Ne kadar terör estirirse estirsin, Kemalist yönetim, ne halkı sonuna kadar susturabilirdi ne de aşiret reislerinin, dini liderlerin tümünü denetimi altına alabilirdi. O nedenle de çok geçmeden ayaklanmalar zinciri başladı. Kemalistler ise bu arada Kürt direnişlerine karşı sadece orduyu ve öteki devlet güçlerini harekete geçirmekle yetinmediler, böl ve yönet yöntemini de hayata geçirdiler. Hamidiye Alayları bir bakıma yeniden kuruldu. Sonunda ne oldu? Ayaklananlar, devlete karşı direnenler yenilgi aldılar, ağır kayıplara uğradılar da ötekiler, yani devletin yanında yeralanlar kurtuldular mı? Hayır.

Laf biraz uzayacak ama okuyucunun hoşgörüsüne sığınarak 1925–38 dönemi ayaklanmalarının sonuncusu olan Dersim İsyanı sırasında meydana gelen olaylardan bazılarını buna örnek olarak vermek istiyorum:

Qerebaliyan aşireti önde gelenlerinden **Kangozade Mehmedali** ile Ferhadan reisi **Çemşid Ağalar**, Kırgan (Qırxan) reisi **Sato oğlu Salman**, Yusufan aşireti reisi **Kamer Ağa (Qemê Murtê Oji)**, Alan aşireti reisleri **Slü, Hasan** ve **Memed Ağa** kardeşler, Haydaran reisleri **Kamer(Qemer)** ve **Hıdır (Xıde Alê İsme)** ağalar, Xormek aşireti ileri gelenlerinden **Bertal Efendi**, Çarekan reisi **Mustafa Bey**, Avasanlı **Mıstê Sure**, Kureşanlı **Zeynel Çavuş**, Pulogewr'den Kureşanlı **Ali Efendi** ve daha niceleri, isyan öncesinde devletle uzlaşmaya varmış, silahlarını teslim etmişlerdi. Bunlardan Haydaran reisleri Kamer Ağa ile Xıdır Ağa ve Çarekanlı Mustafa Bey hariç, ötekiler sadece tarafsız kalmakla kalmamış, devlete ellerinden gelen her çeşit yardımı da yapmışlardı.

Derken gün geldi, direniş kırıldı. Ve işte katliamın büyüğü de o zaman başladı. Öyle ki, devlete yardımcı olanlar, çoğunlukla direnenlerden daha büyük kayıplara uğradılar. Çünkü onların devletten yana bir kuşkuları yoktu, herhangi bir koruma önlemi almadan evlerinde uyurlarken bir şafak vaktinde kuşatıldılar.

Böyle bir günde **Kangozade Mehmedali**'nin elleri bağlandığında, "Tanıdık olmayan askerlerin cahilliğidir" dedi yanındakilere. Yola çıkarıldığı sıra hâlâ da kadeh arkadaşı tümen komutanının, durumu öğrenir öğrenmez kendisini serbest bırakacağını düşünüyordu. Nihayet karargaha gittiler ama beklediği gibi olmadı. General pas vermedi kendisine. Bu arada birkaç metre ötede bir örtünün kaldırılmasını emretti askerlerine. Emir derhal yerine getirildi. O zaman da Çemşid Ağa'nın cesedi ve cesedinin yanındaki kesik başıyla karşılaştı Memedali Ağa. Komutan ona:

–Nasıl, beğendin mi? diye sordu.

O da:

–Biz bunu hakettik, demekle yetindi.

Arkasından kendisi de orada öldürüldü. Ama ölmeden önce köyünün, sakinleriyle birlikte ateşe verildiğini de öğrendi. Bir ara yanına sokulan Koçgirili Kürt bir er acı haberi vermişti kendisine.

Slü Axa, bölgede bulunan Celal Bayar'ı konuk etme çabası içerisindeyken birden işlerin değiştiğini farketti. Bayar, konuk olmadığı gibi askerler yaka paça kendisini alıp götürdüler ve Başbakan'ın yanıbaşında kurşuna dizdiler. Aynı anda evi basıldı, aile bireyleri Mazgirt Kerti denilen yere götürülerek kurşuna dizildiler. Aileden tek fert kalmadı.

Çuxure ağaları gibi, Demenanlara karşı askerlerle birlikte savaşmış olan **Mıstê Sure**'nin köyü Halvoriye(Halboriye), yine bir sabah askerler tarafından kuşatıldığında, köyden bir grup "direnelim" derken o, "Biz devletle birlikteyiz. Onlardan bize zarar gelmez, neden askere silah sıkalım ki?" diye karşı çıktı. Biraz sonra da evinden alındı ve Hozat'taki Alay komutanının önemli bir iş için kendisiyle görüşmek istediği söylenerek yola çıkarıldı. Ama bir süre gittikten sonra öldürüleceğini anladı ve şalvarının altında gizlediği tabancasını çıkarıp ateşledi, bir er öldü biri de yaralandı; bu arada kendisi de öldürüldü. Aynı anda askeri birlik, Halvori köyü halkını toplayıp Munzur nehrinin kenarına kadar getirmiş ve orada kurşuna dizmişti. Ezici çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu ölü sayısı 379 kişiydi.

Devlete büyük destek veren Kırgan aşiretinden o günlerde ele geçenler, aynı şekilde herhangi bir ayrıma tabi tutulmaksızın kurşuna dizildiler.

Çamurek köyünden **Zeynel Çavuş**'un (Kureşanlı), devletle ilişkileri bozulmuş, kaçak duruma düşmüştü. Kendisini önce Haydaranlar, sonra ise Demenanlar yıllarca barındırmış, büyük saygı göstermişlerdi. Ama o, 1936 yılında devletle anlaştı, eline silahı aldı ve Demenanlara karşı savaşmaya başladı. Hem savaşıyor hem de "Beni iyi tanıyorsunuz Demenanlar, bana Zeynel Çavuş derler" diye meydan okuyordu. 1938 Katliamı sırasında günün birinde Nazmiye'ye bağlı Yeresk karakoluna çağrıldı. Oraya gittiğinde, kendisiyle alay edildi, işkence yapıldı, dişleri söküldü, sonra da kurşuna dizildi. Yalnız o değil, o köyün devletle hiçbir sorunu olmayan yaklaşık yüz kişisi daha ele geçirilip kurşunlandı. Zeynel Çavuş'un yaylasına baskın düzenleyen askerler aile bireylerini kurşunlamaktan geri kalmadılar. İki oğlu, o an evde olmadıklarından kurtulabildiler.

Pulo Gewr'lı **Ali Efendi**, askere kılavuzluk ediyor, operasyonlara katılıyordu. Katliam sürerken kuşkulanmaya başladı. Birgün yüzbaşıya birkaç günlüğüne eve gitmek istediğini söyledi. Amacı, aileyi haberdar ederek gizlenmelerini sağlamaktı. Yüzbaşı "peki" dedi ama bu arada gizliden süvarileri yola çıkarmayı da unutmadı. Ali Efendi geldiğinde aile bireylerinin cesetleriyle karşılaştı. Askerler kendisinden önce gelmiş, tümünü öldürmüşlerdi.

Pananlı **Alidost** ailesinin durumu ötekilerden farklı değildi. Ayrıca ailenin bir genci de askerdi ve Demenan ağalarındandı. Askerler bir gün evleri kuşattılar, herkesi biraraya toplayıp Düzgün Baba dağının eteklerine götürdüler. Biraz ilerde Soyrek köyünün yanıbaşındaki derede, 1936 yılında devletle uzlaşan ve "can güvenliklerini sağlama almak için" Nazmiye ilçe merkezinde geçici iskana tabi tutulan Haydaranlılar kurşunlanmıştı. Alidostgil, kendilerini de aynı sonun beklediğini anlayınca, belki yararı olur diye askerde olan gencin ismini verdiler ve "O bizim ailedendir" dediler. Birlik komutanının yanıtı "Siktir et eşşeoğlu eşşekleri, hepsi Kürt değil mi?" şeklinde oldu. Ve tabi tümü oracıkta öldürüldüler.

Xormekli **Bertal Efendi** ihaleyi almış, cephedeki birliklerin hayvanlarına yem taşıyordu. Devletle de en ufak bir sorunu yoktu. Bir gün ansızın Nazmiye'de gözaltına alındı, sonra da Vılê Kewl denilen yere götürülüp kurşunlandı. Ailesinin 68 ferdi biraz ilerde Remedan köyünde, yem getirmeye giden üç genç ise Muhundu'da kurşuna dizilmişlerdi.

Seit Rıza'nın yeğeni ünlü **Rehber Qop**, yaptığı hizmetlerin karşılığında iki çuval para almıştı. Direniş kırılınca artık Dersim'den ayrılmanın sırası olduğunu düşünerek parasını ve aile bireylerini aldığı gibi Hozat'ta bulunan Kolordu Komutanının yanına gitti. Öyle ya, aralarından su sızmıyordu. Devletin sözünü tutmasının ve kendisini Batı bölgelerinde iyi bir yere göndermesinin tam sırasıydı. Kolordu merkezine gittiğinde iki subay geldi, "Komutanla görüştürülmek üzere" kendisini aralarına alıp gittiler. Ama fazla gitmemişlerdi ki arkasında bulunan erler, kurşunlayıp öldürdüler Rehber'i. Hain rehber, "dostlarının" kurşunlarıyla can vermişti. O sıra Nizamiye kapısında beklemekte olan 15 yaşlarındaki oğlu Ali Haydar, babasının öldürüldüğünü görünce biraz ötedeki ata doğru koştu, fakat binemedi, kurşunlar onu da yakaladı. Hozat'a yakın yerde, bir çeşmenin başında beklemekte olan ailenin öteki ondört kişisi ise bulundukları yerde kurşuna dizildiler. Genelkurmay kaynaklarında bu olay, "14 haydut öldürüldü" diye geçer.

Daha sonraları ele geçen Yusufan reisi Kamer Ağa, Haydaran reisleri Kamer ve Xıdır Ağalar ile Mustafa Bey ise sürgüne gönderildiler.

Bunlar seçilmiş bazı örnekler. Kuşkusuz böylesine yüzlerce olayı alt alta sıralamak güç değil. Ayrıca bu, Dersim'e özgü bir durum da değil; tüm Kürdistan'ın gerçeğidir. O halde burada yanıtlanması gereken bir soru var: Devlet neden yeri geldiğinde kendisine yardımcı olanları bile böylesine yoketmekten çekinmiyor? Nedeni basit. Türkiye Cumhuriyeti ırkçı temeller üzerine kuruludur. Türkiye'nin Kürt politikası ile Nazilerin Yahudi politikası, temelde aynı kapıya çıkar. Hatta Türk ırkçılığı Nazizmin ana kaynaklarından biridir. Türk yöneticileri, sadece özgürlük isteyen ve bu amaçla direnenlere değil, bir bütün olarak Kürt halkına düşman. Yerine ve zamanına göre kimilerine tatlı dil dökseler ve kendilerine bazı çıkarlar sağlasalar da, Kürtler onların gözünde her zaman potansiyel suçludur. Kürt dili, kültürü, ulusal kimliği, onlar için tahammül edilebilir şeyler değil.

Bu nedenden dolayı da siyasal düşüncesi, dini inancı, mezhebi ne olursa olsun her Kürdün, günün birinde okun sivri ucunun kendisine çevrilebileceğini gözardı etmemesi gerekir. İnsanî ve ahlâki her türlü değerden yoksun, dürüstlükten uzak bin yıllık politikanın ortaya koyduğu gerçekler gözönünde iken, kısa vadeli birtakım çıkarlara kananlar, bu türden örneklere de bakarak sömürgeci rejimden kendilerine dost olamayacağını unutmasınlar. Bugün onları örgütleyip kardeşlerine saldırtmak isteyenler, yarın tekmeyi kendilerine vuracaklardır. Ankara'daki devlet yöneticilerinin yanında Kürt aşiret reislerinin bir sinek, bir parça tuvalet kağıdı kadar bile değerleri yok.

Kısacası, devletçe Kürt halkına karşı eski oyunun bir perdesi daha sahneleniyor. Aşiret reislerine ise bu oyunda piyonluk rolü verilmektedir. Eğer aşiret reislerimiz bu oyuna düşerlerse –ki pek hevesli gözüküyorlar– yukarıda adı sayılan Dersimli reisler gibi en başta kendi sonlarını hazırlamış olacaklar. Kendi halklarının katili olmaları da, onları Türk devletinin zulmünden kurtaramayacaktır. Bizden hatırlatması.

Cizre'de Lice provası

Cizre(Medya Güneşi)– Şırnak'ın Cizre ilçe merkezinde devlet güçleri ile gerillalar arasında çıkan çatışmada elimize ulaşan ilk bilgilere göre, 3 sivil, 4 köy korucusu, 3 gerilla ile resmi açıklamalara göre 2 emniyet mensubu yaşamını yitirdi.

Şırnak'ın Cizre ilçe merkezinde 10.12.1993 tarihinde devlet güçleri ile gerillalar arasında bir çatışma meydana geldi. Saat 19:30 sularında Cizre'nin Cudi mahallesinde köy koruculari ile gerillalar arasında patlak veren çatışma emniyet mensuplarının da katılımıyla geniş bir alana yayıldı. Çatışma 11 Aralık Cumartesi gününe kadar devam etti. Aynı gün ilan edilen sokağa çıkma yasağı, Pazar günü akşam saatlerinde sona erdi. Sokağa çıkma yasağı esnasında, birçok kişinin evlerine baskın düzenlenerek gözaltına alındığı da gelen haberler arasında.

Elimize ulaşan ilk bilgilere göre, çatışma esnasında 3 sivil, 4 köy korucusu, 3 gerilla yaşamını yitirdi. Resmi açıklamalarda emniyet mensubu 2 kişinin yaşamını yitirdiği belirtilirken, ilçe sakinleri, emniyet güçlerinin kayıplarının daha fazla olduğu ve birçok yaralı emniyet mensubunun helikopterle Diyarbakır'daki hastanelere götürüldüğünü iddia ettiler.

Çatışma esnasında ve sonraasında emniyet güçlerinin rasgele evleri ve ilçe merkezindeki dükkanları taradıkları öne sürülürken, kendisiyle telefonda görüştüğümüz bir ilçe sakini, daha önce de birkaç kez tahrip edilen ilçe merkezindeki ev ve işyerlerinin taranması olayını "eski kurşunlar yenileriyle buluştu" sözleriyle özetledi.

ÖZGÜR GÜNDEM'E POLİS BASKINI

Haber Merkezi- Özgür Gündem gazetesinin merkez bürosu, İstanbul DGM Savcılığı'nın talimatı üzerine, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi tarafından basılarak binada bulunan 110 çalışanı gözaltına alındı. 10 Aralık'ta gerçekleşen polis baskını sırasında, gazetenin arşivine el konulduğu ve bazı malzemelerin de tahrip edildiği öğrenildi. Gazetenin Yayın Yönetmeni Gurbetelli Ersöz, Yönetmen Yardımcısı Ferda Çetin, Haber Müdürü Gültan Kışanak'ın da aralarında bulunduğu 20 gazetecinin gözlem süresi uzatılırken, diğer çalışanlar bir gün alıkonulduktan sonra serbest bırakıldılar.

Gündem'in merkez bürosunun ardından Adana, İzmir, Van, Antep, Mardin, Elazığ, Diyarbakır, Batman ve Cizre temsilciliklerine de polis baskınları düzenlendi ve bürolarda görev yapan 100 kadar gazete çalışanı gözaltına alındı.

İstanbul merkez bürosuna yapılan baskından sonra gazete merkezine giden İHD İstanbul Şube Başkanı Ercan Kanar, Tüm Sağlık-Sen, Tüm Bel-Sen, Devrimci Sosyalist Basın Platformu ve Çağdaş Hukukçular Derneği'nden temsilciler incelemelerde bulundular. Heyet tarafından yapılan incelemede, dış kapı camlarının kırık olduğu, arşivin bir bölümünün alındığı, disketlerin ve bazı dosyaların kayıp olduğu tespit edildi.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü yaptığı açıklamada, gazete merkezinde ERNK'ye ait para makbuzu, iki tabanca, gaz maskeleri, ölmüş bir askerin kimliği, kan kesici iğneler ve PKK'ye ait çok sayıda dökümanla, gazetenin PKK ile organik ilişkisi olduğunu gösteren belgeler bulunduğunu iddia etti. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü de, Diyarbakır bürosuna yapılan baskının ardından benzer bir açıklamada bulundu.

Polis baskınlarının, gazetenin eski muhabirlerinden Emin Şen'in polise verdiği bilgiler doğrultusunda gerçekleştirildiği ileri sürülürken, gazete yöneticileri bu iddiaları yalanladılar.

Basın tarihinde ender rastlanan bir durum olan günlük bir gazetenin polis tarafından basılması olayı, devlet yanlısı basının ilgisini çekmezken; gazete hakkında polis ve savcılıklar tarafından yapılan suçlamalar, popüler deyimiyle "yargısız infaz"lar ise, aynı gazeteler tarafından manşetten haber yapıldı.

Aralarında İHD, Devrimci Sosyalist Basın Platformu, Çağdaş Hukukçular Derneği, Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin de bulunduğu demokratik kurum ve kuruluşlar ve aydınlar tarafından protesto edilirken; Medico International, Amnesty International, Alman Basın Sendikası gibi uluslararası kuruluşlar da yaptıkları açıklamalarla olayı kınadılar.. ERNK Avrupa temsilciliği ise yaptığı açıklamada, Almanya ve Fransa'nın bu saldırıda TC'nin suç ortağı olduğunu kaydederek, saldırının, TC'nin terörist yüzünü ortaya koyduğunu belirtti.

DİYARBAKIR NOTLARI:
EĞİTİMİ ENGELLEMEK ÇARE Mİ?

Delil Yurdatapan

Son günlerde Diyarbakır'da tartışılan konular arasında PKK'nin okulları kapatma kararı baş sırayı almış bulunuyor. Çeşitli çevrelerde konuyla ilgili tartışmalar sürerken, yine konuyla yakından ilgili Eğit–Sen çevresinden öğretmenler, sözkonusu kararın yerinde ve zamanında olmayışında birleşiyorlar. Görüşmemiz esnasında, "Zaten" diyor bir öğretmen, "kararın yerinde olabilmesi için alternatif eğitim kurumlarının olması gerekir. Kusura bakmasınlar 'Mahsum Korkmaz Akademisi' benim için alternatif değildir".

Bir başka öğretmen ise, kararın PKK'nin gündeme girme çabası olduğunu vurgulayarak "Basını da yasakladılar, Siyasi partileri de. Hani başarı nerede, ikisi de bölgede işlev sahibi. Kararın yandaşları bile kararı uygulamazken başarı sağlanması hayaldir." görüşünü savunuyor.

Çiçeği burnunda bir tıp öğrencisi anlatıyordu, bu yıl Diyarbakır'da PKK çevresinden insanlar üniversitelere adam koyabilmek için her yolu denemişler ama istedikleri başarıyı sağlayamamışlar. Tıp öğrencisi ekliyor "Üniversitelere giremeyince alçaklık kompleksine kapılmış olacaklar ki bu kararı aldılar. "Neden okula devam etmiyorsun?" şeklindeki sorumu "Size çalışmayacaksınız derlerse çalışır mısınız?" sorusuyla cevaplıyor öğrenci.

Tartışmalar bu tür görüşlerle süredursun, karar sadece Dicle Üniversitesi'ne bağlı bazı fakültelerde ve bir de Birlik Lisesi'nde 'bir nebze' etkili olabildi. İlk başlarda fakültelerde öğrenciler dersleri takip etmiyor ama sınavlara giriyorlardı. 13 Kasım günü öğrencilerin büyük çoğunluğu dersleri de takip etmeye başladı.

Sayıların dili

İlkokul sıralarında, öğretmenin verdiği 'Merih'te 3 Türk Çocuğu' isimli bir çocuk romanı okumuştum. Bilim–kurgu fantazileriyle dolu kitapta ışık yılının ölçümü vardı. Birbiri ardına birçok rakam sıralanmıştı, sayıyı sarı saman kağıdı matematik defterime geçirdim, bir sayfa eni uzunluğundaki sayıyı okumaya çalıştım, birler, onlar, yüzler binler...bildiğim terimler yetmiyordu, okumayı beceremeyiştim. İşte o günden itibaren rakamlar bana hep itici gelir. Hele bu rakamlar ard arda sıralanmış sevmediğim bir bilgiyi anlatıyorsa iticiliği kat be kat artar.

İHD Diyarbakır Şubesi 1993 yılını kapsayan kirli savaşın bilançosunu veren bir rapor hazırlamış. Rapordaki rakamlar da bana çok itici geldi. Yanyana sıralanmış rakamlar, devlet güçlerinin Kürdistan'da yürüttüğü kirli savaşta, çeşitli sebeplerle öldürülen ve yaralanan insanların sayısını veriyor. İçerdiği bilgilerle gerçekten çok itici olan rakamlar ve içeriğiyle ilgili bilgiler şöyle:

1993 yılı Ocak–Aralık Ayları İçerisinde	Öldürülenler	Yaralananlar
PKK Gerillaları	593	76
Devlet Güçleri	2633	572
Devlet Güçleri Tarafından Öldürülen Siviller	625	413
PKK Tarafından Öldürülen Siviller	164	60
Kontrgerilla saldırı sayısı	394	
Kontrgerilla saldırısı sonucu ölen siviller	449	210
1990–93 (Ekim ayına kadar) Boşaltılan –Yakılan Kö y Sayısı		892

SITÊRKA GEŞ

Felat DILGEŞ

"KULAMEKÎ BIBÊJE, KIRÎV!"

Li Enedolê û nemaze jî li Kurdistanê, trajediya dîrokî ya herî mezin, ji alî Tirkên hov de, bi hev kuştina gelên Ermenî û Kurd e. Ev herdû gelên ku di dîrokê de bi hezaran salî bi hevdû re, di nav aştiyê de jîn, himbêza xwe ji hevdû re vekirin; êşên wan yek, şahiyên wan yek bûn; ji demekê bi şûn de, bi saya Tirkên hov berê wan ket hev û ji hevdû re bûn "dijmin"; xwîna hev rêtin.

Di pirsa dijminatiya gelan de tu kes bi qasî Tirkan hosta nînin. Ew dikarin di rojekê de gelekî ji xwe re bikin dijmin û ku pêwist be bikin dost jî.

Baş e, em Kurd bi çi dixapin û çewa tên xapandin? Bi ya min, di serî de bi "çîrokên biratiyê!" Di têkçûna serhîldanên Kurdan de, di paşvemayîna gelê Kurd û di biserneketina tevgera rizgarî ya gelê Kurd de, rola çîrokên biratiyê gelek e. Di dîrokê de, roja ku Kurdan doza mafên xwe yên netewî û mirovî kiribin, wê gavê dijminan, bi çîrokên biratiyê xwestine ku wan ji armanca wan dûr bixin û gelek mixabin di vê pirsê de bi ser jî ketine. Di qirkirina gelê Ermenî de, Kurd û Tirk bira bûn; Kurdan hûnda kirin. Di Şerê Cîhanê yê Yekemîn de, Kurd û Tirk bira bûn, şer qediya, welatê Kurdan hat parvekirin.

Ecêbek giran ew e ku em Kurd ji van nîmûneyên dîrokî ders nastînin; pêşiya xwe nabînin û armanca dijminên xwe fahm nakin. Di vî warî de nimûneyek balkêş, pirsa gelê Ermenî ye. Tirkên hov hê jî dixwazin ku me bi dijminatiya gelê Ermenî, ji armanca me ya netewî dûr bixin. Di gel ku gelê Ermenî ji alî Tirkên hov de di qirkirinan de hatiye derbaskirin jî - Kurd bi xwe jî ji vê armanca qirêjî re bûne wasita- wekî ku vî sucê mirovatiyê, ne Tirkên hov, lê Ermeniyan kiribe, Tirk dixwazin wan neheq û gunehkar nîşan bidin. Bi ser de jî Tirk, di tevgera netewî ya gelê Kurd de li pêçiya Ermeniyan digerin. Bêguman ew ji Kurdan çêtir dizanin yên ku li hember wan, şer dikin û xwîna xwe dirêjin, Kurd in; lê belê tu car naxwazin vê rastiyê bînin ziman. Lewra li ba wan, Kurd û Tirk "bira ne" û tu dozek Kurdan a bi dewleta Tirk re tune. Jixwe ew dikarin bibin walî, wezîr, serokwezîr û serokkomar(!). Nizanim gelo pir ecêb e ku Ermeniyek bi xîret, li dîjî Tirkên nîjadperest şer bike? Ma gelo çi ferqa mantiqa ku do Ermeniyan di qirkirinan de derbas kir û mantiqa ku îro vê qirkirinê dinixême, rastiya dîrokî beravajî dike û gelê Ermenî gunehkar nîşan dide heye? Ma ne mafê gelê Ermenî ye ku li hemû derên dinê vê hovîtiyê aşkere bike!. An ku berpirsiyarên dewleta Tirk, urzên xwe ji gelên Ermenî û Kurd xwestin; ji bo vê hovîtiya dîrokî poşmanî û şermezariya xwe beyan kirin!.. Baş e ku gelê Ermenî ne di bin hegemonya siyasî ya Tirkan de ye!

Kîjan nîjadperestê Tirk devê xwe veke, ji hezar salî bi hev re jiyana gelên Kurd û Tirk qal dike. Ma gelo bi rastî jî gelên Tirk û Kurd, hezar salî bi hevdû re bi biratî jiyan? Ev gotinek bêbinî ye. Lewra dema ku Kurdan xulametî "qabûl" kirine, wê gavê ew dost û birayên Tirkan bûne. Em viya jî deynin aliyekî, heta niha Tirkên hov kîjan gelê Enedolê ji xwe re bira dîtine û bi biratî nêzîkayî tê dane? Ev Enedola ku di dîrokê de wekî mozayîqek gelan dihat zanîn û naskirin, bi dehan ziman lê dihat peyivîn û nivîsîn,îro di çi rewşê de ye û karibû hebûna xwe biparêze? Tirkên hov, mozayîqa gelên Enedolê nekirin goristana gelan! Kî dikare bibêje ku êdî Enedol mozayîqek gelan e; ya rast êdî ew goristanek gelan e.

Di dema qirkirina Ermeniyan de, gava ku qefle bi qefle gelê Ermenî dibin ku bikujin, li Licê bûyerek balkêş darbas dibe. Dengbêjek Ermeniyan ê ku bi navê Kirîv di nav gel de tê naskirin, di nav qefla ku ewê Tirkên hov, wan bibin û bikûjin de ye. Tam di vê demê de çend Kurdên nezan û neşî, nêzikî Kirîv dibin; bi ken û bi henek ji Kirîv re ewha dibêjin:

-Ma Kirîv, hemen tu diçî , ka ji me re kulamekî jî bibêje û hê here. Li ser vê yekê Kirîv pêçiya xwe dike gohê xwe û bi vî awayî disitire:

Demê dewran e,
Demê dewran e.
Roj li me xerab e ,
Qêrîn û ferman e.
Hire hira kerên Kurdan e.
Nizanin ku rojek ewha,
Li benda wan e.

Bi rastî wê roja ku Kirîv qal dikir, li devê derî bû.

Îro di şewitandina Licê û bajarên din ên Kurdistanê de, di qirkirina gelê Kurd de,kirîvên me yên jîr û keleş dikevin bîra min. Ez bi we nizanim, lê ez ji çîrokên biratiyê pirr ditirsim. Piştî vê yekê biratî pirr dijwar e, lê xwezîl em bikaribûna bi Tirkan re bibûna cîranên baş.

Batı Avrupa'da Yasaklamalar ve Düşündürdükleri

Vildan Tanrıkulu

Son günlerde bazı Batı Avrupa hükümetlerinin "PKK'nın yasaklanması" ile ilgili olarak aldıkları karar ve önlemler, gerek Türk devleti ve basınında, gerekse Kürt toplumu içinde –yurt içinde ve dışında– değişik değerlendirme ve yorumlara yol açtı. Bazı istisnalar dışında, sözkonusu gelişmeler, devlet kurumları ve devlet basını açısından "Türk devletinin diplomatik başarısı, Batı'nın gerçekleri görmesi vb." biçimlerde değerlendirildi ve yorumlandı. Sözkonusu gelişmeler, açıktır ki özel olarak yurtdışındaki Kürdistanlılar açısından, genel olarak da Kürdistan ulusal demokratik hareketi açısından nedenleri ve sonuçları ile birlikte değerlendirilmesi gereken önemli gelişmelerdir. Sorunun gerek yurtdışında yaşamaya zorlanmış Kürt toplumu açısından, gerekse Kürt ulusal demokratik hareketi açısından önemi, Kürdistan halkının meşru ve haklı ulusal demokratik haklarına, mücadelesine ve bu mücadelede yarattığı kurum ve değerlere giydirilmek istenen "elbisenin" karakterinde yatmaktadır. Halkımızın haklı mücadelesi ve bu mücadelenin değer ve kurumlarına, bir örgüt olarak PKK'nin şahsında ve bu örgütün yanlışları temel alınarak, giydirilmek istenen elbise, bilindiği gibi "terörizm"dir.

Herşeyden önce bir gerçeğin altını çizerek belirtmek gerekiyor. Fransa ve Almanya'nın aldığı kararlar kendi iç hukuk sistemlerinin işletilmesi ile gündeme gelmiş kararlar değildir. Bunlar tamamen Türkiye'den ısmarlanan, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin istemlerini karşılayan politik kararlardır. Nazi kalıntısı örgütlerin serbestçe cirit attığı, TC'nin devlet terörünün Kürdistan'da etnik arındırma düzeyine yükseldiği gerçekliğini sessizlik ile karşılayan sözkonusu hükümetlerin, kendi yasaları çerçevesinde kurulmuş dernekleri (politik eğilimleri ne olursa olsun) kapatma kararını yukarıda belirttiğimiz gerçeğin dışında anlamak mümkün değildir. Ancak, Kürt ulusal demokratik hareketi, Kürdistanlı yurtseverler bu yalın gerçeğin altını çizmek ile yetinemezler, yetinmemelidirler. Gelişmeler, gerek muhtevası ve boyutları açısından gerekse zamanlaması açısından Kürt toplumunun ve Kürt ulusal demokratik hareketinin kendi kendisine yönelmesini, bu kararların gündeme gelmesinde kendi sorumluluk ve günahlarını açık bir şekilde ortaya koymasını gerektirmektedir. Çünkü, düşmanın niyet ve istemlerini tespit etmek ile sonuca ulaşabilmemiz mümkün değildir. Eğer bu tespitlerimize; düşmanın niyet ve istemlerinin görece de olsa başarı kazanmasında kendi payımızın ya da yanlışlıklarımızın ne olduğu konusuna da açıklık getirerek bir bütünlük kazandıramaz isek, "bindiğimiz dalı kendi baltalarımız ile kesmek" durumunda kalırız.

Gerek Fransa, gerekse Almanya, en yetkili ağızlardan, kararlarını "kendi ülkelerinde iç barışı sağlama" ile gerekçelendirmişlerdir ve bu iddialarına da son dönemlerde sözkonusu devletlerde Türk kurum, kuruluş ve işyerlerine yönelik yoğunlaşan fiili saldırıları örnek göstererek meşruluk kazandırmak istemektedirler. Bu noktada, kendi kendimizi sorgulamak, bu sorgulamada gerek yurtdışındaki mücadele araç ve biçimleri, gerekse mücadele hedeflerimiz açısından objektif olmak durumundayız. Yurtdışındaki Kürt toplumunun ortak bir mücadele hedefi ve bu hedefte yaratılmış ortak kurumları var mıdır, ayrıca kullanılan mücadele yöntemleri amaca hizmet etmekte midirler gibi sorular, böyle bir objektif sorgulamanın temel hareket noktalarıdır.

Yurtdışında, Kürt toplumunun temel mücadele hedefi, Kürt halkının meşru ve haklı olan ulusal demokratik hakları ve mücadelesine, içinde yaşadıkları toplumların tüm kesimlerinin düşünsel ve pratik desteklerinin kazanılması olarak somutlaştırılabilir. Bu amaca hizmet edebilecek mücadele aracı, Kürdistanlıların bir topluluk olarak kendileri için örgütlü olmalarını öngörmekte ve mücadele biçimlerinin de amaca uyumlu bir biçimde seçilmesini gerekli kılmaktadır. Bu iki konuda da yurtdışı Kürt toplumunun özlenen hedef ve yapılara sahip olduğunu söylemek zordur. Açıktır ki, sorunumuz kendi coğrafyamız dışında, yaşamak zorunda kaldığımız devletlerde TC devletinin ve Türk toplumunun iktidarını kırmak değil, TC ve diğer sömürgeci devletlerin ülkemiz üzerindeki baskı ve zulmünü, bu toplumlar nezdinde teşhir etmektir. Bu tespit, kullanmamız gereken mücadele yöntemleri konusunda hareket noktası olarak alındığında, görülür ki, THY büroları, Türkler tarafından işletilen işyerleri vb. TC devleti ve Türk toplumu ile direkt bağlantılı kurum, kuruluş ya da kişilerin, hangi gerekçe ile olursa olsun yurtdışı Kürt toplumu ya da Kürdistanlı siyasal ya da demokratik örgütler ile ilişkilendirilecek fiili saldırılara hedef olmasının, haklarımız ve mücadelemize, bu toplumlar nezdinde kazandırdığı hiçbir yarar yoktur. Bu biçimlerde gelişen eylemler, böyle bir mücadele anlayışının asıl sahipleri ve bu kararlardan direkt etkilenen taraf olarak PKK taraftarlarının ve diğer bazı kesimlerin iddia ettikleri ve yanlışlarını gerekçelendirdikleri gibi, elbette Kürtleri ve Kürt ulusal demokratik mücadelesini gazete başlıklarına, diğer basın kuruluşlarının ilgi odağına yerleştirmekte, toplumun diğer kurumlarının dikkatlerini üzerinde toplamaktadır ve bu anlamda da "Kürt sorununu bu toplumların gündemine koymaktadır". Ancak bizim için esas olarak alınması gereken, kendimizi ve kendi sorunumuzu hangi biçimde gündeme soktuğumuz olmalıdır. Her ne pahasına ve hangi niteleme ile olursa olsun gündemle mi olalım, yoksa mücadelemizin meşruluğunu, sorunumuzun insani ve haklı karekterini belki "çok ses vermeyen" ancak yaşadığımız Avrupa toplumlarında insanların beynine yerleştirecek mücadele yöntemlerini ısrarla ve sabırla yürüterek mi gündemde olalım, soruları arasında bir tercih yapmak ve bu tercihimizi de halkımızın kurtuluş mücadelesinin uzun vadeli ve kalıcı çıkarları temelinde geliştirmek durumundayız. Almanya ya da Fransa hükümetlerinin kararları ve diğer bazı Batı Avrupa devletlerinin konuya ilişkin değerlendirmelerinde gündeme geldiği gibi, bir kısım Kürt derneklerinin ya da bir Kürt siyasi örgütünün "terörist" olarak adlandırılması ve "yasadışı" ilan edilmesinde, ne genel olarak Kürt halkının ne de yurtdışı Kürt topluluğunun bir çıkarı vardır; ne de bizzat kararlardan etkilenen örgütlerin uzun vadede elde edebilecekleri bir yarar vardır. Bu devletlerin aldıkları politik kararların yanına her halükarda eklemek zorunda kaldıkları "bu kararların genel olarak Kürt halkına karşı bir tutum olarak anlaşılmaması gerekir, bu konuda Türkiye'ye karşı olan eleştirel tutumumuz devam edecektir" (Almanya Dışişleri Bakanı Kinkel) vb. açıklamalar, bize bazı "komplo teorileri" üretme imkanı da vermemektedir. Son 30 yılı temel aldığımızda, çeşitli Batı Avrupa devletlerinde Kürtlerin "düşünce ve örgütlenme özgürlüğünden" yararlanarak, bu konularda açık bir baskı görmeden ve hatta çoğu durumda sözkonusu ülkelerde geçerli yasalar çerçevesinde maddi destek alarak, önemli kurumlar yarattıklarına tanık olmaktayız ve bu gerçek, kapatılan derneklerin en az 10 yıllık çalışmaları için de geçerlidir. Biz bu gerçeği görmezlikten gelemeyiz. Mülteci ya da göçmen işçi sıfatları ile yaşadığımız devletlerde, "düşünce ve örgütlenme özgürlüğümüze" yönelen ya da yönelebilecek her saldırıya karşı çıkarken, kendi kendimizi aldatmadan; bizi sadece kısa vadeli bazı "başarılar" içine hapseden kendi kendimizi tatmin etmeye yönelik hareketlerimizi gözden geçirerek, "çuvaldızı başkasına batırırken, iğneyi kendimize batırabilmeyi" öğrenmeliyiz. Herkesten fazla, ulus ve hareket olarak ihtiyaç duyduğumuz destek ve ilgiyi, ancak böyle bir çalışma yöntemini esas alırsak elde edebiliriz.

Di konferansek navnetewî de rewşa îroyîn û pêşeroja zimanê Kurdî hat e mûnaqeşekirin

Rojen Xerzi

PARÎS – Bi navê "Zimanê Kurdî Ber Bi Sala 2000", konferansek navnetewî ji alî Enstîtuya Kurdî ya Parîsê ve di rojen 28–29 Çiriyapêşî, li Unîversîteya Sorbon ya Parîsê hat çêkirin. Ev konferans ku bi hevkariya Beşa Kurdiya Zanîngeha Ziman û Medeniyetên Rojhılat (INALCO) û bi piştgiriya aboriya Fona Çalakiyên Sosyal (FAS) hat li darxistin; gelekî zimanzan, lêkolînvan û xwendekarên Kurd û biyanî civand.

Axaftina vekirenê konferansê Profesôra hêja ya zimanê Kurdî Joyce BLAU kir. Joyce BLAU, bi kurtî li ser girîngiya lidarxistina vê konferansê sekinî û rewşa gelê Kurd her wek rewşa zimanê wî li her çar perçeyên Kurdistanê anî ziman. Dure programê konferansê da nasandin û hevî kir ku ev konferans alîkariya sazkirina alfabeyek mûşterek û ortografek bihevgirtî (zelal) re bike.

Serokê Enstîtuya Kurdiya Parîsê Kendal NEZAN, bi spaskirina INALCO, FAS û Wezaretê Fransiz yê Karên Derve re dest bi axaftina xwe kir. Kendal NEZAN, got kû perçebûna welatê Kurdan wan mecburê bi karanîna sê alfabeyên cîhê kiriye, (Latînî jî bo Kurdên Tûrkiye, Sûriye û Lûbnan, Erebî jî bo Kurdên Iran û Irak, û Kirilik jî bo Kurdên Sovyetê). Her weha diyarkir ku zimanek yekbûyî ya edebiyata Kurdî îro tûne ye. Jî bo Kendal NEZAN, armancê konferansê ne girtina biryarên siyasî li ser bikaranîna zimanê Kurdî ye, lê tenê zelalkirina rewşa wî û dest bi fikirandina çareserkirina astengên wî ne.

Dure zimanzanê Fransiz û endamê INALCO Gîlbert LAZARD, bi kurtî li ser ciyê zimanê Kurdî, di nav malbata zimanên îndo–ewrupî sekinî. Ewî got ku di nav zimanên wê malbatê de hin tekilî hene (wek numûne: dû (Kurdî) û deux(Fransizî) û ku zimanê Kurdî giradeyî yê gubê bakurê–rojava yê Iran–arî yê. Wek tê fikirandin, zimanê Kurdî ne jînarê zimanê farisî ye li belê jînarê zimanê baluşî ye. Profesor û mûdirê hîndekariya Zanîngeha Pratîk û Xwendina Bilind Pierre LECOQ jî li ser dîroka lêkolînên li ser gramera zimanê Kurdî sekinî. Ewî da xuyakirin ku xebatê yekemîn ya li ser gramera Kurdî pirtukê zimanzanê Îtalyan GODZONI, "Gramatîka et Vocabulera de la Linga Kurda" (Gramer û Peyvên Zimanê Kurdî) e. Ev pirtûk ku di sala 1787'an de hatiyê çapkirin vî wextê de kebûl dikir ku zimanê Kurdî, zimanek serbexwe ye. Xebatên li ser gramera kurdî di salên 1840–1850'an de bi çapkirina "Kûrdisch Studium" ji alî lêkolînvanên Alman RODIGOR Û POTT û di sala 1880 de çapkirina "Kurdîos Grammatik" ji alî Lêkolînvanê Rûs Ferdinand YOSTI li Saint–Petersbourg dom kiriye. Seansê serê sibê bi axaftina Profesorê zimanê Kurdî li Unîversîteya Berlînê Cemal NEBEZ li ser tradisyona devkî û nivîskî ya zimanê kurdî dawî bû.

Seansê piştê nîvro de şaîr û nivîskar M. İbrahîm AHMET, li ser mandatiya Brîtanya yê û lihevhatina 11'ê Adarê 1970'an sekînî. Wezîrê Perwerdekariya Hukûmeta Kurdistana Iraqê M. NASSIH, rewşa îroyîna perwerdekariyê û zimanê Kurdî nîşan da. Piştî bijartinên gulanê 1992 û avakirina hukûmeta yekemîn, Wezaretê wî gelekî proje amadekiriye û di demek kûrt de sistema perwerdekariya Partiya Baas ku 30 salê li Kurdistanê bû, gorandiye. Zimanê resmî ya Kurdistanê Iraqê bû ye zimanê Kurdî, lê Turkmen û Asûrî ku daxwazbikin dikarin zimanê xwe ya dê hinbibin. Dibistan bû ye mecbûrî û sala 12'an de destpêdike. Wezaretê 24 bûroyên alîkariyê û rênîşandanê li bajarên Kurdistanê vekiri ye. Her weha di periyoda xwendinê 1992–93'an de, metodek nû ya hînkirina zimanê Kurdî jî çapkirin e. M. NASSIH, da xweyakirin ku piştî qedexekirinê 12 sal, zarokên Kurd, zimanê xwe bi awayêk aktîf fêrdibin. Wezaretê heta îro, 1557 dibistan daye avakirin û di van dibistanan de 530 hezar xwendevan û 25 hezar mamoste kardikin. Dawiya axaftina xwe de qala problemên aborî ya Wezaretê kir û banga alîkarî û piştgiriyê kir.

Dure Kendal NEZAN û Ordixanê CELÎL ji Enstituya Lêkolînên Rojhilatî ya Saint–Peterbourg (Rusya) li ser evolusyona zimanê Kurdî li Turkiye, li Sûriye û li Soyvetistanê sekinî. Kendal NEZAN dîrokê inkarkirina Kurd û Kurdistan ji alî Dewletê Tirk ve da xwuyakirin û rewşa zimanê Kurdî, qedexekirina wî, tekoşîna welatparezên Kurd ji bo wî awayek fireh peşkeşa mevanên kir. Ew got ku armancê siyaseta xirakirina gûnd û bajarên kurd ew e ku Kurd ji ard û warê xwe koç bikin û her weha zimanê xwe yê dê ji bîr bikin.

Roja duyemîn ya konferansê bi, xebatên standartîzekirina hinek zimanên biyanî û her weha peşniyariyên standartîze kirina zimanê Kurdî dom kir. Di warê peşî de, Profesôr Para PARTCHIEVA li ser zimanê Çeçen û Enguş(zimanên dû welatên Kafkasya), Profesôr Mireille HADASLEBL ji INALCO li serîbrî (zimanê Yahudiyan), Mihêle THERRIEN ji INALCO li ser zimanêînût (zimanê Eskimoyan) û Profesôr LOUÎS BAZIN, li ser zimanê Tirkî axaftin. Mudîrê Beşa Siyaseta Zimanê Katalonya (heremê otonom ya Îspanya) Miquel RENLU di axaftina xwe de diyar kir ku Hukûmeta Katalonya dê alîkariya Hukûmeta Kurdistana Başur bike. Zimanzanên Kurd Reşo ZILAN û Profesôra Unîversîteya Erbil Kurdistan MUKRUYANÎ, li ser hinek problemên zaravên Kurmancî û Soranî sekinîn. Kurdistan MUKRUYANÎ, got ku, di zaravê Soranî de gorandina tîpên Erebî bi tîpen Latînî re tê, Soranî dewlemend tir bike û gelekî problemên nivîsandin û yên telafûzê tê jî holê rake.

İSVEÇ PARLAMENTOSU'NDA KÜRT SORUNU

Mustafa AYDOĞAN

Yaşadığımız zaman dilimi, Kürt sorununun dünyanın çeşitli ülkelerinde açık bir biçimde tartışıldığı bir dönem olarak da tarihe geçecektir. Kürdistan'da uluslaşma sürecinin hızlanması, çok geniş bir ulusal demokratik potansiyelin boy vermesi ve dünyayı ayağa kaldıran olaylar; diğer bir takım olgularla birlikte, Kürt sorununun uluslararası boyutunu koşullandıran temel etkenlerdir. Kürt sorunu artık alışılagelenin dışında, hem çeşitli ülkelerin parlamentolarında, hem de Birleşmiş Milletler'in de aralarında bulunduğu birçok uluslararası platformda, çok açık bir biçimde telaffuz edilen ve çözümü ile ilgili önerilerin tartışıldığı bir sorun olarak gündeme gelmektedir. Bu olay, Kürtlerin dünya ulusları arasında layık olduğu yeri almak için yürüttüğü savaşım açısından önemi asla azımsanmayacak bir özelliğe sahiptir. Fakat tüm tartışmaların, önemli olmakla birlikte, Kürt halkının iradesine değil devletlerin toprak bütünlüğüne saygı temelinde bir yaklaşımı içerdiğini belirtmenin önemli olduğunu düşünüyorum. Bu, aynı zamanda, Kürtlerin herşeye karşın, sorunun çözümü ile ilgili olarak dayatılan bu çerçeveyi aşmaya yönelik ulusal davranışı geliştirebilecek potansiyeli ortaya çıkarmaya çalışmalarının, yaşanan sürecin dayattığı tarihsel bir sorumluluk olduğunu da göstermektedir.

İsveç, bilindiği gibi Avrupa'da kendi parlamentosunda Kürt sorununu en sık tartışan ülkelerden biridir. Sözkonusu sorunun boyutları ile ilgili olarak yapılan saptamalar ve bunun ışığında yürütülen politikalar, çeşitli Avrupa ülkelerinin bu sorun karşısındaki yaklaşımlarının temel özelliklerini de ortaya çıkarabilmektedir. İsveç parlamentosunun 11.11.1993 tarihli oturumunda ele alınan çeşitli konuların arasında Kürt sorunu da vardı. Parlamento'nun Dışişleri Komisyonu bu konuyla ilgili olarak hazırladığı raporda, şu ifadelere yer vermişti.

"Türkiye'de yaşayan 8 milyon civarındaki Kürt nüfusu uzun bir dönemden beri çok katı bir asimilasyon politikasının etkisi altında yaşamaktadır. Onlar da Irak'taki Kürtler gibi meşru olan dil ve kültürel haklarıyla birlikte Kürtlerin politik iktidarı bölüşüm hakkını da savunmaktadırlar. Türkiye'de genel olarak insan hakları, hemen hemen Kürt ve diğer azınlıkların durumuna bağlanmıştır. Kürtler nüfusun % 8 ini oluşturdukları Suriye'de de tüm insani haklarından yoksun bir biçimde yaşamaktadırlar."

İsveç parlamentosuna sunulan komisyonun raporu ve bu çerçevede yürütülen tartışmalar, daha sonraki oturumlarda yapıldı. Dışişleri Komisyonu'nun 1993-94 yasama yılı için hazırladığı raporda Kürt sorunu ile ilgili bölüm, gerek tek tek partilerin, gerek birkaç partinin birlikte verdiği önergelerin ışığında oluştu. Merkez, Muhafazakârlar, Halk Partisi, Liberaller, Hiristiyan Demokrat Partisi ve Sol Parti'nin birlikte verdiği 645 nolu önergede,"İsveç'in, Birleşmiş Milletler'de hem insan hakları hem de bir halkın hakları ile ilgili olarak, dikkatlerin Kürt sorununa çekilmesi için çalışması gerektiği" belirtilmektedir. Halk Partisi-Liberaller'in tek başına verdiği 609 no'lu önergede de, "İsveç'in Kürtlerin insan hakları konusunun, BM ve AGİK gibi uluslararası platformlarda ele alınması için çaba göstermesi gerektiği" dile getirilmektedir. Halk Partisi-Liberaller'in 609, Sol Parti'nin 622, Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin 639 nolu önergelerinin ikinci bölümleri ile Merkez, Muhafazakârlar, HalkPartisi- Liberaller, Hıristiyan Demokratlar ve Sol Parti'nin 646 nolu önergesinin 8. bölümünde, " BM'nin Irak'a uyguladığı ambargonun Kürt bölgesinin üzerinden kaldırılması için, İsveç'in çaba göstermesi" istenmektedir.

Halk Partisi-Liberaller 609 sayılı önergenin 4. bölümünde," Orta-Doğu için uluslararası barış konferansında, Kürt sorununun da gündeme alınmasını" önermektedir.

Türkiye hem AGİK, hem Avrupa Konseyi ve hem de insan haklarını korumak ve geliştirmekle yükümlü diğer örgütlere üyedir. Hem AGİK'in dönem başkanlığını yürüten hem de Avrupa Konseyi'ne üye olan İsveç'in, Türkiye'ye sözkonusu örgütlerin ilkelerine uyması için baskı yapması gerekir. Dışişleri Komisyonu'nun hazırladığı raporun yukarıya aldığım bölümlerinden de anlaşılacağı gibi, Komisyon, genel olarak Kürt sorunu ile ilgilenmişti. Fakat sözünü ettiğim parlamento oturumunda yapılan tartışmalar ise sadece Türkiye'deki Kürt sorunu ile ilgili olarak gündeme geldi. Kürt dostlarının yaklaşımlarının temel içeriği ile İsveç koalisyon hükümetinin Kürt sorunu konusunda yürüttüğü politikaya ilişkin olarak kamuoyunun bilgilendirilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum ve bu tartışmanın bu açıdan yararlı olduğu kanısındayım. Bu nedenle, Bakana yöneltilen sorular, sözkonusu sorular ile ilgili olarak Bakanın verdiği yanıtlar ve bu çerçevede yürütülen tartışmalardan bölümler sunuyorum.

7.Konuşma
Dışişleri Bakanı Margaretha Af Ugglas(Muhafazakâr Parti):

"Sayın Başkan! Berith Eriksson bana İsveç Hükümeti'nin Türkiye'deki iç savaşı sona erdirmek için BM, AGİK ve Avrupa Parlamentosu gibi uluslararası platformlarda ne tür bir insiyatif almayı düşündüğünü sordu. İngela Martensson da Türkiye'nin Güneydoğusunda demokratik seçimlerin yapılması için İsveç'in ne yapacağını sordu. Bu soruları aynı bağlamda yanıtlamak istiyorum. Berith Eriksson'un sorusu, PKK'nın Mayıs ayında bozduğu ateşkesin ardından giderek şiddetlenen, PKK ile Türk ordusu arasında Türkiye'nin Güneydoğusunda süren savaş ile ilgilidir. PKK'nın ve ordunun karşılıklı saldırıları, sivil halka yönelik saldırıların daha da artmasına neden olmaktadır. Bu arada çok sayıda köy saldırıya uğrayarak yerle bir edildi. Köyleri yerle bir edilen halk kentlere ya da ülkenin batı yörelerine göç etmek zorunda kaldı. Bu da yeni toplumsal gerilimlere yolaçmaktadır. Bölgede son dönemlerde, öğretmenler, turistler, gazeteciler ve siyasi parti temsilcileri de şiddetin ve tehdidin hedefi haline gelmiştir. Artan şiddet eylemlerinden ötürü, belli kesimlerde, Mart ayında Türkiye'nin Güneydoğusu'nda yapılacak olan seçimlerin gerçekleşmemesi ile ilgili olarak bir endişe yaşanmaktadır.

"Sayın Başkan! Kürt sorunu ile PKK olayını birbirinden ayırmak gerekir. Türkiye'nin terörizme karşı savaşma hakkı vardır. Fakat bu, hukuk devleti ve demokratik ilkeler çerçevesinde gerçekleşmelidir. İsveç PKK'yi Türkiye'deki Kürtlerin meşru temsilcisi olarak görmeyip yöntemlerini kabul etmemektedir. Bununla birlikte Kürtlerin insani ve kültürel haklarına saygı göstermek gerektiğini düşünüyoruz. Türkiye, hem AGİK hem de Avrupa Konseyi üyesi olarak Avrupa demokrasileri arasında yeraldığından ötürü, insan haklarına saygı konusunda bu ülkeden isteklerimizin düzeyi yüksektir. Deneyimler insan haklarına saygılı olmanın, terörizm ile mücadelede bir engel teşkil etmediğini, tersine insan haklarına saygı göstermenin, terörizm ile savaşmak için başvurulan araçlardan biri olduğunu göstermektedir. İnsan haklarına olan saygının artmasına ilişkin son dönemlerde Türkiye'ye dayatılan politik istemlerin, Türkiye'nin Güneydoğusu'nda tırmanan şiddetten ötürü, zayıflamamış olması önemlidir. İnsan haklarına saygı konusu Türkiye ile karşılıklı ilişkilerimizde sürekli gündemde olma özelliğine sahip bir olgudur. Ekim ayında Ankara'ya yaptığım ziyaret sırasında hem Cumhurbaşkanı Demirel, hem Başbakan yardımcısı Karayalçın ve hem de Dışişleri Bakanı Hikmet Çetin ile konuyu görüşme fırsatını buldum. Sayın Başkan! Avrupa Konseyi, Türkiye'nin Güneydoğusu'ndaki durumu şimdiye kadar ele alan uluslararası örgütlerin başında gelmektedir. Sözkonusu örgütün insan hakları konusunda işlenen suçlara bakan sağlam mekanizmaları vardır. Bunlar, Strasbourg'da bulunan İnsan Hakları Mahkemesi ve ülkenin Avrupa İşkence Antlaşması'na uyup uymadığına ilişkin İşkence Komitesi'nin raporlarıdır. Türkiye'nin Güneydoğusu'ndaki iç savaş da şimdiye dek, ne BM'de ne de AGİK'te ele alınmıştır. Buna karşın , AGİK Parlamenterler Topluluğu Temmuz ayında Helsinki'de yaptığı toplantıda sorunu elealmış ve sonuç bildirgesinde, üye ülkelerin parlamentolarına, Türkiye'de yaşayan Kürtlerin durumunu incelemek üzere delegasyonlar seçmeyi tavsiye etmiştir. Farklı çıkarları ilgilendiren bu tür anlaşmazlıkları uluslararası örgütlerde ele almanın her zaman güç bir iş olduğunu hepimiz biliyoruz. Daha işin başından başarısız olacağına ilişkin yapılan tahminlere karşın ortaya konulan insiyatifler, amaca hizmet etmeyen bir sonucu doğurabilirler. Türkiye'deki anlaşmazlığın karekteri, onun uluslararası örgütlerin gündemine alınmasını güçleştirmektedir. Türkiye, anlaşmazlığın terörizm ile mücadeleden kaynaklandığını, bu nedenle de sorunun uluslararası platformlarda ele alınması için çalışmamak gerektiğini ileri sürmektedir. Ayrıca Kürt sorununun Irak, İran ve Suriye gibi AGİK üyesi olamayan ülkeleri ilgilendirmesi gerçeği de, sözkonusu sorunun AGİK'te ele alınmasını güçleştirmektedir. Kürt halkının Türkiye'deki konumu ve hakları ile ilgili sorun, diyalog ve barışçıl yöntemlerle çözülmelidir. İsveç gelişmeleri özenle izlemeyi sürdürecektir. Bu, Mart ayında yapılacak yerel seçimler açısından da böyle olacaktır. Ben, Türk Hükümeti'nin seçimlerin yapılabilmesi için gerekli tüm önlemleri alacağından hareket ediyorum".

8.Konuşma
Berith Eriksson(Sol Parti):

"Sayın Başkan! Dışişleri Bakanı'na verdiği yanıttan ötürü teşekkür ederim. Sözlerime, ateşkes kararının tek taraflı olarak PKK tarafından alındığını ve sözkonusu süreçte Türkiye'nin sivilleri öldürdüğünü, köyleri yakıp yıktığını belirterek başlamak istiyorum. Bu durumda sorunun temeline müdahale etmek gerekiyor. Ülkenin anayasası vardır. Örneğin, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde farklı uluslara ait azınlıkların, farklı dinlerin, kültürlerin ve dillerin vb'nin olduğunu söyleyen tüm siyasi partiler yasaktır. Olağanüstü hal ve bunu düzenleyen yasalar da, barışçı bir çözümü olanaksız kılmaktadır. Bu, bir diyalogun başlatılması ve sorunun çözümünü sağlayacak yolun açılmasını olanaksızlaştırmaktadır. Türkiye'nin uluslararası antlaşmaları nasıl ihlâl ettiğini ortaya çıkarmak için, bu gerçeği görmek zorundayız. Dışişleri Bakanı, İsveç'in PKK'yi Türkiye'deki Kürtlerin meşru temsilcisi olarak görmeyip yöntemlerin kabul etmediğini belirtmektedir. Bu konuda hemfikiriz. Fakat örneğin, bugün Türk radyosunda Başbakan'ın HEP milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasını istediği açıklandı. Dışişleri Bakanı Türkiye'de idi ve bu ülkenin yetkilileri ile görüştü . Onların, sorunu görüşmeler yoluyla çözmek için nasıl davranılması gerektiğine ilişkin herhangi bir planları var mıdır?"

9. Konuşma
İngela Mortensson (Halk Partisi-Liberaller):

"Sayın Başkan! Ben de yanıt için teşekkürlerimi sunuyorum. Benim sorduğum soru, Cizre Belediye Başkanı ile yaptığım birkaç hafta önceki görüşmeye dayanmaktadır. Belediye Başkanı durumun çok ciddi olduğunu belirtti. Soru ve yanıtlardan da, durumun daha da kötüleştiği ve bugün dayanılmaz bir hal aldığı anlaşılıyor. Belediye başkanı hem parlamentoda ve hem de basında yapılan tartışmalarda, seçimlerin yapılacağına ilişkin tahminlerden ötürü, özellikle endişeli idi.

"Eğer Türkiye'de demokratik bir seçim yapılamıyorsa, ülkede gerçekten demokrasinin olup olmadığı merak edilebilir. Seçimin yapılmamasından ötürü, boş kalacak makamlara ordunun atama yapabileceği, halkta büyük bir tedirginliğe yolaçmaktadır.

Ben ayrıca Dışişleri Bakanımızın ziyareti sırasında yapılan karşılıklı görüşmelerde, Türkiye yetkililerinin neler söylediklerini de merak ediyorum. Türkiye'nin de bu sorunun çözümüne ilgi duymak zorunda olması gerekiyor. Bu sorun bugün olduğu gibi, böyle büyüyerek süremez.

Bu nedenle sormak istiyorum: Türkiye, sorunun AGİK 'te ele alınmasına karşı mıdır? Uluslararası bir organ olarak AGİK, sorunun diplomatik ve politik yollardan çözüme kavuşturulması için yardımcı olabilir. Dışişleri Bakanı verdiği yanıtta bir "hukuk devleti"nden sözetti. Fakat Türkiye, Güneydoğusu'ndaki azınlıklar için bir hukuk devleti olarak işlemiyor. Orada yalnızca şiddet sözkonusu değil, mahkemeleri yapılmadan açıkça yapılan infazlar vardır. Herşeyden önce PKK ya da olaylarla herhangi bir biçimde ilişkisi olmayan sivil halk bu iç savaşın hedefi haline gelmiştir."

10. Konuşma
Dışişleri Bakanı Margaretha Af Ugglas(Muhafazakâr Parti):

"Sayın Başkan! İlk önce İngela Mortensson'un sorusunu yanıtlamak istiyorum. Türkiye'nin Güneydoğusu'nda 27 Mart'ta seçimlerin yapılması için koşulların elverişli olduğuna inanıyorum. Yerel seçimlerin yapılmasının önemli olduğuna ilişkin görüşünüze katılıyorum. Seçim tarihinden bir hafta önceki Newroz kutlamaları, yerel seçimleri büyük bir olasılıkla etkileyecektir. Seçimlerin ertelenmemesi için, kutlamaların provokasyon için kullanılmaması ve bunun yerine sakin bir biçimde kutlanması elbette önemlidir.

Başka ülkelerin değişik durumlarından elde edilen deneyimler, şiddetin her zaman demokratik süreçler için tehdit oluşturduğunu göstermektedir. Bu, yapmak zorunda olduğumuz bir saptamadır. Görüşmelerim sırasında Türk yetkililerine, daha önce verdiğim yanıtta da dile getirdiğim gibi, her devletin terörizm ile savaşmasının hem bir hak, hem de bir sorumluluk olduğuna ilişkin İsveç görüşünü ilettim.

Fakat bu, demokratik ilkeler ışığında ve hukuk devleti çerçevesinde gerçekleşmelidir. Bu durumda şiddetin tırmanmasının insan hakları ihlallerini de arttırması, doğal olarak kaygı vericidir. Bu çok üzüntü verici bir olay. Bunu Türk yetkililerine açık bir biçimde ilettim."

11.Konuşma
Berith Eriksson (Sol Parti)

"Sayın Başkan! Kürt bölgelerindeki şiddet ve öldürme olayları bugün korkunç bir boyuttadır. Örneğin her gün Sarajevo'dan daha fazla insan öldürülmektedir. Değişik kaynaklardan aralıksız bir biçimde bilgi gelmektedir. İnsan Hakları Örgütü'nün Ağustos'a kadar olan son sekiz aylık dönem için hazırladığı raporu, gerçekten kaygı vericidir. PKK'nın 760 gerillası, Ordunun 472 askeri ve 270 sivil öldürülmüştür. 388 insanın da mahkemeleri yapılmadan infazları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 10'u işkenceden olmak üzere 158 köy korucusu öldürülmüştür.

Artan şiddet olaylarının temel nedenlerinin araştırılıp, ortadan kaldırılması olanaklı olmalıdır. Türkiye bu doğrultuda çalışmak için özel bir çaba içinde olmamıştır."

12. Konuşma
İngela Morensson (Halk Partisi-Liberaller):

"Sayın Başkan! Dışişleri Bakanı'nın sözlerini, Kürt sorununu AGİK'te elealmanın olanaksız olduğuna mi yorumlamak gerekiyor? AGİK buna rağmen, önleyici tedbirleri alacak ve barışın sağlanmasına yardımcı olacaktır.

Şimdi orada bir iç savaş vardır. AGİK Avrupa'nın güvenliği için çalışmaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin Güneydoğu'sundaki olaylara tüm gücüyle eğilmesi gerekiyordu. AGİK'in seçimi gözetlemek için de araçları bulunmaktadır. AGİK'in yeni yıl kutlamalarına ve daha sonra da seçim ile bağıntılı olarak, gizli bir mesaj göndermesi düşünülemez mi? Bunun olanağı var mıdır?"

13. Konuşma
Dışişleri Bakanı Margaretha Af Ugglas(Muhafazakar Parti):

"Sayın Başkan! Bu sorunla ilgili olarak, Türk yetkilileri ve makamları ile kurulacak bir diyaloğun çok anlamlı olduğuna olan inancımı bu salonda dile getirmeyi önemli görmekteyim. Ben böyle bir diyalog içine girdim ve daha birçok vesileyle bunu sürdüreceğimden eminim. Böylece doğal olarak, uluslararası topluluğun Türkiye'deki kültürel ve insan hakları ile demokratik gelişme sorununa olan ilgisi çok güçlü bir biçimde artacaktır. Türkiye'nin Güneydoğu'sundaki anlaşmazlığın sözü edilen terörizm ile ilgili özel yanlarının, sorunu uluslararası örgütlerin gündemine sokmayı güçleştirdiğine, daha önce de işaret etmiştik.

14. Konuşma
Berith Eriksson(Sol Parti):

"Sayın Başkan! Sorun, biraz derinliğe inildiğinde daha ilginç bir özellik taşımaktadır. Türkiye, PKK'nin Suriye, İran, Irak ve Ermenistan tarafından desteklendiğini öne sürmektedir. Bundan dolayı çatışmaların azalacağına ilişkin herhangi bir belirti yoktur. Tersine, çatışmaların daha kızışması tehlikesi bulunmaktadır. Tam zamanında müdahale etmeyip, durumun daha da kötüleşmesini beklemek gibi bir hataya düşmemeliyiz."

15. Konuşma
İngela Mortensson (Halk Partisi–Liberaller):

"Sayın Başkan! Yalnızca PKK'nin terör eylemlerinde bulunmadığı, daha başka birçok grubun da terör eylemlerinde bulunduğu benim için son derece açıktır. Etkinlikleri terörizm olarak adlandırılabilecek başka gruplar da bulunmaktadır. Yine de bu, şiddeti dışlayan bi çözüm bulmaya çalışmayı engellememelidir. Bunun için sorumu yinelemek istiyorum. Dışişleri Bakanı, AGİK'in seçimlerle ilgili olarak bir delegasyon göndermesinin olanaklı olduğuna inanıyor mu ya da bu olanaksız mıdır?"

16. Konuşma
Dışişleri Bakanı Margaretha Af Ugglas(Muhafazakar Parti):

"Sayın Başkan! Daha önce belirtmiştim, fakat yine de hem İsveç'in bu soruna olan ilgisini hem de uluslararası topluluğun bu konudaki sorumluluğunu yinelemek istiyorum. Ben aynı zamanda, sözkonusu sorunu terörizm ile ilgili belli yanları yüzünden, uluslararası örgütlerin gündemine sokmanın zorluğunu da belirtmiştim. İngela Mortensson'un AGİK'in bir delegasyon göndermesinin olanaklı olup olmadığı sorusunu şöyle yanıtlamak istiyorum: Bu, büyük ölçüde Türkiye Hükümeti'nin bizden seçim için gözlemci istemesine bağlı bir olaydır. AGİK'in çalışmalarında konsensus ilkesi temel ilkedir."

K. KÜRDİSTAN PETROLÜNDE 1992 TALANI

Raman Endam

Kürdistan, 1992 yılında da Türk ve uluslararası petrol şirketlerinin petrol faaliyetlerine sahne oldu. Petrol tesislerine yapılan gerilla saldırılarına rağmen, devlet, Kürt petrolünü yağmalamaya 1992 yılında da devam etti. Kızışan savaşa rağmen TPAO vasıtasıyla 1992 yılında 1.252 milyar TL. yatırım harcaması yapıldı. Amaç, "giderayak" Kürt petrolünü daha fazla yağmalamaktır.

Dikkatinizi çekmek istediğim nokta şudur: Devlet, Kürdistan'da kızışan savaşa ve petrol tesislerine yapılan saldırılar sonucu uğradığı büyük maddi kayıplara rağmen petrol talanını hızlandırmış, bu alana önemli miktarda sermaye ihracı yapmıştır.

Tabii ki, TPAO'nun yaptığı 1.252 milyar TL'lik harcama, devlet tarafından **"Doğu ve Güneydoğu'ya Yatırım"** şeklinde sunulmaktadır. TPAO 1992 Faaliyet Raporu'nun 13. sayfasında şöyle bir ifade var: "1992 yılında Ortaklığımızın (TPAO, bn) toplam yatırım tahsisatı, yıl içinde DPT'den alınan ilave tahsisatlarla birlikte 1.325 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu tahsisata karşılık yıl sonunda 1.252 milyar TL'si harcama yapılarak, program % 95 oranında gerçekleştirilmiştir. **1992 yılında arama çalışmaları, üretim artırmadaki ve yatırım sıralamasındaki öncelik dikkate alınarak Güneydoğu Anadolu ve Adıyaman bölgesinde yoğunlaşmıştır.(abç)"**

1992 yılında Türk ve uluslararası şirketler, toplam 4.280.952 ton petrol üretmiştir. Aynı yılda devlet, 19.315.644 ton petrol ithal etmiştir. Yani TC'nin Kürdistan'dan çıkardığı petrol, toplam tüketiminin %18'ini karşılamaktadır. TC, ithal ettiği petrole karşılık dışarıya 2.6 milyar dolar döviz ödemiştir. Basit bir işlemle, TC'nin Kürdistan'dan elde ettiği petrolle, dışarıya 600 milyon dolar döviz ödemekten kurtulduğunu görürüz.

Uluslararası Şirketler ve TC'ye Ekonomik Katkıları:

1992 yılında 3 şirketin daha katılması ile 5'i Türk toplam 32 şirket, yurdumuzda petrol arama faaliyetlerinde bulunmuştur.

Kürdistan'da faaliyet gösteren Türk(TPAO hariç) ve diğer yabancı şirketler TC'ye belli bir miktar para ödüyor ve buna "Devlet Hakkı" deniyor. 1992 yılında Türklerinki de dahil toplam 31 şirket, devlete 4.888.500.000 TL. 'Devlet Hakkı' ödediler.

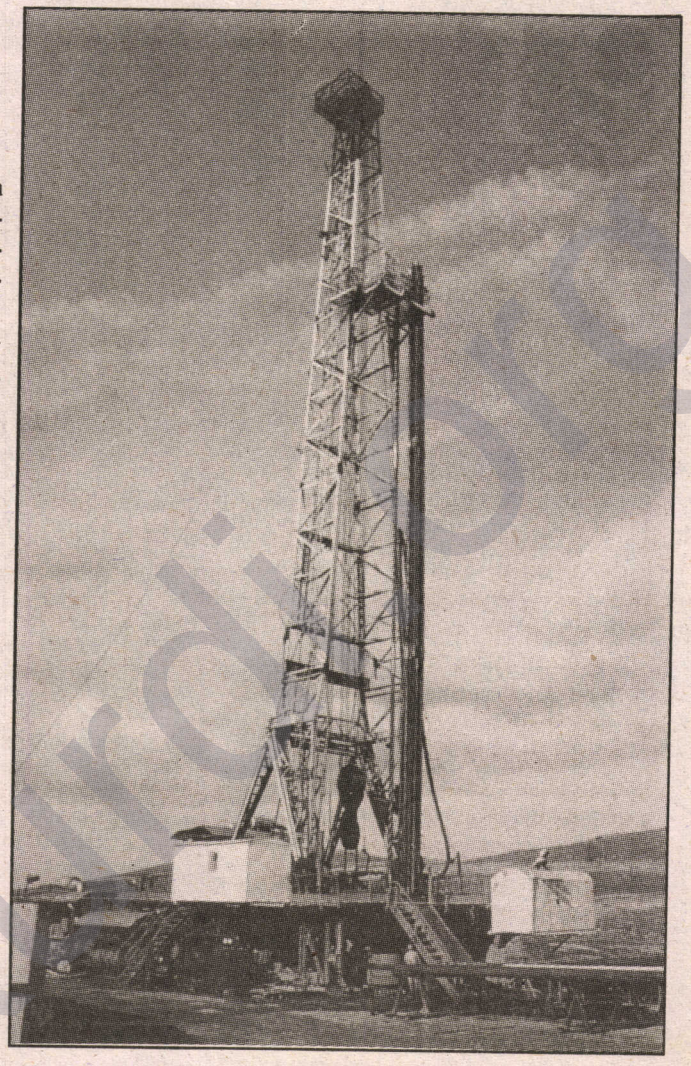

Petrol aramasına başlayan şirket	Arama tarihi	Arama yapılan yer	Ait olduğu devlet
Tuscar internationol Ltd. TIL	21 Ocak 1992	Siirt, X ve XI	İzlanda
Petrolex (Nederland) b.v. PNV	18 Nisan 1992	G. Antep, XII	Hollanda
Olymic Turcey Inc. OLT	17 Haziran 1992	Siirt, X	ABD

Tablo–1 1992'de Kürdistan'da petrol arama faaliyetine başlayan uluslararası şirketler

Şirketler	Yeni açılan kuyu sayısı	Yıl içinde tamamlanan kuyu sayısı	Petrollü kuyu sayısı
TPAO	41	34	21
TPAO+HUFFCO+THRACE	1	–	–
TPAO+ARCO	4	3	2
TPAO+SHELL	3	3	2
SHELL	8	7	7
MOBİL	2	2	1
ARCO	1	–	–
ALAADDİN	2	1	–
ALAADDİN+AROPET	1	1	–
TRANS+ALAADDİN+COPLEX	1	–	–
Toplam	**64**	**51**	**33**

Tablo–2 1992 yılı Kürdistan'da yapılan petrol sondajları

Şirketler	1992'deki üretim miktarı(milyon ton)	Toplam içindeki pay(%)
TPAO	3.266.079	76.3
Shell	718.800	16.7
Mobil+Dorchester	173.463	4.0
Ersan	1.285	0.3
Arco+Tur–Kan+Alaaddin	121.325	2.7
Toplam	**4.280.952**	**100**

Tablo–3 Şirketlerin 1992'deki Kürdistan'daki petrol üretim miktarı

Rafineriler	İşlenen petrol miktarı (milyon ton)	(%)
Batman	658.595	15,4
İzmit	758.152	17,8
Ataş	748.482	17,6
İzmir	617.414	14,5
Kırıkkale	1.481.604	34,7
Toplam	**4.264.245**	**100**

Tablo–4 Batman–Dörtyol boru hattı ile taşınan petrol miktarı ve Kürdistan petrolünün işlendiği rafineriler

Petrol Arama Faaliyetleri

Kürdistan'da TPAO ile birlikte 32 şirketin yaptığı arama faaliyetleri sonucu 2 yeni petrol sahası keşfedilmiştir. Bunlar; Karadut (G. Antep) ve Batı Migo (Mardin) sahalarıdır.

1992 yılında 64 petrol kuyusu açılmıştır ve yıl sonuna kadar 51 kuyu tamamlanmıştır. Bunların 41'i TPAO tarafından açılmış, 34'ü yıl sonunda bitmiş ve 21 kuyuda petrole rastlanılmıştır. Tablo–2'de görüldüğü gibi yıl içinde tamamlanmış 51 kuyudan 33'ü yani tamamlanmış kuyuların % 66'sı petrollüdür.

Üretim Faaliyetleri

1992 yılında Kürdistan'da, 2'si Türk toplam 9 şirket tek başına ve/veya ortaklıklar şeklinde üretim faaliyetinde bulunmuştur.

Bu şirketlerin Kürdistan'daki petrol üretim miktarı aşağıda verilmiştir. Devlet şirketi olan TPAO, tüm şirketlerin toplam üretiminin %76'sını gerçekleştirmektedir.

Üretim, 64 petrol sahasındaki (tümü Kürdistan 'dadır) 711 petrol kuyusundan, toplam 4.280 952 milyon ton ham petrol üretilmiştir.

'Hammadde Hırsızlığı' Kürt Petrolünün Türk Metropollerine Aktarımı

1992'de Kürdistan'da çıkarılan 4.280.952 milyon ton petrolün, 3.648.248 tonu Batman–Dörtyol petrol boru hattı ile diğer Türk illerine taşındı.İlk rafineri olmasına rağmen Devlet'in bilinçli politikaları sonucu kapasitesi artırılmayan Batman Rafinerisi,Kürdistan'da çıkarılan petrolün sadece %15'ini işletmektedir.3605650 ton Kürt petrolü, Türk metropollerine (İzmir, İzmit, Mersin) boru hatları ile aktarılmıştır.

***Tablolar, şu kaynaklardan derlenmiştir: Petrol İşleri Genel Müdürlüğü 1992 Faaliyet Raporu, TPAO ve BOTAŞ yayınları**

www.arsivakurdistan

DÜNYA TURU • DÜNYA TURU • DÜNYA

ORTADOĞU

İSRAİL İŞGAL TOPRAKLARINDAN ÇEKİLMEYİ ERTELEDİ

Dış Haberler Servisi-İsrail-FKÖ barış anlaşmasına göre, İsrail, 13 Aralık'ta bölgeden çekilmeye başlayacak ve yönetim fonksiyonlarının Filistin ulusal otoritelerine transferini dört ay içinde bitirmiş olacaktı.

Zamanın bunca yaklaşmış olmasına rağmen bölgedeki kargaşa henüz son bulmadı. İsrailliler, çekilmeye başlamadan önce, işgalleri altındaki West Bank'ta, Qumran'dan Jericho'ya uzanan bölgede yirmi kişilik bir grupla arkeolojik bir çalışma başlattılar. İsrailli yetkililer, ilk kez 1947'de bulunmuş olan ölü deniz, antik Hebrew ve Aramaiç yazıtlarına yenilerini eklemek amacında olduklarını iddia ediyorlar.

Kazılarda beş bin yıllık bir iskelet ve bir tarak bulunduğu duyurulurken, bulunan iskeletin bir Canaanite askerine, tarağın ise Yahudilerin Romalılara karşı ayaklanması sırasında mağaralara kaçan sığınmacılardan birine ait olduğu bildirildi.

Jarusalem'deki(Kudüs) İslam Arkeoloji Enstitüsü Başkanı Jasmin Zaharan ise, zamanlamanın çirkin bir telaşı sergilediğini ve bu çalışmanın bir şeyleri kanıtlama çabasından başka bir şey olmadığını söyledi.

Öte yandan, barış anlaşmasının imzalanmasından bu yana, 28 Filistinli ve 9 İsrailli bombalama ve ateş açma eylemleri sonucu hayatını kaybetti. Militan Yahudi kesimi ve Hamas gibi Filistinli fraksiyonlar, barış sürecine karşı olma konumlarını sürdürüyorlar.

Geçtiğimiz hafta içinde, 15 yaşındaki bir Filistinli çocuk, İsrail ordusunun açtığı ateş sonucu ölürken, 60'tan fazla Filistinli de aynı olayda yaralandı. Ayrıca, İsrailli bir anaokulu öğretmeninin öldürülmesi ve 3 İsrailli'nin yaralanması olayının sorumluluğunu islami bir grup olan Hamas üstlendi.

İsrailli yetkililer, bu tür şiddet olaylarını gerekçe göstererek 13 Aralık tarihinin ertelenebilir olduğunu vurgulamaya başladılar. Arafat da, belirlenen tarihin iki hafta kadar ertelenebileceğini kabul etti.

Bütün bu gelişmeler yaşanırken, İsrail'de günlük gazete Yedioth Aharanoth'un yaptığı kamuoyu yoklaması, anlaşmaya olan halk desteğinin %53'ten %48'e düşmüş olduğunu gösterdi.

GÜNEY AFRİKA

MANDELA'YA DESTEK ARTIYOR

Özlem Alpşen

LONDRA- Güney Afrika'da çoğunluk yönetimine geçiş görüşmeleri gündemde kalmaya devam ediyor.

Güney Afrika'nın muhafazakâr örgütlenmelerinin cephesi durumundaki Özgürlük Cephesi, 27 Nisan seçimlerinde yeralma mücadelesi veriyor. Cephenin üyelerinden Inkatha ve Afrikaner Volksfront(Halk Cephesi) örgütleri uzlaşma görüşmelerinde yeralan tüm partileri kapsayan Geçiş Dönemi İcraat Komitesi'nin Güney Afrika'lı komünistlerce yönlendirildiği iddiasında bulundular ve bu nedenle kendi geçiş dönemi komitelerini kuracaklarını açıkladılar. Neo Nazi Afrikaner Weerstandsbeweging(AWB) de cepheye üye örgütlerden biri. Cephenin daha federal bir örgütlenme modeli talebi, Liberal Demokrat Parti tarafından da destekleniyor.

2 Aralık'ta Johannesburg dışında, Dünya Ticaret Merkezi'nde yapılan çok partili uzlaşma forumunda tartışılan önemli konulardan biri de anayurtlar sorunu idi. Bantustan yerleşiklerine, 1 Ocak'tan itibaren aynı zamanda Güney Afrika vatandaşlığı verilmesi ve böylelikle oy hakkı tanınmasına yönelik anlaşma, en büyük bağımsız anayurtlardan biri olan Baphuthatswana temsilcisi Rowan Cronje tarafından ivedilikle reddedilirken; başka bir anayurt temsilcisi Ciskei bu anlaşmanın, anayurt egemenliği açısından bir tehlike taşımadığını belirterek, anlaşmayı, anayurt vatandaşlarına oy hakkı tanıdığı ve Güney Afrika pasaportu taşıma hakkı verdiği için olumlu olarak değerlendirdi.

Öte yandan, 3 Aralık'ta Güney Afrika'nın ekonomik geleceğine yönelik görüşmelerde, Makro Ekonomik Araştırma Grubu'nun hazırladığı bir rapor sunuldu. 'Demokrasiyi İşler Kılmak' adını taşıyan ve ANC adına uluslararası bir grup tarafından düzenlenen 330 sayfalık bu rapor; eğitim, iş alanlarına yönelik kurslar, iş alanları yaratma ve konut – sağlık gibi konulara büyük ölçüde nakit ayırmayı öngörüyor. İki aşamalı bir stratejiyi temel alan rapor, birinci beş yılda kamu yatırımlarında yoğunlaşmayı, ikincide ise ağırlığın özel sektör yatırımlarına kaydırılmasını hedefliyor.

ANC, Güney Afrika'da gittikçe büyüyen bir destek görüyor ve bu destek beyazları da içine almış durumda. İşadamlarının istatistiksel bir araştırması, nüfusun %60 'ının Nelson Mandela'yı, %32' sinin ise F.W. de Klerk'i gelecek seçimlerin galibi olarak görmek istediğini otaya koydu.

Fakat, amaçlanan Afrika devletine karşı silahlı kesimler de bir yandan eylemlerini sürdürmekte. Geçtiğimiz haftalarda, biri Durban'da bir diğeri Port Edwar'da ve üçüncüsü de Johannesburg yakınlarındaki bir elektirik istasyonunda gerçekleşen üç bombalama olayından sonra, Pan-Afrikanist Kongre'nin gerilla kanadından 40 kişi tutuklandı.

AVRUPA

AVRUPA'DA İŞÇİ SENDİKALARININ GÜCÜ AZALIYOR MU?

Dış Haberler Servisi- Ekim ve Kasım aylarında, İspanya, Belçika ve Fransa'daki işçi sendikaları kendi ülkelerindeki yeni iş kanunu düzenlemeleri, ücretlerin dondurulması ve işten atmalara karşı grevler düzenlediler ve ileriki tarihler için de yeni grev tarihleri belirlediler. Yakın dönemde, Avrupa'nın değişik yerlerinde başlayan işçi hareketleri, Avrupa'daki işçi sendikalarının güçlerini yeniden kazandıkları ve Avrupa hükümetlerini etkileyebilecekleri anlamına gelir mi?

OECD'nin verilerine bakılırsa 1980'den beri Avrupa işçi sendikalarının üye sayısında ve desteklediklerı siyasi partilerin gücünde düşmeler kaydedilmiş.

Gözlemciler bu gelişmelerin ekonomideki genel kötüleşmeye ve özellikle artan işsizliğe bağlı olarak ortaya çıkan konjonktürel bir durum olduğunu belirtiyorlar. İşlerini kaybetme korkusuyla yaşayan işçiler halka mümkün olduğu kadar grevlerden kaçınmakta ve Avrupa'daki işçi sendikaları da işverenlerle daha "yumuşak' daha "yapıcı ilişkiler geliştirmeye çalışmakta.

İNGİLTERE

Saddam'a Silah Satmakla Suçlanan Thatcher: "BUNLARI BANA SORMAYIN, ÇÜNKÜ BEN SADECE BAŞBAKANDIM"

Özlem Alpşen

LONDRA-Saddam gibi tatlı uykularını kaçıran bir canavarı yarattığı için utanç duyan İngiliz hükümeti, daha önce suçunu itiraf etmişti. İngiltere eski Başbakanı Thatcher, Aralık ayının ikinci haftasında, " Saddam'a Silah" adıyla bilinen davada kendisi ve hükümetinin Saddam'a silah yapımında kullanılan malzemelerin satışı konusunda ilginç açıklamalar yaptı.

Hükümet 1988 yılında beri devam eden konuyla ilgili tartışmalar hakkında yaptığı açıklamalarda kendisinin bu olaydaki rolüyle ilgili iddiaları reddetmiş ve Matrix Churchill adıyla bilinen ve makine parçaları üreten şirketin sorumlularını cezalandırmıştı

Muhafazakâr hükümet, Saddam'ın satın aldığı makine parçalarından silah ürettiğinden haberi olmasına rağmen bunu durduracak herhangi bir girişimde bulunmamıştı.

Olayın daha ilginç bir yanı, o dönemin başbakanı Thatcher'in, o dönemde gelişen olaylardan haberi olmadığı yolundaki iddiasını, mahkemede, " Bunları bana sormak doğru değil, çünkü ben sadece Başbakandım" şeklinde açıklaması oldu.

ABD

İRAN-GATE TARTIŞMASI SÜRÜYOR

Rêzan

LONDRA–1980'li yılların ortalarında, Ortadoğu'daki tansiyonun en yüksek olduğu dönemlerden birinde, Amerika'nın kendisince "barışı sağlama" çabalarını yoğunlaştırmıştı. Bu çabaların sonucu, o dönemin muhafazakâr Cumhurbaşkanı Reagan ve onun yardımcısı Bush tarafından terörist ilan edilen İran taraftarı örgütler ve İran hükümetine kontrolsüz silah satışı oldu.

Lübnan'daki Amerikan elçiliğinin havaya uçurulması ve 241 Amerikan askerinin ölümüyle sonuçlanan olaydan sonra, Reagan "teröristler"in bu tür hareketlerinin Amerikan dış politikasını etkilemeyeceğini söylemişti. Bu olaydan tam altı ay sonra Amerika, Lübnan'daki askerlerini geri çekti. Buna ek olarak, İran taraftarı örgütlere, Amerikan rehinelerini serbest bırakmaları karşılığında silah verildi.

Geçtiğimiz günlerde, Amerika'nın 1980'li yılların ortalarında İran'la olan ilişkileriyle ilgili raporu hazırlayan savcı Lawrence Walsh, Reagan ve onun o dönemdeki yardımcısı Bush'u bu olaylardan sorumlu tutuyor. Reagan ve Bush bu iddiayı yalanlasa da, İran'a silah satışı ve rehinelere karşılık silah verilmesinin Reagan'in doğrudan izniyle yapıldığı ileri sürülüyor.

Rusya'da Milliyetçilik

Vladimir Jirinovski

Dış Haberler Servisi– Rusya'da kapitalist restorasyon süreci bir türlü "istikrar" politikaları üretecek bir siyasal mekanizma üzerine oturtulamadı. 12 Aralık'ta yapılan seçimler de yeni ve derinleşme eğilimini taşıyan bir krizin habercisi durumunda.

Yeltsin, seçimlerden ne bekliyordu? Öncelikle belirtmek gerekir ki, batılı ülkelerin ve ABD'nin en son parlamento saldırısına verdikleri destekten de anlaşıldığı gibi, Yeltsin ile emperyalizmin seçim sonuçlarıyla ilgili umutlarında bir örtüşme sözkonusuydu. Yeltsin'in beklentileri şöyle sıralanabilir:

1. Anayasanın değiştirilmesi
2. Politik istikrar
3. Ekonomik reformların uygulanabileceği bir parlamento aritmetiği
4. Komünistlerden sonra gelişen neo–faşist hareketi geriletme veya yedeğine alma
5. Tek ve güçlü başkanlık sisteminin kitlesel desteğe dayandırılması

Bu istemlerden birincisi ve beşincisi kitlesel desteğe dayanmasa da gerçekleşti. Ancak bir bütün olarak beklentileriyle çıkan sonuca bakılacak olursa sonuç tam anlamıyla Yeltsin ve batılı dostları için hayal kırıklığı oldu.

Clinton'un ilk tepkisi, "yeni parlamento sorunların aşılabileceği izlenimini vermiyor" şeklinde oldu. Yeltsin'in başbakan adayı Yegor Gaydar'ın tepkisi daha da ilginç. Gaydar, seçim sonuçları açıklanırken ilk açıklamasında "anti faşist koalisyon" çağrısında bulundu. Savunma bakanı; "Zhirinausky'nin anlamı Rusya için iç savaştır" dedi.

Seçimlerden beklenmedik başarıyla çıkan Neo–faşist (Liberal Demokrat Parti) hareketi ve onun lideri 47 yaşındaki Vladimir Wolfovich Zhirinovsky, seçim kampanyası sırasında nasıl bir tutum almıştı? Irak'a Körfez krizi sırasında gönüllü göndermekle ünlenen lider; Baltık ülkelerini ve Rusya'nın komşularını nükleer silahlarla bombalamaktan, onları ekonomik olarak Kremlin'e bağlamaktan sözetmiş,azınlıklara yönelik saldırıları, suçluların mahkemeye çıkarılmadan ya da hızlandırılmış mahkeme kararlarıyla kurşuna dizilmelerini propagandasının merkezine koymuştu.

1991 başkanlık seçimlerinde % 7 oy alan Liberal Demokrat Parti faşist nitelemesini de kabul etmiyor. Şimdi Rusya'da seçimler sonucu anahtar hareket durumuna gelen komünistlerin anti faşist bir koalisyonda Yeltsin taraftarlarıyla mı yoksa eskiden olduğu gibi Liberal Demokrat Parti ile mi davranacakları tartışma konusu.

Neo–faşist partinin seçimlerden güçlü çıkmasının elbette bölgesel sorunlarda da dikkatleri çekmesi bekleniyor. Hedefinin merkezine eski SSCB sınırlarına doğru genişlemeyi koyan bir hareketin Rusya'da güçlenmesinin, bölgesel sorunlarda da problemleri arttıracağı ortada.

Madagaskar'a Bile Sürülmüş Olan Kürt Yazarı:

OSMAN SEBRÎ–II

Malmîsanij

"Sed carî mixabin jibona gewreyên Kurdan
Bo malê dinê gaca ol û namûsê berdan
Sed carî mixabin jibona şêxên terîqan
Giş bûne pepûk, ketine bin awir û zîqan
Sed carî mîxabin jibona zanayên bêkêr
Hinde serî danîne, Tirko mizgeft kirin dêr
Sed carî mixabin jibona xortên minewer
Çav dane xulamiya neyaran bûne bêper
Sed carî mixabin jibona civîna bêdeng
Diyar e li nik wan nemane tu şêr û leheng
Sed carî mixabin jibona axa welatî
Em xapîyan ko me sipariHi wanê nekêrhatî
Sed carî şabaş û spasan li kir û derbend
Ko tê rabûn Birho, Dawid, Îhsan û Ferzend!"

.....

"...Hin ji me.
Bawer in ku
Azadiya welêt
Ji neyaran,
Ji zorkeran,
Ew e serxwebûn!
A rast,
Çi ramanek kevin
Çi ramanek nuh
Ku me girê de
Me dike kole
Ew e windabûn.
Divê em,
Berî her tiştî
Bi nêhrîna xwe
Bi ramana xwe
Aza bin serbest.
Çiqas em
Bêne girêdan
Bi ramanen xelkê
Li ser rêya wan
Dê bibin bindest."

"Daha iki gün önce dile (üzerinde çalışmaya) başlayanlar kendilerini filozof sayıyorlar. Bilmeyenlerin işi budur. [Oysa] dil, denizin ufku gibidir, yakın görünür ama ne kadar ilerlersen hep öyle görünür."

Osman Sebrî

"Diline gönülden bağlı olmayan kişi vatanını sevdiğini iddia edemez."

Osman Sebrî

Yazılarından sözederken *"Yazdıklarım için hayatta bir kuruş almam. Halkımın malıdır onlar. Arazimi de akrabalarım ve köylülerime bıraktım. Faik Bucak arazi için köylülerle kavga ettiğinde, kendisine 'Ya Kürtlük davasından vazgeç ya da öyle ters şeyler yapma!' diye haber gönderdim" diyor ve ekliyor: "İnsan ne söylüyorsa ona uygun davranmalıdır da."*

Tîrêj dergisinden sözediyoruz, o bizi önemsemeden düşüncesini açıkça söylüyor:

-Tîrêj zayıftır. Ben hâlâ da öğrencilerimden sözcük derliyorum.

Ve bu sözcükleri yazdığı defterini bize gösteriyor. Söylediğine göre Kürt gençlerine dil dersleri vermekteymiş.

Konuşmasını südürüp şunları söylüyor:

–Hawar ve Ronahî dergisinde Celadet Bedirxan'ın, Nûreddîn Zaza'nın, benim yazılarımı okuyunuz. Dilinizi geliştiriniz. Celadet ile siyasi düşünceler bakımından şöyle idik (parmaklarını ters yönde birbirine geçirip 'düşüncelerimiz zıttı, anlaşamıyorduk' demek istiyor), ama dil bakımından adam güçlüydü.

Söz Cîgerxûn'dan açılınca onunla ilgili düşüncelerini söylüyor:

– Çîgerxûn'un şairliği iyidir. Bugüne dek bizde ondan daha güçlüsü hemen hemen çıkmadı. Ama dil bakımından zayıftır. Anlamadığı şeylere 'Bu Kürtçe değil' der.

Kuzey Kurmanccası ile Güney Kurmanccasını (Soranî) karşılaştırırken "Kuzey Kurmanccası daha zengindir" diyor. Sovyet Ermenistanı'ndaki Kürtler'den de sözederek 'Bunca yıldır Kurmancca yazıyorlar ama Kurmanccaları pek gelişmemiştir' diye ekliyor.

Siyaset konusunda konuşuyoruz. *"Ben sosyalistim" diyor", ama dinci de olsa Marksist de olsa Kürtlerin bugün birbirlerine düşmanlıkta bulunmaması gerekir. Ülkemizin kurtuluşundan sonra o da olur".*

Onu daha fazla konuşturmak istiyorum ama konuşmak istemiyor. Ben de daha fazla üstelemiyorum. Şöyle diyor:

-Benden birileri hakkında bir şey sorulunca, 'Onların aleyhinde konuşmak istemiyorum. Gidiniz onları getiriniz yüzlerine söyleyeyim' diyorum. 'Gelmiyorlar' diyorlar. 'Gelmiyorlarsa beni onların yanına götürünüz' diyorum. Bazılarının arkamdan aleyhimde konuştuklarını duyuyorum.

Konuşurken biz ona amca anlamında "Apo" diyoruz, o da bize "Apo" diye hitap ediyor. Oysa ki biz onun çocuğu yaşındayız.

Onu dinlerken, içimden "tarihimizden bir kesit" diyor ve yaşlılığına, yalnız kalışına üzülüyorum. İyice yaşlanmış. Kızın getirdiği limonata bardağı elinde titriyor, neredeyse dökülecek. Oysa eskiden, gençliğinde güçlü biri olduğu anlaşılıyor. Yazık. Zaman insanı yeniyor, bedenin dayanma gücü sınırlı.

Sohbet sırasında "Ben bir süre Kolık'ta kaldım" diyorum. "Öyleyse bizim oraların durumunu iyi bilirsin" diyor.

Konuşması, telaffuzu pek Kolıklılarınkine benzemiyor, ama "Ûsman" deyişi tam onlarınki gibi.

"Seni ziyaret ettiğimize sevindik" diyerek vedalaşıyoruz. Rojen Barnas elini öpmek isterken "Ben pek kimsenin elini öpmem, ama senin elini öpmek istiyorum" diyor. Osman Amca ise "Hayır" diyor, "Hiçkimsenin elini öpmemelisiniz, alışmayınız" diyor ve elini öptürmüyor. Pijamalı olarak dış kapıya dek bizimle geliyor. Evinde o kızdan başka kimse yok. Dışarı çıkıp Ekrad (Arapçada "Kürtler" demektir) Mahallesi'nin eğri büğrü sokaklarına dalıyoruz. Sokaklarda Kürtlerin sesi duyuluyor, Kürtçe konuşuyorlar. Akşamın ilk saatlerindeyiz.

Ben Osman Sebrî'yi sadece o defa gördüm. Sonra 1985'te, ona Paris'ten bir mektup göndererek Kürdizade Liceli Ehmed Ramiz ve Bitlisli Kemal Fevzi hakkında bazı şeyler sormam üzerine bana –Kürtçe olarak yazdığı– şu cevabı göndermişti.

Şam, 11. 2. 1985

"Değerli arkadaş Malmîsanij,

Mektubunu aldım, ne yazık ki sana yardımcı olamayacağım. Her iki merhum hakkında bir şey bilmiyorum. Bilemeyişimin nedeni, o iki kişiyle arkadaşlık edenlerin, bize onların çalışmaları konusunda bir şey söylemeyişleridir.

Ahmet Ramiz'in adını ilk kez senden duyduğuma inanır mısın? Böyle bir adam Suriye'ye gelmemiştir, gelseydi tanırdım. Ben 1929 yılı sonlarında Suriye'ye geçtim ve Xoybûn'da çalıştım, ancak bu adı duymadım. Kemal Fevzi'nin ise adını duymuştum, sanırım bir yazımda adı geçer. Ama onların yaşamları ve çalışmaları konusunda bir şey bilmeyişimiz utanç vericidir. Bunun suçu, onlarla arkadaşlık ettikleri halde onlar hakkında bize fazla bir şey anlatmamış olanlarındır. Böylesi yüzlerce eksiklik ve çekememezlik değil mi beni Kürt burjuvalarıyla savaşmaya yönelten?

Fransa'daki tüm arkadaşlarımıza selâm söyle, özellikle adres sahibi Yûsif Keymak'a. Saygılarımla.

Postayla gelen mektupların, taahütlü olmadıkları takdirde çoğu kez elimize geçmediğini bilmelisiniz."

Osman Sebrî

Birkaç yıl sonra, 16 Temmuz 1987'de Stockholm'de Mehemed Bekir'in evinde idim. Eşi Hêvî, Osman Sebrî'nin kızıdır. Hêvî'ye sordum:

–Osman Amca çocuklarına karşı nasıldı?

–Bizden önce, ağabeylerime karşı sert davrandığı söylenir. Ama bana karşı sert davranmazdı. Ömrüm boyunca sanırım ondan sadece bir–iki tokat yemişimdir. Bizi çok sever, örneğin annemizden daha çok bizi öper, severdi.

–Kaç kez cezaevine girdiğini anımsıyorsun?

–İlkokulun dördüncü sınıfında okuduğum sırada gelip götürdüler, anımsadıklarımın ilki bu. Çok üzüldüm, ağladım. Hiç unutmam, üzerinde pijama vardı, elbiselerini giymesine fırsat vermediler. Polis kaçmasından korkuyordu. Götürüp arabaya bindirdiler de giyinmesine öyle müsaade ettiler.

Bir başka kez, anneannem vefat ettiğinde polisler geldiler, götürmek istediler. Başka zaman polis onu almaya geldiğinde babam sakince giderdi. Bu kez öfkelendi, kızdı. Polisler onu tanırdı. 'Neden öfkeleniyorsun; sen böyle değildin?' dediler. Birisi 'Kaynanası vefat etmiş' dedi. Polisler sözverdiler, 'Bu gece mutlaka bırakacağız' dediler. O gece bekledik, çok geç saatlerde geldi. Daha sonra her gün giderdi, polis 'ifadesini alırdı'.

Osman Sebrî'nin o ara gözetim altında olduğu ve her gün karakola gidip imza verdiği anlaşılıyor.

Hêvî anlatmaya devam etti:

–Bir kez de, babam Lübnan'dan dönerken başka bir şehirde polisler onu yakalamış. Şam polisinin bundan haberi olmadığı için, onlar da aynı gün Şam'da evimize gelip onu aradılar. Meğer o sırada o, başka bir şehirde polisin elindeymiş.

Hêvî'nin dediğine göre, Arap–İsrail savaşı sırasında Suriye Hükümeti af çıkarıp cezaevlerindeki herkesi serbest bırakmış, ama Osman Sebrî ve iki casus hariç. Sadece onlar serbest bırakılmamış.

Hêvî bunu anlatınca ister istemez, Kırkdokuzlar olarak bilinen Kürtlerin başına gelenler aklıma geliyor. Türkiye'de de 1960 darbesinden sonra Kırkdokuzlar hariç tüm siyasi tutuklular serbest bırakılmıştı.

Hêvî'nin eşi Mehemed Bekir de Osman Sebrî'nin kendisine anlattığı bir olayı aktardı:

–Bir ara polisler ona çok eziyet ettiler. Osman Amca 'Beni küçücük bir hücreye koydular, içinde doğrulamıyordum. Bir taraftan da tavanından üstüme damlalar akıyordu' diyordu. Polisler ona hayli işkence yapmışlar, birşeyler sormuşlar. O da önce 'Bilmiyorum' demiş, ama bakmış ki rahat bırakacakları yok, bu kez de sonunda 'Biliyorum' demiş, 'ama size söylemeyeceğim!' Bunun üzerine polisler ümitlerini kesmişler, artık konuşmayacağını anlamışlar ve ona işkence yapmaktan vazgeçmişler.

Osman Amca'nın işkencedeki tavrı da bana 'Ubeydullah Eyubiyan'ı hatırlatıyor. 'Ubeydullah Ebubiyan, Doğu Kurdistanı'ndan bir Kürt yazarıdır. Anlatıldığına göre, Şah döneminde Kürt davası yüzünden işkence görmüş. Humeyni döneminde de bir gün onu yakalamışlar, işkence yapmışlar. İşkence sırasında ona Doğu Kürdistanlı Kürt liderlerinden Şêx Îzeddîn Huseynî ve merhum 'Evdirehman Qasimlo'yu sormuşlar(Qasimlo o zaman henüz yaşıyordu). 'Ubeydullah Eyubiyan cevaben "Onları sevmem" demiş. "Neden?" diye sormuş işkenceciler merakla. "Çünkü" demiş 'Ubeydullah, "düşünceleri yanlış bence. Otonomi istiyorlar. Ben ise otonomi değil bağımsızlık istiyorum".

Osman Sebrî'nin ve tüm Kürdistan şehitlerinin ruhu şad olsun.

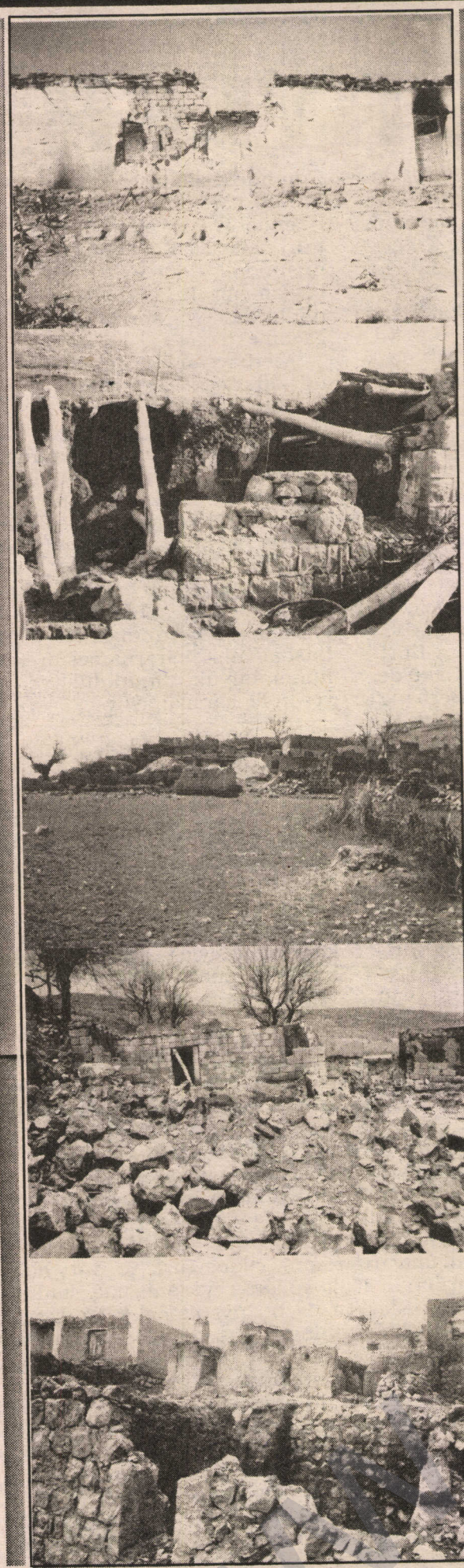

Boşaltılan Köyler İHD Raporunda

Haber Merkezi-İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Ulusal Haklar, Azınlıklar ve Mülteciler Komisyonu (UHAM), Kürdistan'da yakılan, yıkılan ve göçettirilen köyler ile ilgili bir rapor hazırladı. İHD Diyarbakır şubesinin 13 Temmuz tarihli raporundan da yararlanılarak hazırlanan çalışmanın, insani bir görevi yerine getirmek ve Kürt halkına İstanbul'dan bir dostluk eli uzatmak amacını taşıdığı belirtildi.

Rapora göre, bölgede bugüne kadar boşaltılan ve İHD tarafından tespit edilebilen yerleşim birimlerinin isimleri şöyle:

Siirt ili Eruh ilçesi; Geliya Osman, Newiyan, Daran, Tarham, Milan, Garişan, Bana, Benguv, Qesra Cello, Şıkefta, Çeme Gevir, Mehke, Emte, Bingöl, Çeme, Gebir, Şişil, Gere, Bingof, Emte, Şexturk, Zeve, Kaniya Biye, Geli, Elaziz, Yusufhan, Serkari, Yanılmaz, Göründoruk, Gırdara, Fındıklı, Şehveli, Heraresk, Nivila (Çizmeli) köyleri.

Ayrıca Eruh'un hemen hemen tüm köylerinde kabile-aile biçiminde topluca göç ettirilen aile sayısı 200'ü geçmektedir.

Pervari ilçesi; Hot, Neçev, Zoravan, Hol, Keleh, Ceman, Medrese, Axer, Koçniş, Sarıyaprak, Meseh, Inceler, Bağlıca, Hestan, Mexes, Besta, Kal, Besa, Kundes, Omyanus, Kesrik, Kevzin, Hoje, Axiyan, Xirbike-Bestan, Xvare Sero köyleri.

Beytüşşebab ilçesi; Zoravan, Kutnis, Gelikan, Sexbubiker, Surge, Gevok, Heyşebe, Komi, Kelehok, Suxurpaşa, Bilbeşi, Setkar, Newala Genima, Pirdoda, Xirabeldaş, Hacelya, Kaçete, Melixa, Govike, Çeme Pire, Hewşabere, Berşikera, Sirke, Gurgavik, Bordikel, Pirrana, Holikar, Mehri, Dara Hine, Torane, Xenzorik, Hoz, Xuzirut, Gundike Siperkiyan, Henke, Hmoloriz, Kevzanke, Giregabelya, Mırkıtke, Pertavine, Xintorek, Gebe, Şelbeke, Gıvijoke, Suxurpaşa, Bırman köyleri.

Gercüş ilçesi; Gundike Kolan, Kelehe, Çalan, Zivirga Abirbinya, Malmihe Beheve, Derefe, Bakoline, Xina Zeviya Sor köyleri

Çatak ilçesi; Turanis, Kelehe, Gova Hedlan, Ferxines, Bezanis, Çiçan, Martenis, Komur, Kurk, Desatan, Koranan, Orik, Konarga, Mela Keleş, Xwarg, Turbeset, Ezdinan, Enines, Xumar, Kete, Çenefe, Zeferan, Sui, Salat, Haceros, Hacıbey köyleri.

Ayrıca Xelilan, Ezdinan, Alan aşiretlerine ait onlarca köy göçertilmiştir.

Siirt merkeze bağlı; Dergalip, Qesrik, geraviş, Dodayiş, Kalendor, Biloris, Gevat, Tavlik köyleri.

Kurtalan ilçesi; Beytil, Kendala, Kesirke, Lefe, Hüseyni, Gozik, Tavlike, Çemkurik köyleri.

Bitlis il merkezine bağlı; Suwe, Gomşek, Herde, Ingöl, Otlu Mezrası, Peremate, Mevene, Heveke, Miryanes köyleri.

Norduz mıntıkasındaki; Difne, Geregir, Lafena, Bergane köyleri.

Mukus mıntıkasındaki; Memode, Telefan, Kanıxumar, Perz, Gunde, Zilan, Giyanis, Malesuwar, Zoravan köyleri.

Hizan ilçesi; Serik, Pişta Reşan, Giradifin, Giyaziyaret, Cinda, Aviyan köyleri.

Hakkari iline bağlı; Beyyurdu, Binevşiyan, Göksu, Dergezil, Nivaner, Geliya Şuxe, Suware Xelo, Taşbaşı, Çanaklı, Bu, Sulak, Yüce, Gelezo, Gıri Dina, Kıtina, Selmana, Yayla Deresi, Yukarı Pirinççeken, Geniş Dere, Pınarlı, Sarp, Taşlık, Değirmen, Çimenli, Merkez, Hari, Iğdeli, Comme, Türbeli, Lata, Çeltik, Manefan, Çiçekli, Suvar, Korta Xane, Samunan, Ördekli, Nergiz, Gümüşlü, Orta Derecik, Berus Kilisesi, Doğanlı, Gelinli, Geçimli, Serriya, Ballıca, Kost, Rezok, Ünlüce, Kınık, Kandil, Karasu, Gülüce, Benekli, Küçük Köy, Sergeli, Tahi, Cemtoğ, Herges, Zerekli, Melota, Çeltepe köyleri.

Şırnak il merkezine bağlı; Gundiye Remo (Anılmış), Mendikeyan (Başağaç), Kendali (Çadırlı), Nerex (Dağkonak), Bina Butiyan (Güneyce), Gilindor (Kemerli), Ustuveskur (Sarıdallı), Firisan (Atbaşı), Biyasan (Görmeç), Kurum (Araköy), Spindarok (Boyunkara), Silivan (Çakırsöğüt), Aviyan (Dereler), Mafiyan (Güneycam), Hema, Gezerok, Dira, Bakartalı, Geliya Kazri, Bani Cindiya, Zeytunik, Dihde, Mihdikera, Mendik, Sara, Xudan, Destik, Xaribizu, Atlabil, Kani Ferske, Ziruin, Berezan, Benabya, Gire Colya, Sarbitme, Derik, Semka, Osu, Zifka, Deriya Kera, Divin, Ziyaret, Xrabalisa, Binderuk, Baska, Gire, Gerne, Basrit, Biyava, Dastel, Labmeydin, Bere Nıred (Gülerli), Guvera (Kuşkonak), Avka Meziyan (Toptepe), Cinete (Balpınar), Karni (Günedönmüş), Basrete (Inceler) Spivyan (Karageçit), Şerefli (Karabuyun), Bezoke (Kocagılı), Gundike Mırtip (T. Çınar), Kopanli, Kavuncu, Dostdelan (Kirkkuyu), Bane Mihenda (Koçibeyi), Mistaxe, Zıvıngok, Zıhe, Nanıf, Amuryan, Girisbi, Dumilya, Turkuz, Rusur, Şehraon, Buluze, Caniver, Ceme Mezin, Ramuran, Dehrebun, Kurta Xane, Grok, Becrit, Tengi, Diryan, Kola, Çala, Mehujki, Rerenis, Bicizi, Sorgoza, Berkesir, Bekirine, Talika, Şerefi, Besuke, Gardila, Mavyan, Şax ve benzeri köylerden yüzlerce aile göç ettirilmiştir.

Uludere ilçesi; Zeviyan (Tarlabaşı) köyü.

Silopi ilçesi; Deredevş, Bezgin, Beşere, Dene Sor, Selçuk köyleri.

Mardin il merkezine bağlı; Kaniya Sex (Kaynak), Xırbe Res (Karaburun), Yardere (Kısmen boşaltıldı) köyleri.

Ömerli ilçesi; Ovabaşı (Kısmen), Kayabalı (Kısmen), Kayagözü (Kısmen), Duygulu, Kocakuyu (Kısmen), Sivritepe (Kısmen), Taşgedik (Kısmen), Fıstıklı (Kısmen) köyleri.

Mazıdağı ilçesi; Duraklı, Derecik, Ömürlü, Şemika, Yukarıseb (Kumur) köyleri.

Dargeçit ilçesi; Çelika Aliye Remo (Çelik), Zevika (Çavuşlu) köyleri.

Kaşuri mıntıkasında; Zavite, Şifrezan, Betkar köyleri.

Diyarbakır'ın Dicle ilçesine bağlı; Gozel (Boğazköy), Pırıjina (Kurşunlu), Gelincik, Pirhasan (Özbek), Kelkom (Kelekçi), Xaçek (Tasağı) ve kısmen boşaltılan Değirmenci köyü.

Hani ilçesi; Kaledibi, Commanas, Derkan, Beteyt, Goma Bekira, Serde, Koçeran ve Huri köyleri.

Kulp ilçesi; Eskar (Yayla Köyü), Nedera (Alaca Köyü), Bavcanka (Savaş), Şafurnuta Ömer, Safurnuta Merga Bota, Safurnuta Hızne, Nedera Mezraları (Hışkabut - Yacuga - Mırışka - Taxoke - Qıjıke - Geliye Pirese - Geliye Mussur - Geliye Amanka - Panak - Gelye Hune - Qeytera - Duderya), Araska (Üçköy), Medera (Alaca), Tiyams (Narlıca), Reşika (Başköy), Ezkere (Yayla), Kamıka Havre (Yayık), Dilet Köyleri, Üçkuyu, Yakut, Yavuz, Qayser (Aygün) Hışkabut, Xaçuga, Nercik, Dımılya (Baloğlu), Çömlekçi, Salten, Serefka, Çiçek, Delit, Nergik Mezraları (Gırındez - Hınzı - Koçka - Kupuka), Şırnas (Güngeçti), Grendez, Salten, Reşika, Zıkte, Male Dinare (Bayır), Yukarı Polatlı, Koçka, Belin Mezraları, Kevırxan, Xwjart köyleri.

Ergani ilçesi; Hındız, Cumat, Kavurma Küpü köyleri.

Lice ilçesi; Dibek (Derxus), Savat, Durak, Bewerda (Üç Damlar), Pecar (Güldiken), Şexmus, Heşrit, Hezan (Kayacık), Piroz Mezrası, Geren, Darlı, Mala Mihe Bıro, Gozerik, Zıkte, Baras, Henvıf, Pırınsk, Feyteve, Here köyleri ise kısmen yakıldı ve boşaltıldı.

Hazro ilçesi; Cumat, Selima, Hendez, Halhal, Şimşim, Xodik, Kani, Beşkel, Şageldi, Zenge, Licoke, Xondol köyleri.

Kocaköy ilçesi;Tepecik köyü.

Cizre ilçesi; Hisar, Şax (Çağlayan) köyleri.

Muş ili Kızılağaç nahiyesine bağlı; Zengök, Şenköy köyleri.

Bingöl ili Genç ilçesine bağlı; Rız köyü.

Batman ili Sason ilçesine bağlı; Tenze, Herende, Heribe, Cacese, Peimisa, Şexika, Helis, Şexhanza, Malamer, Maia Hacıya, Gerok, Mala Demira, Çay, Mala Mele Mezraları, Hardeye (Güneşli), Teraş (Ömürlü), Sebane (Karameşe) köyleri.

Batman ili Kozluk ilçesine bağlı; Xerbeluk köyü.

Bu döküme göre; Siirt ilinde 56, Bitlis'te 28, Hakkari'de 62, Şırnak'ta 106, Mardin'de 21, Diyarbakır'da 95, Batman'da 18, Muş'ta 2 ve Bingöl'de 1 köy olmak üzere toplam 489 köy boşaltılmış.

Lîteratura Xwînê

R. L. SEYDO

Ez bala xwe didimê ku di warê xwînê de lîteratura me gelek dewlemend e. Herkes ji her alî ve û mixabin ji bo çareserkirina hertiştî serî li vê lîteraturê dixin û bi xêra wê dikarin xwedêgiravî rê li cîvatê vekin!

Em pê ve hatine girêdan.

Destê wê di beskura civate de,

civat dike nake, nikare xwe jê xelas bike.

Gelo civat ji bo xwe jê xelas bike, hewil dide?

Kî zane, belkî em pê nizanin bê govendeke çawa digere jî...

Şiyana ku em di bikaranîna vê lîteraturê de nîşan didin, di tu deverên din de nabe nesîbê me.

Ji xwe paradoksa mezin di vir de xuya dibe.

Ne murekeb û ne jî kaxiz têra vê lîteraturê dikin...

Krîzek di warê peyderkirina peyvan de jiyîn. Peyvên ku em bi kartîne, mîna ne yên me xuya dikin.

Hinek diafirîne û civat mecbûrî bikaranînê dike.

Civat bê peyv maye.

Civat di warê afirandina peyvên xwe de şîyana ku jê tê xwestîn,

dernaxe ortê.

Civat û peyv li hev nakin.

Civat û peyv xerîbên hev in...

Ez rûpelê ferhanga xwînê yek bi yek di ser hevdû re diqulipînim.

Bi xwendina her peyvekê re, gera xwîna di damaran de bi leztir dibe.

Malikên dil yên jêr û jor bi vê lezahiyê re dernaxin serî.

Ka em bi hevdû re rûpelan bîqulipîne.

Li Kurdistanê xwîn dîherike.

Cuhokên xwînê ber bi çemê xwînê ve bi lez û bi heybet diherike.

Gur gura çemê xwînê ye.

Lehiya xwînê rabû.

Çend canên teze tê de bêdeng man.

Çend jîyan li wir qediyan...

Çend dil bi tiştên ku diviyabû bigotana re –lê ji ber çi dibe bila bibe ne got re– di çemê xwînê de hatin dakirin...

Çend dil...

Tariya şevê xwe bera ser wan da...

Em dê welêt bi xwînê bixemilîne.

Her bihusteke axa me dê bi xwînê bête avdan.

Kulîlkên me bi xwînê têne xwedî kirin, sor dibişkivin...

Xwîn, gelo çima xwîn?

Kî?

Çi?

Di nav xwînê de vegizîn firsetê nade bersîvê.

Bersiv?

Bersiv qedexe ye.

Qetlîam li dû qetlîaman

Pêlên xwînê her dîçe bilindtir dibin,

li tu bendan ranaweste.

Qetlîam li dû qetlîaman

Ne ji Yugoslavyaya kevn, ne ji Somalyaya di rojeva din

(Dumahik r.15)

AZERBAYCAN KÜRTLERİ

AHMEDÊ APO *

Kürtler, uzun zamandan beri Azerbaycan topraklarında yaşamaktadır. Bazı kaynaklar bunu doğrular; eski Yunan bilgini Strabon," 17 Ciltte Coğrafya" (Bk.3.Cilt) adlı eserinde, Kürtlerin, Azeri topraklarındaki varlığının M.Ö.II. yy'a kadar uzandığından sözeder. Kürtler ve bugünkü Azerilerin ataları, yabancı işgalcilere karşı birlikte savaşmıştır. 1578-88 yıllarında İran Şahı tarafından, 24 savaşçı Kürt aşiretinin (Milli, Barguşat, Hacısamatlı vs.) kendi doğu sınırlarının savunması için örgütlendiğini hatırlamamız sanırım yeterlidir.

Kelbercar, Laçin, Kubatlı ve zangilan bölgeleri başlıca Kürt yerleşim yerleridir. Bu bölgeler, yüzyılımızın 20'li yıllarında Laçin başkent olmak üzere kurulan Kürt otonomi bölgesini oluşturmaktadır. Buradaki Kürt nüfus, kendi etnik kimliğinin bilincinde olup, özellikle o yıllarda kültürel ve yaşamsal geleneklerini koruma imkanı bulmuştur.

Kürtçe eğitim vereen okullar açılmıştır.Şuşa şehrinde bir pedagoji okulu faliyete geçmiş, Kürt nüfusa yönelik kültür ve eğitim çalışmalarının yürütüldüğü bir merkez haline gelmiştir. Laçin'de "Sovyet Kürdistanı" adı altında bir gazete çıkarılmıştır. Gençler için RABFAK ** organize edilmiştir.Rabfak, Kürt aydın kadrolarının oluşmasında önemli rol oynamıştır.

30'lu yıllarda otonom Kürt bölgesi topraklarında değişiklik yapılmış ve bir Kürt ili haline getirilmiştir. Ancak, zor ekonomik şartlara, özellikle de 20'li yıllarda ortaya çıkan açlığa ve 30'lu yıllarda ıstırap dolu sınamalara maruz kalan Kürt ailelerinin, baskıcı Stalin döneminde Transkafkasya'dan Kazakistan ve Orta Asya'ya sürgün edilmesi neticesinde Kürt ili de ortadan kalkmıştır.

Eski SSCB'deki totaliter rejim halkların kaderlerinde çok önemli rol oynamıştır. Azerbaycan halkı zor günler yaşamıştır. Tankların Bakü'de sivil halkı tahriki ile yaşanan "Kara Ocak" hâlâ hatrımızdadır. Genç kızlar gelinlik yerine askeri forma giymiş, çocuklar tankın, topun ne olduğunu öğrenmiştir. Özgürlük bunlara malolmuştur. Daha sonraları, Azerbaycan'da demorkatik güçler iktidara gelmiş, halkın oylarıyla yeni Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Bağımsızlık ve ulusal biliçlenmeye giden yol çetindir. Kendi bağımsız devletlerini kurmada Azerbaycan halkının mücadelesini destekleyen Azerbaycan Kürtleri aktif olarak bu mücadeleye katılmıştır.

Şimdi, Azerbaycan'da demokratik süreçler yaşanmaktadır. Dün bize çok uzak olan bugün yakınımızdadır. İşte, Bakü'de faaliyet gösteren "Ronahî" Kürt Kültür merkezi 3. yılındadır. "Ronahî" gelişerek kendi örgütsel yapısını yaratmış, Kelbacar, Kubatlı, Yevlahe, Hanlar ve Kazak'da şubeler açmıştır. "Ronahi" Kürt Kültür Merkezinin çalışmaları Kürt dilinin, ulusal bilincin maddi ve manevi kültürün korunmasına yöneliktir. Bu sayede Kürtlerin yoğun yaşadığı yerlerdeki okullarda Kürtçe eğitim yapılmaktadır. Bakü'de, Kürt Halk topluluğu"Berbang" çalışmalarını sürdürmektedir.

1992 Yılı Ocak ayında, Kürt halkının yaşamında mutlu bir olay olmuştur :"Dengê Kurd" (Golos Kurda- Kürdün Sesi) gazetesi yayınlanmaya başlamıştır. Geniş bir okuyucu kitlesine sahiptir. Gazete, Kürt halkının tarihine, folkloruna, edebiyatına ve etnografyasına ışık tutmuştur. Gazetede çalışanların hepsi Kürttür.

Kısa bir süre önce Azerbaycan Cumhurbaşkanı, "Ronahî" Kürt Kültür Merkezi üyeleriyle görüşmüştür. Ricalar üzerine bir Kürt temsilci Kürt mülteciler konusunda Komite'de çalışmaya başlamıştır. Bu temsilci hâlâ Kürt mülteciler sorunuyla ilgilenmektedir.

Azerbaycan Cumhuriyeti'nde uluslararası ilişkilerin iyileştirilmesi ve ulusal azınlıkların, az nüfusa sahip halkların, etnik grupların haklarının savunulması konusunda çalışmalar yapılmaktadır. "Azerbaycan Cumhuriyeti'nde yaşayan ulusal azınlıkların, az nüfusa sahip halkların ve etnik grupların kültür ve dillerinin gelişimine devlet desteği sağlanmasına; hak ve özgürlüklerin korunması"na ilişkin Başbakanlık kararnamesini Kürt nüfus büyük mutluluk ve heyecan ile karşılamıştır.

* Yazar, Bakü'de faaliyet gösteren Ronahî Kültür Merkezi'nin temsilcisidir. GOLOS KURDA (Kürd'ün sesi) gazetesinin Nisan-Mayıs 1993 tarihli nüshasında, Rusça olarak yayımlanmış olan makaleyi, Pelin Zerdali Türkçeleştirdi.

** RABFAK: Sovyet hükümeti kararnamesiyle açılan, azınlık halklara yönelik işçi Fakültesidir. (Ç.N)

BİRİNCİ SINIF VATANDAŞ KOMEDİSİ

Ferit İzol

Tarihte sürekli bazı kavramların, her sınıfın kendi çıkarları doğrultusunda yorumlandığı bilinmektedir. Devletin, demokrasinin, dinin yorumlanması gibi. Egemen güçler kendi çıkarlarını korumak için bu kavramları dokunulmaz ve kutsal olarak göstermiş ama yeri geldikçe en acımasız bir şekilde kendileri saldırmıştır.

Türk politikacılarının, bilim adamlarının ve hatta aydınlarının bile sık sık ağızlarından düşürmediği "eşitlik" ve "birinci sınıf vatandaş" sözcüklerinin ne anlama geldiğine bakalım. Diyorlarki " Cumhuriyeti Türklerle Kürtler birlikte kurmuşlardır. Her ikisi de birinci sınıf vatandaştır ve aynı haklara sahiptir."

Evet Cumhuriyeti Türklerle Kürtler birlikte kurmuşlardır ve hatta ilk kuruluş aşamasında Kürtlere özerklik vaadleri verilmiş, ancak Cunhuriyetin kurulması ve kurmsallaşması ile birlikte, Kürtler yok sayılmış ve eritilip yokedilmeye çalışılmıştır. Sistemli bir şekilde asimilasyon ve sürgün politikası izlenmiştir. Zaman zaman çıkan Kürt isyanları kanla bastırılmış Kürt kimliği bile yok sayılmıştır. Kürt dili ve kültürü yozlaştırılmaya ve yok edilmeye çalışılmış, Kürt köylerinin ve şehirlerinin isimleri değiştirilmiş. Kürtçe ile isim koymak yasaklanmış ve hatta yer yer Kürtçe konuşmalar bile yasaklanmıştır (Eskiden okullarda Kürtçe konuşan öğrencilere para cezası verilmesi gibi).

Cumhuriyetin kurulması ile birlikte ağalık, beylik ve şeyhlik gibi kurumlar tasfiye edilmeye gidilmiş, Kürdistan'da ise bu kurumlar ayakta tutulmaya çalışılmış ve bir işbirlikçi grup oluşturulmuştur. Türkiye'de yapılan her askeri darbe, ağırlıklı olarak Kürt halkına, Kürt değerlerine ve Kürt yurtseverlerine yönelmiştir. Kürt halkı, son onbeş senedir sıkıyönetim ve olağanüstü hallerle yönetilmiştir. Bu süre zarfında iktidara gelen her sivil iktidar, sıkıyönetimi aratmayacak uygulamalarda bulunmuştur. İşkence, sistemli bir şekilde katmerleşerek uygulanmış; gözaltında öldürmeler, kaybolmalar olağan hale gelmiştir.

1991 seçimlerinden sonra iktidara gelen DYP-SHP koalisyon hükümeti, demokrasi vaadi ile iktidara gelip, askeri yönetimlerin yapamadığı vahşeti yapmıştır. Demokrasiyi, insan haklarını ve eşitliği dillerden düşürmeyen koalisyon hükümeti, çıkardığı ilk CMUK (Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu) yasası ile ayrılıkçı bir tutum izleyip gerçek yüzünü göstermiştir. CMUK'un bu bölgede uygulanmaması ile adeta Kürt insanına işkence yapılmasına kanuni hüküm getirilmiştir.

Bölge insanı potansiyel suçlu ilan edilip yasalar hiçe sayılmış, bölge tümüyle askerlere ve özel time devredilmiştir.Bu cinayetler toplumun her kesiminden yurtseverlere, parlamento üyesine kadar uzanmış,"nedense" hiçbirinin faili bulunamamıştır. Bölgede sekizyüzden fazla köy yakılıp yıkılmış, yüzbinleri bulan Kürt köylüsü zorla göçe ve açlığa terkedilmiştir. Son olarak onikibin nüfuslu Lice ilçesi gün ortasında yakılıp yıkılmış, yüzlerce ev ve iş yeri yerlebir edilmiş geriye onlarca ölü ve yüzlerce yaralı bırakılmış, ilçeye üç gün, gidiş ve gelişler yasaklanmış, bir muhalefet partisinin lideri bile ilçeye sokulmamıştır.

Hani Türkiye bir "hukuk devleti" idi? Hangi hukuk devletinde bine yakın insan"faili meçhul" cinayetlere kurban gitmiştir? Hangi hukuk maddesi köylerin ve ilçe merkezlerinin yakılıp yıkılmasına, insanların zorla göçe tabi tutulmasına izin veriyor? Bu uygulamalar , hukuk devleti ve demokrasi masalları ile halka yutturulmaya çalışılıyor.

Bugün Türk aydını, Türk demokratı, tüm demokratik kitle örgütleri, tarihi bir sınavla karşı karşıyadır. Ya bu vahşet uygulamalarına karşı çıkıp, Türk ve Kürt halklarının eşit koşullarda yaşamasına katkıda bulunacak ya da bu uygulamalar karşısında sessiz kalarak insanlık suçu işlenmesine katkıda bulunacak.

Kürt halkı ve Kürt aydını Türk aydınına düşman değildir. Eğer bin yıldır birlikte yaşamışsak, Cumhuriyeti birlikte kurmuşsak Türk halkının sahip olduğu haklara Kürt halkının da sahip olması gerekir. Kardeşlik gerçek anlamda eşit olmakla perçinlenir ve hayat bulur.

Koalisyon hükümeti iktidara geldiği zaman, liderleri "Kürt realitesini" tanıyoruz; eğer bir ülkede başka kökenli insanlar varsa, bunların da birtakım hakları yasa ve anayasa ile belirlenmeli, güvence altına alınmalıdır, dediler.

Birinci sınıf vatandaşlık demek, onbeş sene sıkıyönetim ve olağanüstü hal ile yönetilmek midir? Bütün ulusal demokratik taleplerin yok sayılması, kimliğin bile suç sayılması mıdır? Yoksa, Kürt halkının kendi toprağından zorla göç ettirilmesi midir? Eğer birinci sınıf vatandaşlık bu ise demek ki ikinci sınıf vatandaş olsaydık vay halimize !

Doğada olsun, toplum yasalarında olsun bazı şeyler vardır ki, insanoğlunun onları değiştirmeye ya da yoketmeye gücü yetmiyor. Nail ki nehir suları tersine akıtılamıyorsa, dünya tersine döndürülemiyorsa, halkların ulusal özlemleri de öyle, yok edilemiyor.

Tarih bilinci olan herkes şunu iyi biliyor ki; bir halkın ulusal özlemleri tankla, topla tüfekle yokedilemez. En katı diktatörlükler, en güçlü devletler bile bunu başaramamıştır.

Özgür basın susmadı susmayacak...

Kürdistanlılar, yurtseverler, işçiler, köylüler, öğrenciler, emekçiler ve bütün sosyalistler. Bugün Türkiye'de Kürtlerin yayın organları işçilerin, köylülerin emekçilerin sesini, mücadelesini dünya kamuoyuna duyuran ve onlar için mücadele veren bütün gazete ve dergiler büyük bir baskıya ve devlet terörüne maruz kalmaktadırlar.

Şimdiye kadar ellinin üzerinde basın muhabiri devlete bağlı karanlık güçler tarafından haince katledilmiş, yüzlerce basın muhabiri tutuklanmış, birçok basın muhabiri hakkında tutuklama kararı çıkarılmış, sayısız gazete ve dergi toplatılmış, birçoğu kapatılmış ve milyarlarca TL. tutarında para cezasına çarptırılmışlardır.

Bütün haksızlıklara karşı direnelim. Sesimizi mücadelemizi, derdimizi ve varlığımızı kamuoyuna duyuran ve bizler için uğraş veren bu fedakâr insanları, verdikleri mücadelede yalnız bırakmayalım. Yazılarımızla, mektuplarımızla, paramızla, direnişimizle, protesto eylemlerimizle; kısacası elimizden ne gelirse herşeyimizle, destek olalım. Haykırışımızın sesi olan bütün gazete ve dergilere abone olalım. Onları okuyalım, okutalım ve daha çok okuyucu kazanmalarını sağlayalım. Basın özgürlüğü olmayan, özgür basın mensuplarını cezalandıran bir ülkenin egemen güçlerinin kalemşörlüğünü yapan boyalı basını almayalım, okumayalım. Aksine satışlarını engelleyelim. Halkı bu konularda aydınlatalım.

Yurtsever işçilere, köylülere, öğrencilere ve bütün emekçilere yayınlarımızı tanıtalım onlara bu yayınların önemini ve gerekliliği hakkında bildiklerimizi anlatalım. Medya Güneşi, Özgür Gündem, Azadi ve diğer bütün gazete ve dergilere karşı uygulanan baskıyı ve devlet terörünü nefretle kınayalım. Egemen güçler tarafından kaçırılan ve henüz hiçbir haber alınamayan Aysel Malkaç'ın gözaltında saklı tutulmasını protesto ediyorum. Son olarak devlete bağlı karanlık güçler tarafından haince katledilen Özgür Gündem muhabiri Ferhat Tepe, DEP Batman il yöneticisi Metin Özdemir ve Mardin milletvekili Mehmet Sincar'ın katilleri T.C'dir. Onlar Kürdistan şehitleri kervanına katılıp ölümsüzleştiler. Anıları mücadelemizi aydınlatan birer meşaledir.

Eli kanlı katilleri unutmayın, özgür basın susmadı susmayacak...

Çeto Omeri–Kalmar/İSVEÇ

Lîteratura Xwînê

(Ji Rupel 13)

yayê de û ne jî
ji Gurcîstanê kêmtir...
Lê dinya bêdeng, dinya çik sayî.
Dinya kerr û lal...
Civat bêdengtir
Civat laltir.

Li paradoksê binihêrin!
Şarbûneke neteweyî û potansîyelek ku di tu demên dîrokê de nehatiye dîtin û pêvajoyeke ber bi xalîbûna welêt,
Bêşansiya Kurdan û dinyayeke temaşevan...

Di nav ordîyê de xwîn tête xwsetin.
"Li hember xwînê xwîn!"
"Xwîn xwînê paqij dike!"
Zaro hingî fêrî xwînê bûne, têrkirina wan li serê xwediyên wan jî bûye
belayeke mezin.
Xwedê alîkarê wan be!
Bar–bara wan e.
Dibêjin; "bihêlin, emê wan biqedînî!"
Nexwe, heta nuha nexwestine biqedînin, an jî di nav wan de, hinekan
nehiştine ew biqedîne û karê xwe bidomîne...
Kî çi reben e ku astengan ji wan re ne?
Ma hemû siyasetvanên "sivil" jiwanne ne gotin; "em bi her awayî li piştawene"?
Ma gelo pêvajsoya ku Tirkiye êdî ji terefê sîyasetvanan ve tête
îdarekirin, kengî dest pê kiriye?

Dewlet...
Dewlet û sê muesseseyên bingehîn;
Organa Qanûndanînê, ya Birêve birinê û ya Dadgehkirinê...
Gelo li Tirkiyeyê dewlet ev în?
Herkes dikare bawer bike.
Lê mirovên ku her ji deh salan carekê bi kabûsê ku xwe bera ser xewa şêrîn dide, çeng dibe û li qewirandina van hersê organên reben temaşe dikin, dê çawa bawer bikin ku dewlet ev in?

Xwîn...
Bi hêviya peydekirina lîteraturekê...

Kemal Uzun

Halkımızın yiğit evladı Ulusal Sosyal Kurtuluş Mücadelemizde şehit düştü. Anısını yaşatacağız.

Mücadele arkadaşları

Hayrettin Yıldız

Hevalê me Hayrettın Yıldız, di roja 10.12. 1993 de hat kuştin. Ewê bîranîna wî di tekoşîna me de bijî.

Xebatkarên Medya Guneşî

MEDYA GÜNEŞİ ABONE FORMU

Adı, Soyadı:.....
Mesleği:.....
Adresi:.....
.....
.....

6 Aylık abone olmak istiyorum
1 Yıllık abone olmak istiyorum.

Abone koşulları:
Yurtiçi:
6 Aylık: 120 000 TL
1 Yıllık: 250 000 TL
Yurtdışı :
1Yıllık: 75 DM, 50 $
Hesap Numarası:Nusrettin Yüksekkaya, Yapı kredi Bankası İstanbul Aksaray Şubesi 0076859 –8 nolu hesap

Mûçink Amadekar: Bawer Andok

DEWLETA TIRK , ROJA MAFÊN MIROVÎ YA DINÊ PÎROZ KIR

Roja Mafên Mirovî ya Dinê, lî Tîrkîyê, ji alî dewletê ve bi çalakiyên mezin hat pîrozkirin. Qontrgerîla, tîmên taybetî, polîs, leşker û "qorûciyên" gundan, li ser girîngî û mana rojê peyivîn û bi lebatên cûr bi cûr Roja Mafên Mirovî ya Dînê pîroz kirin.

Çalakiyên pîrozkirinê yên pêşîn li Kurdistanê dest pê kirin. Tîmên taybetî, polîs, leşker û qorûciyan 2o gund şewitandin û bi hezaran mirov bê cih û war hêştin. Herweha di çarçova vê pîrozkirinê de, 48 heb jî gundiyên Kurd hatin kuştin, ku pirê wan jin û zarok bûn.

Qontrgerîla, li bajarên wekî Diyarbekir, Farqîn û Batmanê jî Roja Mafên Mirovî ya Dinê pîroz kir; di van pîrozkiranan de jî 8 ronakbîrên Kurd hatin kuştin ku pirê wan mamoste bûn.Girêdayî pîrozkirina vê roja bi xêr, avûqatên ku çend roj berê li Diyarbekir û derên din hatibûn girtin, di îşkencê de hatin derbaskirin. Walî û fermandarên leşkerî jî beşdarî hemû çalakiyên pîrozkirinê bûn.

Lî Sîtenbolê jî Roja Mafên Mîrovî ya Dînê, bi şahî hat pîrozkirin. Qontrgerîla û polîsên mêrxas ên dewleta Tîrk, bi merasîm êrîş birin ser avahiya Ozgur Gundemê. Dî demeke kurt de derê rojnamê hat radan û 14O xebatkarên wê hatin girtin. Polîsên dewleta Tîrk ên mirovperwer, heqê rojnamevanan dan. Berpirsiyarên dewleta Tîrk, biryar sitandin ku vê roja bi xêr, bi yek rojekî bi sînor nekin. Wan beyan kirin ku ewê mafên mirovan her roj bidin; heta ku ew têr bixwin û di devê wan de bavêje. Afîyet be! Xwedê dewleta Tirk ji serê me kêm neke! Neamîn!

PERÊ XWE DI BERÎKA XWE DE DIZANÎ, LOMA DIKENÎ!

Yek ji yekî re deyndar bû; camêrê xwediye pere dikir nedikir, deyndarê wî perê wî ne didayê. Rojekî dîsa çû ba deyndarê xwe û jê deynê xwe xwest. Lê vê carê deyndarê wî, bêyê kû îtiraz bike, ji xwediyê pera re ewha got:

- Ezbenî, niha tu here mala xwe û qet perê xwe meraq neke. Ezê tovên diriyan li ser vê riyê bajom. Dê biharê, karvan di vir de derbas bibe. Gava ku karvan derbas bû; ewê hiriya mêşinan bi diriyan ve bimîne. Ezê jî vê hiriyê bicivînim, bifiroşim û perê te bidim.

Li ser vê yekê mêrikê xwediye pera keniya. Gava ku deyndar dît, mêrik dikene ewha got:

-Tu dikenî lêê. Tu baş dizanî ku perê te êdî di berîka te de ye.

EKONOMIYA TIRKIYÊ ÇEWA RAST DIBE?

Yekî ji yekî re got:

-Ezbenî her ku diçe , rewşa ekonomiyê li Tirkiyê xerab dibe. Madam Çiller ji heqê enflasyonê derneket. Tu dibêjî wê ekonomiya Tirkiyê çewa derkevie rastê?

- Ezbenî, pirsa ekonomiyê ne mesele ye. Madam Manûkyan dikare vê meselê çareser bike.

- Çewa?

- Pir rihet e. Hûn Madam Çiller emanetî Madam Manûkyan bikin. Ewê mesela ekonomiyê hel bike; lewra ew bi karê xwe dizane.

www.arsivakurd.org

Tajdîn Biroyev:

"DÎNÊ MIN KURD Û KURDISTAN E !"

Nûçegîhanên me li Moskow -cîgirê berpirsyarê rojnama Golos Kurda (Dengê Kurd)– Tîmûrê XELÎL û hevkarê rojnama me li paytexta Rûsiyayê Serdar DICLE bi serokê Navenda Çanda Kurdî ya Navnetewî li Moskow Tajdîn BIROYEV re hevpeyvîn çêkirin. Bi baweriya me, ev hevpeyvîn wê zanebûna we ya li ser Kurdên Sovyetîstana berê û Rûsya niha xurttir bike.

Medya Güneşi: -Em zanin ku di nava sê salan de Navenda we ji bo gel karekî mezin kiriye. Em û xwendevanên rojnama me dixwazin nuha we rind nas bikin.

Tajdîn BIROYEV: -Ez li paytexta Gurcistanê-bajarê Tiflisê - ji diya xwe bûme. Lê kal û bavê min ji Zaxo ne. Dû re ew hatine Wanê; paşê derbasî Qersê; Dîgorê bûne, pey re çend salan li Ermenîstanê hêwirîne û çûne Gurcistanê. Ji wir jî em hatine Moskow. Û ne diyare ku emê jî vir herin ku.Wek dibêjin, "Me dê û bav li ciyekî veneşartiye" . Ez 36 salî me;zevicî me, 3 zarokên min hene. Bermaliya min Kurd e. Em heta niha xwe li erf-edetên xwe digrin. Zarokên min û li malê bi Kurdî diaxifin. Lê tiştekî dinê me tengezar dike, ew jî ew e, ku neviyên me wê bi Kurdî nepeyîvin.

Ez bi xwe Yûrîst im. Jî sala 1974'a gava ez ser hevdu 16-17 salî bûm, min destpê kir bi problêmên Kurdan re mîjûl bûm, mîn dixwest kêrî gelê xwe bêm.Di wê salê de temamiya Tbîlîsiyê de çend kesên bi xwendina bilind nav Kurdan de hebûn.Wê demê Ê.Şêvardnadze serokê Gurcistanê bû. Me bi destûra wî komela Kurdî li Tbîlîsiyê çêkir, ji bo nehêlin, ku Kurd xwe li xirabîyê bigrin, tiştên pîs bikin . Me xwest ku em dereca Kurdan ya pêşketinê bilind bikin. Me ji bilî alîkariya Kurdên Gurcîstanê, dixwest alîkariya Kurdên Kurdistanê jî bikin, lê çi mixabin, ku wan deman destûr ne didan. Le me jî bo Kurdên xwe kar dikir, dereca gelê xwe dida bilindkirinê û nîşanî Kurdên derva dida, ku em çiqasî pêşketî ne.

MEDYA : -Piştî hilwaşîna Yekîtiya Sovîêt di xebata we de çi guherîn çibû ye?

BIROYEV: - Gava piştî sala 1985'a Sovîêtistan hilweşiya, em fikirîn, ku komeleke bi hêz saz bikin, jî bo mafên gelê Kurd li bal me bêne parastinê. Jî bo wê armancê, me ji wê salê de tevî gelek Kurdên jî Sovîêtistanê xeber da ; bona pêkanîna vê daxaza xwe.. Hinekan digot, ku ji me re komeleke weha ne pêvîst e, hineka n jî digotin ku lazime. Dû re em hatne ser wê baweriyê ku komeleke weha pêwîste li Moskow bê çêkirinê. Û me çê kir. Ji bo çi li Moskow? Ji ber ku Moskow navend bû. Û sala 1989'a , 18'e tebaxê lî Moskow konfêrans hate derbazkirinê. Dêlêgatên jî Ermenîstanê, Gurcistanê, Qazaxistanê, Asiya Navîn, Azerbêcanê berevî Moskow bûn . Dê dewletê alîkariya me bikira. Lê hîç kesî alîkariya me ne kir. Hûn niha jî dibînin ku ofîsa me tune, ev çend ode me bi kirê hildane û bona van, em weke mîlyonek rûbil wek heqê kirê didin.

MEDYA : -Armanca Navenda we ya bingehîn çi ye?

BIROYEV: -Armanca avakirina Navenda me ya girîng, parastina mafên gelê Kurd e. Pirsa duda ew, perwerdekirina Kurdan e. Em rojnama "Golos Kurda" (Dengê Kurda) çap dikin, Rola wê pire, ji ber ku berî rûxandina Soviyetê xeqên ne Kurd ,kêm tişt di derheqê gelê me de zanibûn. Niha, hinek kes me gunehkar dikin, ku ji bo çi rojnama me bi Rûsî derdikeve, lê ne ku bi Kurdî. baweriya min û ya Cebha Kuurdan ya "Yekbûn" (ew jî ya Navenda me ye) ser vê meselê weke heve , eynî ye. Daxaza me ewe. ku xelqên mayîn bi me bihesin, haya wana ji me hebe.

MEDYA : - Tu li ser partiyên Kurdan çi dikarî bêjî?

BIROYEV: - Pirpartîtî, raste, nîşana dêmokrasiyê ye, lê ew rizgarkirina Kurdistanê dûr dixe. Îro ji me re tevgera hemmilletiyê, kongreya gelê Kurdistanê lazime.Yekîtiya gel eger ne her tişt e, lê bingehê her tiştî ye. Gerekê bighîjin wê, ku nûnerekî ji her çar perçên Kurdistanê li Koma Miletan de hebe.

Em gerekê dostên rast, dilxwezên paqij peydakin, lê gereke polîtîka Kurdan ne bi destê wan, lê bi destê gelê Kurd bê derbazkirinê. Îro hemû Kurd gereke dîsa û dîsa xwe bighînine hev. Yekbin û dewleta xwe ava bikin ,axa xwe ji dagirkerên Ereb, Tirk, Farisa ûAzeriyan rizgar bikin. Bona zarokên me bibine xwediyê welatê xwe, bona ewana bizanibin, ku ewê li ku bijîn, bona her dema em perîşan û reben nebin.

MEDYA : - Ji kerema xwe re tu dikarî di derheqê weşanên Navenda we û karê we yî çandî da çend gotinan bêjî?

BIROYEV: - Eva sala sisiyan e, ku em rojnema Kurdî ya bi navê "Golos Kurda" ("Dengê Kurd") çap dikin. Materîalên wê hemî li ser Kurd û Kurdistanê ne. Di nêz de emê kovareke nuh: "Kurd: Duh û îro" biweşînin, bi sê zimanan-Kurdiya latînî, Rûsî û Înglîsî. Ji bo wê me rojnemevanekî Kurd ji "Riya teze" teglîfî bal xwe kiriye wek cîgirê berpirsyarê kovarê yê sereke.Em hêvîdar in , ku di vî alî de rojnemevan û nivîskarên Kurd yên welatparêz wê alîkarîya me bikin.

Berî mehekê me pirtûka "Kurdên Sovîêt" bi rûsî çap kir û ji hemû rêxistin, partî, komele û şexsên bi nav û deng re şand. Tê de gelek melûmetiyên hewaskar di derheqê Kurdan de hene, yên ku berê destûr ne didan bêne çapkirinê. Daxaza we hebe, em dikarin wan wergerînine ser zimanê Kurdî, li daktîloyê xin û ji bo çapê we re bişînin. Ji sê avtorên (xudan) pirtûkê yek ez im, yek birayê min e, yê dinê jî profêsore kî Rûs e. Me di nava du salan de sê temaşegehên (sêrgî) wênekêşên Kurdan li Moskow daye teşkîlkirin. Gelek kes bî serî wêneyên bi dîdemên Kurd û Kurdîstanê gelê me hesyan. Berî mehekê jî me bal xwe "Yekîtiya Wênekêşên Kurd" bi serokatiya Lyovayê Cindî da damezirandin. Ewê di dîbîstana xwe de zarokên Kurdan hînî wênekêşiyê bike. Em dîxwezîn peywandî bi hemû wênekêşên cîhanê yên Kurd re deynin, bi hev re sêrgiyan vekin, derd-kul, daxwaz û armancên xwe bî wêneyan bînine ber çavan. Emê van rojan "Stûdîoa Şanoya Kurdî" vekin. Ji bo vê em rêjîsorê têatroa Ermenîstanê ya pantomîmayêyî sereke Paşayê Reşîd Polatov teglîfî bal xwe dikin bona xebatê.

MEDYA : - Bîr-baweriyên te li ser şerê Kurdan ê azadiyê çi ye?

BIROYEV: -Gava çekên kîmîayî avîtine ser Horîşîma û Nagasakiyê , piştî wê eva çend deh sali n ser wê meselê cîhan gotinan dike, dinivîse. lê li ser Helepçê hema çend gotin kirin, çend xed jî nivîsîn û bê deng man. Ji bo çi? Ji ber ku polîtîka cîhanê qirêj e, polîtîka Kurdan jî sist e. An jî, cîhan îro ji şerê Kurda yê rizgariyê re dibêje têrorîzm. Lê bira gişk bizanibin, ku Rohilata Nêzîk da heya problema Kurda neyê helkirinê, li wir rehetî û hêsabûn wê tunebe. Helkirina problêmê jî gelekî hêsaye: Bihêlin , ku Kurd li welatê xwe bibin xwedî. Erd-axa me ji dest me hildane, niha bira vegerînin, bira xeletiya xwe rast bikin. Îro temamiya milet rabûye. Nabe, ku jî miletekî gîşkî re bêjîn têrorîst.

MEDYA : -Şerê Ermeniya û Azeriyan çi tesîr li ser Kurdan dike?

BIROYEV: -Kurd him li Ermenîstanê, him li Azerbêcanê dijîn. Azerbêcan dixwaze hemû Kurda bîne hêla xwe û derxe dijî Ermeniyan, Ermenîstan jî dixwaze hemû Kurdên bal xwe bîne aliyê xwe û dijî Azeriya bi kar bîne. Ango, Kurdan rake rûyê hev. Dîrokê da tiştên wa gelek bûne. Kurdan ji wan bûyeran ders hildane. Û Îro jî gereke rind bizanibin, ku ew şer ne şerê me ye. Em gereke tevî karê xelqê yê hundurî nebin. Rola me gereke ew be, ku wana li hev bînin.

Lê dîsa jî gelek Kurdên me di vî şerî de hatine kuştin, xasma li Azerbêcanê. Gelek Kurd bûne mahcir, malên wan bombabaran kirin, şewitandin, talan kirin. Hinek Kurd jî hatine xapandinê, bûne "destmala ser destan".

MEDYA : -Rûxandina Sovîêtîstana berê ji Kurda ra çi anî?

BIROYEV: -Gelek problem! Kurdên welatekî (Sovîêtistanê) nava çend rojanda bûne Kurdên 9 welatan. Niha bona bira here bal birê xwe yî li komareke mayîn, jêra dawetname û vîza lazim e. Rewşa şayî-govendên me xeyîrî ye. Milet koç û bar dike, piranî berê xwe dide Rûsîayê. Salên bibuhurin û ji erf-edet, ziman, çanda me wê kêm tişt bimîne. Lema jî Navenda me dixweze hemû Kurdan bicivîne ser hev, konsolîdasîa bike. Em herwaha kar dikin, ku Kurdistana Sor li Azerbêcanê bidne avakirin. Em dixwezin wê yekê bi aşîtî bikin. Eger ji me re li hev hat, emê herine wira û bi Kurdayatî bijîn. Îro kesek naxweze, ku Kurd bibine yek, hev bigrin. Her dera dibêjin, ku bal wan Kurd tune ne, ji ber wê jî problêma Kurdan tune ye.

Dema Sovîêtistan hebû, ferqa Kurdên çend hezarê û rûsên pirmîlîonê tunebû. Lê îro, her miletek dikare tedayê li Kurdan bike. Yekîtiya Sovyetê ji bo gelên biçûk "xêra xudê" bû. Bi gelikî, gerekê haya me li me hebe. Em gerekê hev bigrin, hev xwedî derkevin.

MEDYA : -Bi baweriya te, dîn (ol) di nava Kurdan da rolekî çawa dilîze?

BIROYEV: -Ji bo min, dînê min, îmana min Kurdistan e. Meseleke Kurdan heye, dibêje: "Şûrê milet fêza şûrê dîn de ne". Ango, pêşiyê milet, paşê-dîn. Ji bo Kurdan jî gerekê dubare weha be. Gelê bê dewlet gerekê kêm baweriyê li dîn bîne. Xeteke helbesta Cegerxwîn gelekî raste ser vê meselê: "Ev ne dîne, ev dînîtiye, dîn serxwebûna milet e".

Destûra her kesî heye dînê xwe bihebîne. Lê dînê xwe, ne dînê xelkê, ku bi destî zorê, bi şûr situyê me ve alandine. Paşê jî, eger ewî dînî ji me re tenê perîşanî, rebenî, mahcirî, nexwendîtî, paşketin, koç-barkirin aniye; gelo em gereke rojekê jê pirs nekin "Malxirab, em bi tera ewqas amîn in, ji bo çi mafê me nadî?"

MEDYA : -Çend kal û bavê we xelqê Kurdistanê, Rûsîayê, Sovîêtistana berê bûne. Gelo hûn xwe xelqê kîjan welatî dihesibînin?

BIROYEV: -Kurdên li hemû dera her Kurd in. Hîç ferq tune, ku li kîjan welatî jî diya xwe bûyne. Serî kok, reh, bingeh ax û xwîn ya te ye. Ango, em gişk zarokên Kurdistanê ne. Tevliheviyên li cîhanê gelek Kurdan bizdandine. Hinek ji tirsa helyane, bûne miletên mayîn. Hinek bûne mirovên nav û deng jî, lê yên wan mileta, ne yê Kurdan. Rojekê jî ew milet wê wan re bêjin: "Heyran, te ji bo gelê xwe çi kir, ku ji bo min çi bikî?".

MEDYA: Bi navê xwendevanên rojnama "Medya Guneşî" em sipasiyen xwe ji we re dibêjin.

BIROYEV: Ez jî sipas dikim û hêvîdar im, ku ev hevpeyvîna me wê misqalekê kêrî miletê me bê.

MEDYA

ÇARÇIRA Basın ve Yayıncılık Ltd. Şti. adına • Sahibi ve Yazışleri Müdürü: **Nusrettin Yüksekkaya** • Genel Yayın Yönetmeni: **Mahmut Metin** • Diyarbakır Temsilcisi: **Hamdullah Akyol** • Adana Temsilcisi: **Ramazan Çetal** • Mersin Temsilcisi: **Hamdullah Karakelle** • Ortadoğu Temsilcisi: **Ahmet Cemal** • Güney Kürdistan Temsilcisi: **Azad Şatehî** Avrupa Temsilcisi: **Halim Can** • Muhabirler: **Bavê Azad, Mahmudê Malazgirti** (Almanya) • **Cumali Gökalp** (Hollanda) • **Ferman Seyid** (Danimarka) • **Seyda Alpşen** (İngiltere) • **Halis Kınalı** (İsviçre) • **A. Kadir Bozyıl** (Norveç) • **Rojen Xerzi** (Fransa) • **Şoreş Fırat** (Rusya) • **Baran Jiyan** (Yunanistan) • **Genco Hasanan** (Bulgaristan)

• **Yönetim Yeri**: İnebey Mah. Valide Camii Sok. No: 50, Kat:4 Aksaray–İstanbul / Tel 530 68 31 Fax:586 22 31 • **Diyarbakır Bürosu**: Şair Sırrı Hanım Sk Maruf Apt. Kat: 2 İç Ofis–Diyarbakır/Tel–fax: 221 80 74 • **İzmir Bürosu**: Cumhuriyet Bulvarı Konak İşhanı No:24, Kat:8/806 Konak–İzmir • **Adana Bürosu**: Ali Münif Cad. Büyük Adana İşhanı Kat:4, No:30 / Tel–fax: 359 94 92 • **Mersin Bürosu**: İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sok. No: 6 Kat:4 • **Avrupa İlişki Adresleri:** H. Can Box:15216 161 15 Bromma–**Sweden**; M. Malazgirti, Amadande Str.58, 2000 HH 56 **Germany**

• **Abone Koşulları**: Yurtiçi/ 1 Yıllık: 250 000 TL; 6 Aylık: 120 000 TL; Yurtdışı/ 1 Yıllık: 75 DM, 50 $ • **Yurtdışı Fiyatı**/ İsveç: 15 SKR, Danimarka: 15 DKR, Norveç: 15 NKR, Almanya: 5 DM, Fransa: 15 FF, İngiltere: 2 Pound, İsviçre: 4 SFr, Hollanda: 3 Florin

• **HesapNo**: Nusrettin YüksekkayYapı Kredi Bankası, İstanbul Aksaray Şubesi 0076859– 8 Nolu Hesap • **Dizgi**: 632 15 16 • **Baskı**: Serler A.Ş.